

Talousarvio 2026

Taloussuunnitelma 2027–2028

Kunnanhallitus 17.11.2025
Kunnanhallitus 4.12.2025
Kunnanvaltuusto 10.12.2025

Sisällys

1	Talousarvion ja -suunnitelman lähtökohdat	3
1.1	Kunnanjohtajan katsaus	3
1.2	Yleinen taloudellinen tilanne, aluekehitys ja kuntatalous.....	4
1.3	Ristijärven kunnan taloudelliset lähtökohdat	8
1.4	Ristijärven kunnan toimintaympäristö	9
1.4.1	Väestö, asuminen ja työllisyys	9
1.4.2	Hyvinvointi ja terveys.....	10
2	Kuntastrategia.....	13
3	Ristijärven kunnan talous	14
3.1	Talousarvion rakenne ja sitovuus	14
3.1.1	Talousarvion rakenne	14
3.1.2	Valtuustoon nähden sitovat tavoitteet	15
3.2	Ristijärven kunnan talous 2026–2028	15
3.3	Talouden tasapainottaminen ja toimenpiteet.....	19
3.4	Tuloslaskelma	20
3.5	Rahoituslaskelma	21
3.6	Sisäinen valvonta ja riskien hallinta	23
4	Henkilöstö	25
5	Käyttötalous	28
5.1	Keskusvaalilautakunta.....	28
5.2	Tarkastuslautakunta	28
5.3	Kunnanvaltuusto.....	29
5.4	Kunnanhallitus	29
5.5	Sivistyspalvelut.....	43
5.6	Tekniset palvelut.....	61
6	Investoinnit.....	67
6.1	Perustelut	67
6.2	Investointisuunnitelma 2026–2028	67
7	Kuntakonserni	69

1 Talousarvion ja -suunnitelman lähtökohdat

1.1 Kunnanjohtajan katsaus

Talouden suhteen ennusteet osoittavat talouden hienoista elpymistä ja maltillista bruttokansantuotteen ja investointien kasvua vuodelle 2026. Muutokset vaikuttavat viiveellä kuntatalouteen. Positiivista virettä Ristijärven osalta luo se, että työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta painui Kainuun alhaisimmaksi 5,4 prosenttiin syyskuussa 2025. Hallitus hakee kuitenkin säästöjä valtiontalouden oikaisemiseksi. Koko Suomen työttömyystilanne on heikko ja korkea työttömyys pitää kuluttajien tunnelmat ja ostohalut matalalla, mikä näkyy yksityisen kulutuksen supistumisena ja asuntokaupan vaisuutena.

”Suomen talous matelee edelleen, mutta talouden kasvu on hiljalleen piristymässä. Heikon alkuvuoden kehityksen vuoksi talouskasvu jää tänä vuonna 0,3 prosenttiin. Vuonna 2026 kasvu kuitenkin kiihtyy 1,3 prosenttiin ja vuonna 2027 edelleen 1,7 prosenttiin. Heikon suhdanteen vuoksi vuoden 2025 työttömyysaste nousee 9,4 prosenttiin, mutta alkaa laskea ennustejaksolla suhdanteen kohen tuessa. Ennuste kuluvan vuoden inflaatioksi on 1,8 % ja hintojen nousuvauhti jää alle 2 prosentin myös seuraavina vuosina.” (Suomen pankki 12.9.2025)

Verotulojen ja valtionosuuksien kehityksen osalta kuntiin ei ole luvassa lisää rahaa tulevana vuosina, vaan kuntien valtionosuuksia leikataan ainakin 75 miljoonalla eurolla. Valtionosuusjärjestelmän uudistaminen voi tarkoittaa myös merkittävää tulojen laskua tulevana vuosina niiden ollessa Ristijärven kunnalle toiseksi suurin tulonlähde verotulojen jälkeen.

Kulunut vuosi jää tulokseltaan miinusmerkkiseksi, kuten myös talousarviovuosi ja suunnitelmavuodet. Talouden tasapainottamistoimia on tehty vuosia. Tasapainottamissuunnitelma käsiteltiin valtuustossa vuonna 2024. Tavoitteena on sopeuttaa ja tasapainottaa taloutta vuoden 2027 loppuun mennessä reilulla 600 000 eurolla. Kunnan taseessa on kertynyt ylijäämää vuoden 2024 lopussa 1 742 509 euroa, mutta kuluu seuraavien vuosien aikana tasapainottamistoimista huolimatta.

TE-palvelujen tuottaminen siirtyi 1.1.2025 valtiolta kuntien vastuulle. Kajaani hallinnoi kokonaisuutta Kainuun ja Koillismaan alueilla. Kunnassa toiminnot on järjestetty jo työllisyyden kuntakokeilun myötä saatujen kokemusten mukaisesti Paltamon kunnan toimesta työllisyys- ja palvelunohjauksessa. Kajaani tuottaa Ristijärvelle yrityspalveluita, opinto- ja uraohjausta sekä maksatukseen liittyviä palveluita ja Suomussalmi kotoutumisaikaisia vieraskielisten asiakkaiden palveluita.

Sotkamon kansalaisopisto alkoi tuottaa Ristijärvellä kansalaisopistopalveluita 1.8.2025 alkaen. Aiemmin palvelut Ristijärvellä on tuottanut Paltamon kansalaisopisto. Paltamon kunta on päättänyt luopua Paltamon kansalaisopiston ylläpitämisestä 1.1.2026 alkaen ja Paltamon kansalaisopisto yhdistyy Sotkamon kansalaisopistoon.

Kuntayhteistyötä jatketaan kaavoituksessa, rakennustarkastuksessa, maaseutuhallinnossa, kansalaisopistotoiminnassa ja ympäristötarkastuksessa. Vuonna 2025 aloitti kolmen kunnan yhteinen kirjastotoimenjohtaja Paltamon ja Hyrynsalmen kanssa. Rakennustarkastuksen sopimuksen tilannetta tarkastellaan vuoden 2026 alusta. Aivan kaikkia tehtäviä ei voida toteuttaa kuntayhteistyöllä, joten eläköityvien tilalle on palkattava uusia henkilöitä. Tulevaisuuden pienen kunnan tehtävien järjestäminen vaatii edelleen suunnittelua ja tiivistä yhteistyötä naapurikuntien kanssa.

Talousarviovuosi 2026 on neljäs sote-palvelujen muutoksen jälkeinen vuosi. Sote -palveluiden ja pelastustoimen tuottaminen siirtyi 1.1.2023 uudelle Kainuun Hyvinvointialueelle. Uudella hyvinvointialueella on edelleen haasteita rahoituksessa, mikä vaikuttaa kunnassa toteutettavien sote- ja pelastuspalvelujen laatuun ja määrään. Hyvinvointialueelle vuokrattavat sote-kiinteistöt yhtiöitetään vuoden 2025 loppuun mennessä lakimuutoksien vuoksi. Muutos tulee heikentämään kunnan mahdollisuuden tulouttaa vuokratuloja ja lisäämään hallinnointikuluja.

Kuntalaisten hyvinvointi ja terveys eli hyte -työ tulee vaatimaan panostusta ennalta ehkäisevän päihdetyön, liikunnan ja kulttuurin edistämisessä sekä yhteistyössä hyvinvointialueen kanssa. Kunnan liikuntapaikkoja kehitetään edelleen niin, että käyttöaste lisääntyy ja yhä useampi kuntalainen saadaan aktivoitua pitämään huolta terveydestään ja kunnostaan.

Ristijärvellä on käytössä "vauvaraha", sillä perheellistymistä halutaan tukea. Sivistystoimiala tarjoaa myös ilmaista varhaiskasvatusta ja perusopetusta. Vapaa-aikapalveluiden osalta "Harrastamisen Suomen malli" tarjoaa oppilaille mahdollisuuden harrastaa Ristijärvellä. Myös ikäihmisten harrastusmahdollisuuksia tuetaan esimerkiksi mahdollistamalla ilmainen kuntosaliharjoittelu Virtaalassa.

Kunnassa on runsaasti vapaa-ajan ja pysyvän asumisen tontteja vaaramaisemissa ja vesistöjen äärellä. Tontit tuodaan myyntiin Suomessa toimivalle digitaaliselle myyntisivustolle niiden saavutettavuuden parantamiseksi ja tonteille tuodaan myös myyntikyltit vuoden 2025 aikana. Elinvoimatoimikunta aloitti myös toimintansa syksyllä 2025 ja tekee yhteistyötä henkilökunnan kanssa elinvoiman vahvistamiseksi Ristijärvellä. Hankerahoitusta pyritään hakemaan ja hyödyntämään aktiivisesti. Myös kunnan elinvoimaa tukevaa kaavoitusta edistetään ja maanomistusta tarkastellaan.

Tuulivoiman kaavoituksen osalta Pieni-Paljakan tuulivoimapuiston osayleiskaava hyväksyttiin kunnanvaltuustossa 28.5.2025. Isolehdon tuulivoimapuiston kaavaehdotus tulee päättäjille käsittelyyn viimeistään vuonna 2026. Hinku -kuntaverkostoon liittymisen myötä yhteisenä tavoitteena on sitoutuminen ilmastotavoitteiden saavuttamiseen. Tuulivoima ja myös aurinkoenergia edistävät tämän tavoitteen saavuttamisessa. Tuulivoima tuo kunnalle toteutuessaan merkittäviä kiinteistöverotuloja, joka mahdollistaa peruspalvelujen tuottamisen kuntalaisille laadukkaina.

Ristijärven kunnassa tapahtui merkittäviä henkilöstövaihdoksia vuoden 2025 aikana. Uusi sivistyspäälikkö/rehtori aloitti tammikuussa, kunnanjohtaja huhtikuussa ja elinvoimapäälikkö lokakuussa 2025.

Talousarviovuoteen lähdetään luottavaisin mielin siitäkin huolimatta, että talousarvio on alijäämäinen ja vielä suunnitelmavuosillekin riittää haasteita talouden tasapainoon saattamisessa. Kuntalaisille tarjottavien palveluiden tuottamisessa uskomme lisääntyvään kuntayhteistyöhön.

Katri Aula

kunnanjohtaja

1.2 Yleinen taloudellinen tilanne, aluekehitys ja kuntatalous

Suomen talous kasvaa, mutta tullit ja epävarmuus hidastavat kasvua, arvioi valtiovarainministeriö kesän taloudellisessa katsauksessaan. Ennuste koskee vuosien 2025–2027 taloudellista kehitystä ja perustuu oletukseen, että Yhdysvaltojen asettamat noin 10 prosentin tuontitullit pysyvät voimassa. Ostovoimaa lisäävät inflaation hidastuminen, korkojen lasku ja veronalennukset. Lisäksi rakentamisen elpyminen, energiasiirtymä ja puolustushankinnat lisäävät investointeja. Suomen bruttokansantuotteen muutoksen arvioidaan olevan 1,5 % vuonna 2026 ja 1,7 vuonna 2027.

Maailmantalouden näkymiä heikentävät Yhdysvaltojen kauppapoliittiset toimet ja niiden aiheuttama epävarmuus, jotka hidastavat selvästi myös Suomen viennin kasvua. Kotitalouksien ostovoima kasvaa inflaation hidastumisen myötä. Lisäksi ostovoimaa vahvistavat palkankorotukset ja veronalennukset. Työmarkkinoilla on potentiaalia kasvuun, mutta kysynnän puute pitää työttömyyttä korkeana, vaikka työllisyyden lasku on pysähtynyt.

Rakentaminen elpyy syvästä laskusuhdanteesta, mutta asuntorakentaminen on vielä normaalia vähäisempää. Energia- ja teknologiasiirtymään liittyviä, erityisesti datakeskushankkeisiin liittyviä investointisuunnitelmia on ennätysmäisen paljon. Myös puolustushankinnat lisäävät investointeja ja niiden arvioidaan pysyvän korkealla tasolla jatkossakin.

Keskeinen riski ennusteessa ovat Yhdysvaltojen ilmoittamat tullien korotukset, muiden maiden vastatullit ja kauppapolitiikan aiheuttama epävarmuuden kasvu. Positiivisena nähdään Euroopan maiden puolustus- ja infrastruktuuri-investoinnit. Työvoiman suuri tarjonta, investointisuunnitelmien suuri määrä ja puhtaan energian alhainen hinta antavat eväitä Suomen tuotannon ennustettua nopeampaan kasvuun. Ukrainassa käytävä sota ja mahdollinen jälleenrakennus tuovat ennusteeseen merkittäviä riskitekijöitä kumpaankin suuntaan.

Julkisyhteisöjen rahoitusaliijäämä tänä vuonna on 4,2 prosenttia suhteessa bkt:hen talouskasvun vauhdittumisesta ja hallituksen sopeutustoimista huolimatta. Alijäämä kohenee ensi vuonna 3,6 prosenttiin, mutta alle kolmen prosentin ei päästä koko ennustejaksolla. Julkisyhteisöjen alijäämää ovat kasvattaneet heikot verokertymät ja kasvaneet työttömyysmenot.

Julkisyhteisöjen velkasuhde uhkaa nousta yli 90 prosenttiin suhteessa bruttokansantuotteeseen vuonna 2029, kun se tänä vuonna on 86 %. Jos puolustusmenojen lisäyksen tuottamaa alijäämää ei kateta, velkasuhteen kasvu jatkuu myös ennustejakson jälkeen.

Epävarmuutta nähdään myös julkisen talouden ennusteessa. Keskeiset epävarmuudet liittyvät yleiseen talouden epävarmuuteen ja luottamuksen puutteeseen. Ne heijastunevat myös alkuvuoden heikkoon verotulojen kertymään, joka nyt painoi julkista taloutta alaspäin. Positiivinen uutinen on hyvinvointialueiden maltillinen menojen kasvu, joka jatkuessaan kohentaisi alijäämää nyt ennustetusta.

Ennusteessa ei ole mukana arviota työttömyysvakuutusmaksujen mahdollisesta korotuksesta. Jos maksut nousevat, kohenee julkisyhteisöjen alijäämä nyt ennustetusta. Ennusteessa ei ole mukana myöskään oletusta puolustusmenojen bkt-osuuden kasvusta yli 3 prosentin mahdollisten NATO-linjausten mukaisesti.

Kesän ennusteen keskeiset luvut

Keskeisiä lukuja keskipitkällä aikavälillä							
%	2023	2024	2025*	2026*	2027*	2028*	2029*
BKT markkinahintaan, volyymin muutos	-0,9	-0,1	1,0	1,5	1,7	1,5	1,6
Yksityinen kulutus, muutos	0,0	-0,1	0,9	1,8	1,7	1,6	1,5
Inflaatio	6,2	1,6	0,6	1,6	2,0	2,0	2,0
Työttömyysaste	7,2	8,4	9,3	8,8	8,3	7,9	7,5
Työllisyysaste	73,6	72,1	71,7	72,3	73,1	73,7	74,5
% BKT:sta							
Julkisyhteisöjen nettoluotonanto ¹	-3,0	-4,4	-4,2	-3,6	-3,5	-3,2	-3,3
Valtio	-3,3	-3,6	-4,2	-3,8	-3,7	-3,5	-3,6
Kuntahallinto	-0,4	-0,4	-0,6	-0,5	-0,6	-0,5	-0,4
Hyvinvointialueet	-0,6	-0,7	0,0	0,0	0,0	-0,4	-0,4
Sosiaaliturvarahastot	1,4	0,2	0,5	0,8	0,7	1,1	1,2
Julkisyhteisöjen rakenteellinen jäämä	-1,7	-2,7	-2,8	-2,6	-3,1	-3,0	-3,4
Julkisyhteisöjen EDP-velka	77,5	82,1	86,1	87,4	87,7	89,2	90,4
Valtionvelka ²	57,3	61,3	64,8	65,9	66,5	67,8	68,9

¹ Valtionhallinnon alijäämäluvut sisältävät puolustusvoimien hävittäjähankinnat vuodesta 2025 alkaen.

² Valtiokonttorin liikkeelle laskema velka.

Lähteet: Tilastokeskus, Valtiovarainministeriö

Lähde: VM Taloudellinen katsaus kesä 2025, 16.6.2025.

Kuntahallinnon ennustetaan pysyvän keskimäärin noin 0,5 prosenttia alijäämäisenä suhteessa BKT:hen seuraavan viiden vuoden ajan. Vuonna 2025 alijäämä syvenee hieman viime vuodesta, mikä johtuu kulutusmenojen ja investointien kasvusta sekä valtionosuuksiin kohdistuvista leikkauksista. Kulutusmenoja kasvattaa tarkasteluvuosina etenkin kunta-alan palkankorotuksista aiheutuva hintojen kasvu. Määräaikaisten valtionosuusleikkausten päätyttyä kuntahallinnon alijäämä supistuu vain hieman keskipitkällä aikavälillä.

Vuoden 2025 alusta kuntien vastuulle siirtyivät työ- ja elinkeinopalveluiden järjestäminen sekä laajennettu rahoitusvastuu työttömyysetuuksista. Kuntien tehtävät painottuvat yhä koulutus- ja sivistyspalveluihin, joiden yhteenlaskettu palvelutarve on laskussa syntyvyyden pitkäaikaisen alenemisen seurauksena. Palvelutarpeen väheneminen ei kuitenkaan todennäköisesti johda vastaaviin säästöihin kustannuksissa muun muassa erityisen tuen tarpeen kasvun, supistuneen kouluverkoston ja varhaiskasvatuksen osallistumisasteen nousun vuoksi.

Kuntahallinnon kulutusmenot kasvavat ennustevuosina pääasiassa hintojen nousun seurauksena. Henkilöstövaltaisella kuntasektorilla palkkaratkaisulla on merkittävä vaikutus kustannuskehitykseen. Myös esimerkiksi sote-kiinteistöjen vuokrasopimusten päättymisen ja niiden uudelleen neuvottelut vähentävät kuntien vuokratuloja ja vaikuttavat näin ollen kuntahallinnon kulutusmenojen hintakehitykseen.

Ennusteeseen liittyy useita riskejä. Kuntahallinnon menot voivat jäädä arvioitua pienemmiksi, jos kunnat ja kuntayhtymät onnistuvat sopeuttamaan sekä palveluverkkoaan että toimintaansa vastaamaan pienenevää palvelutarvetta ja rahoitusta. Sopeutustoimien epäonnistuminen tai muut menoliiketykset, esimerkiksi arvioitua suuremmat sote-kiinteistöjen vuokramenetykset, voivat vastaavasti heikentää tilannetta.

Lähde: Kuntaliitto, Pääekonomistin palsta 23.6.2025.

Kainuussa on nähtävissä talouden elpymisen merkkejä, vaikka useilla toimialoilla tilanne on edelleen haastava. Alueen elinvoimaisuus on vahvistunut ja alueelle on tullut merkittäviä investointeja. Kainuuseen on suunnitteilla mittavia datakeskusinvestointeja. Tämä kehitys tuo mukanaan uusia työpaikkoja ja edistää alueen digitalisaatiota sekä infrastruktuurin kehittymistä. Pelialalla Kainuu on

esimerkki siitä, kuinka pienempi maakunta voi ketteryydellä ja erikoistumisella nousta alan huippujen joukkoon. Vihreän siirtymän energiainvestointeja on toteutunut ja on tulossa runsaasti lisää. Olemassa olevien tuulivoimahankkeiden lisäksi suunnitteilla on myös muutamia aurinkovoimahankkeita sekä energiavarastoja.

Taloukskasvun keskeisinä tekijöinä pidetään alueen monipuolista ja vahvaa toimialarakennetta, toiminnan kehitystä sekä mittavia investointisuunnitelmia. Positiivista kehitystä alueen taloudessa näkyy etenkin matkailun, metsäteollisuuden ja kaivannaisalan kasvun myötä. Tutkimus- ja kehitys- sekä koulutusorganisaatiot ovat reagoivat muuttuviin osaamistarpeisiin siten, että koulutusohjelmat vastaavat paremmin alueen työmarkkinoiden tarpeita. Kainuulaiset sahayritysten valmiudet toimittaa sahataravaa vientimarkkinoille ovat hyvät, mutta kotimarkkinat ovat haastavat johtuen muun muassa heikosta rakentamisen suhdanteesta.

Vaikka Kainuun väestö jatkaa laskuaan, alueella on nähtävissä positiivisia merkkejä etenkin maahanmuuton ja nuorten perheiden paluumuuton myötä. Kainuu on saanut muuttovoittoa neljänä peräkkäisenä vuotena, mikä on erityisesti pienille kunnille elintärkeää.

Kainuun liikenneyhteyksiä on parannettu ja uusia investointeja on kohdistettu erityisesti tie- ja rautatieverkostoon. Saavutettavuutta on parannettu myös lentoliikenteen osalta. Sujuva lentoliikenne on koko maakunnan saavutettavuuden, matkailun ja elinkeinoelämän kannalta erittäin tärkeää. Kulttuuri- ja luovat alat ovat yksi tärkeä elinvoiman lähde Kainuussa edistäen kulttuurimatkailua, digitalisuutta ja kestäväää kehitystä.

Lähde: Työ- ja elinkeinoministeriö, Alueelliset kehitysnäkymät, kevät 2025.

Heikko suhdannetilanne välittyy vuonna 2025 kuntatalouteen, jonka verotuloennusteita on madallettu kertymätietojen perusteella vuoden edetessä, arvioi Valtionvarainministeriö kuntatalousohjelmassaan vuosille 2026–2029. Myös työttömien määrän ja kuntien työttömyysetuusmenojen kasvu on ollut odotettua voimakkaampaa.

Toiminnan ja investointien rahavirta heikkenee edelleen vuosina 2026–2027, mutta vahvistuu sen jälkeen määräaikaisten valtionosuusleikkausten väistyessä. Kuntatalouden vuosikate ei riitä nettointvestointeihin 2025–2029. Kuntahallinnon menot kasvavat pääasiassa hintojen noustessa. Kustannuksia nostaa erityisesti kunta-alan palkkaratkaisu, joka myös ylittää yleisen linjan.

Pääministeri Orpon linjaamien toimenpiteiden yhteisvaikutus heikentää kuntataloutta vuonna 2026. Orpon hallituksen kuntataloutta vahvistavat päätökset liittyvät maapohjan kiinteistöveron korotukseen vuonna 2024 ja sote-siirtolaskelman kuntavaikutusten pienentämiseen vuonna 2025.

Vuodesta 2025 eteenpäin negatiivisten vuosikatteiden kuntien lukumäärä kasvaa voimakkaasti erityisesti väestöään menettävissä ja vanhemman väestön kunnissa. Vuosikatteen vahvistamiseen tulisi kiinnittää huomiota erityisesti pienimmissä kuntakokoryhmissä.

Rahoituksen tasapainon heikentyminen johtuu pääasiassa verotuottojen oletettua heikommasta kehityksestä. Kunnallisveron laskennallinen korotuspaine kasvaa tarkastelukauden loppua kohden mentäessä koko maan tasolla, mutta vuonna 2028 heikkenevä tilanne tasoittuu vuoden 2023 valtionosuuksien takaisinperinnän ja hallitusohjelman mukaisen peruspalvelujen valtionosuuden indeksijarrun poistuessa.

Ratkaisuja tulojen ja menojen epätasapainoon ovat menojen sopeutustoimenpiteet ja veronkorotukset. Ennusteeseen sisältyy riskejä molempiin suuntiin menojen, suhdanteiden ja sote-kiinteistöjen vuokramenetysten osalta.

Kunnallisveroprosentin laskennallinen korotustarve:

Laskennallinen paine veroprosentin korotukseen (%-yks.)	2025	2026	2027	2028	2029
yli 100 000 asukasta	1,1	0,9	0,8	0,5	0,4
40 001 – 100 000	0,9	0,8	0,7	0,4	0,3
20 001 – 40 000	1,1	1,4	1,4	1,2	1,1
10 001 – 20 000	0,6	1,2	1,2	1,0	0,9
5 001 – 10 000	0,6	0,9	0,9	0,6	0,5
2 001 – 5 000	0,6	1,3	1,5	1,5	1,5
alle 2 000	0,3	1,6	1,7	1,5	1,6
Manner-Suomen kunnat yhteensä	0,9	1,0	0,9	0,7	0,6

Lähde: Valtionvarainministeriö, Kuntatalousohjelma vuosille 2026–2029, syksy 2025.

1.3 Ristijärven kunnan taloudelliset lähtökohdat

Ristijärven kunnan vuoden 2024 tilinpäätös oli 132 527 euroa ylijäämäinen, jota edesauttoivat harkinnanvarainen valtionosuuden korotus sekä ennakoitua parempi verokertymä. Kokonaisuutena tarkastellen toimintakulut toteutuivat budjetoitua pienempänä ja toimintatuotot isompana.

Kuluvana vuonna 2025 ennusteen mukaan tilikauden tulos on 185 443 e alijäämäinen. Valtuusto käsittelee talouden sopeuttamissuunnitelmaa vielä syksyllä ja tekee linjaukset mahdollisesti loppuvuonna tehtävistä talousarviovuoden säästöistä. Valtiovarainministeriön ja opetus- ja kulttuuriministeriön laskelmiin perustuvan Kuntaliiton ennusteen mukaan Ristijärven kunnan valtionosuudet vuonna 2025 arvioidaan olevan 895 788 euroa. Verotuloennuste vuodelle 2025 on kuntaliiton arvion mukaan 3 237 000 euroa.

Kunnan talous on talousarviota valmistellessa parempi sekä viime vuoteen että talousarvioon verrattuna. Syyskuun positiivinen tulos johtuu arvioitua paremmasta toimintatuottojen kehityksestä ja vähemmistä toimintakuluista. Määrärahamuutoksista päätetään valtuustossa lokakuussa. Lainamäärä on lyhentynyt ja korkotaso on hieman laskenut edellisvuodesta, joten korkokustannukset ovat melko kohtuulliset, mikäli uutta lainaa ei tarvitse ottaa. Vierasta pääomaa oli vuoden vaihteessa -3 200 820 e (2 757 e/asukas). Kunnan asukasluku jatkaa loivaa laskua (1161 as. v. 2024). Jatkuva haaste on väestömäärän vakiinnuttaminen ja palvelujen säilyminen. Elinvoimaa lisääviä toimenpiteitä on kehitettävä edelleen niin talousarviovuonna kuin suunnittelukautenakin. Tavoitteena on, että elinvoimasuunnitelma sekä omistajaohjaus valmistellaan kuntastrategian yhteydessä.

Kainuussa työttömyysaste oli elokuun lopussa 9,2 % (koko maan keskiarvo 11 %), mikä on prosenttiyksikkö vähemmän kuin vuotta aiemmin. Ristijärvellä työttömiä työnhakijoita työvoimasta oli ELY-keskuksen toukokuun 2025 julkaisun mukaan 5,6 %, mikä on 39 % (16 hlöä) vähemmän kuin elokuussa 2024.

Henkilöstökustannuksia lisää tasopalkkajärjestelmän käyttöönotto jo 1.9.2025 alkaen. Tämän vuoden palkkakustannukset nousevat taulukkopalkkojen osalta 2,27 % uusien työehtosopimusten tultua voimaan ja tasopalkkojen osalta 4 %. Lisäksi resursseja on varattava erityisesti työssäjaksamiseen ja työhyvinvointiin.

1.4 Ristijärven kunnan toimintaympäristö

1.4.1 Väestö, asuminen ja työllisyys

Ristijärven kunnan väestö vuoden vaihteessa 31.12.2024 oli 1161 asukasta. Väestörekisterin tiedon mukaan Ristijärvellä on 1147 asukasta per 30.9.2025. Vuoteen 2045 mennessä ennusteen mukaan väestö vähenisi 21,9 % vuoden vaihteen tilanteesta.

Ristijärvellä vuoteen 2045 mennessä alle 15-vuotiaiden osuus laskee Tilastokeskuksen ennusteen mukaan 22 % ja 15–64-vuotiaiden 17 % ja yli 65-vuotiaiden osuus 22 %. Vuonna 2024 luonnollinen väestönlisäys oli -11 ja kuntien välinen nettomuutto +1.

VÄESTÖENNUSTE KAINUUN KUNNISSA VUOSILLE 2024, 2035 ja 2045

	2024	2035	2045	Muutos vuonna 2045	Muutos % vuonna 2045
Kainuu	69714	64306	61219	-8495	-12,2
Hyrnsalmi	2024	1682	1482	-542	-26,8
Kajaani	36512	35306	34366	-2146	-5,9
Kuhmo	7435	6119	5449	-1986	-26,7
Paltamo	2978	2478	2294	-684	-23,0
Puolanka	2317	1947	1758	-559	-24,1
Ristijärvi	1146	993	907	-239	-20,9
Sotkamo	10270	9990	9869	-401	-3,9
Suomussalmi	7032	5791	5094	-1938	-27,6

Tilastokeskus, väestöennuste: 2024
Kainuun liitto 24.10.2024

Väestöllinen huoltosuhde on alle 15-vuotiaiden ja 65 vuotta täyttäneiden määrän suhde 15–64-vuotiaiden määrään. Väestörakenteen muuttuessa huoltosuhde heikkenee entisestään sekä ikääntyneiden palvelun tarve kasvaa. Tilastokeskuksen ennusteen mukaan väestöllinen huoltosuhde vuonna 2045 on 111,9, kun se vuonna 2025 on 119,5.

Vakituisesti asuttuja asuntokuntia Ristijärvellä on 601, perheitä 325. Kesämökkejä kunnassa on 589.

Työvoimaa Kainuun ELY-keskuksen syyskuun työllisyyskatsauksen mukaan Ristijärvellä oli 445 henkilöä, josta työttömien osuus oli 5,4 %. Alle 25-vuotiaita työttömiä kunnassa ei ole, ei myöskään avoimia työpaikkoja. Alueella olevia työpaikkoja oli vuonna 2023 Tilastokeskuksen mukaan 275, joista alkutuotannossa 17,5 %, jalostuksessa 5,5 % ja palvelujen työpaikoissa 76 %.

Työttömät työnhakijat ja avoimet työpaikat kunnittain

Kunta	Syys 2025	Elo 2025	Syys 2024	Muutos		Työttömistä työn- hakijoista lomautetut	Työttömien työn- hakijoiden osuus työvoimasta	Syys 2025	Elo 2025	Syys 2024	Muutos	
				Syys 2025	Syys 2024						Syys 2025	Syys 2024
	Työttömät työnhakijat			%			%	Avoimet työpaikat			%	
Hyrnsalmi	74	65	79	-5	-6	...	10,6	11	10	9	2	22
Kajaani	1 622	1 676	1 517	105	7	76	9,7	253	345	260	-7	-3
Kuhmo	277	269	294	-17	-6	29	9,5	27	9	18	9	50
Paltamo	103	102	102	1	1	8	8,7	...	...	...	...	...
Puolanka	104	104	132	-28	-21	8	12,4	...	5	13	...	...
Ristijärvi	24	25	46	-22	-48	...	5,4	5	...	...	...	...
Sotkamo	263	246	292	-29	-10	24	5,6	58	30	59	-1	-2
Suomussalmi	290	287	317	-27	-9	48	10,8	16	30	11	5	45
Kainuu	2 757	2 774	2 779	-22	-1	198	9,1	377	434	379	-2	-1

Työllisyyspalvelut siirtyivät TE-keskuksilta kuntien järjestettäväksi 1.1.2025 lähtien. Työllisyyspalvelut ostetaan Paltamon kunnalta yhdessä Hyrnsalmen ja Puolangan kuntien kanssa, vaikka varsinaisena työllisyysalueen palvelujen vastuukuntana toimiikin Kajaani.

Lähde: Työ- ja elinkeinoministeriö, Elinkeino- liikenne ja ympäristökeskus, TE-palvelut, Työllisyyskatsaukset 2025

1.4.2 Hyvinvointi ja terveys

Kunnan perustehtävänä on kuntalain 1 § mukaan edistää kuntalaisten hyvinvointia, terveyttä ja toimintakykyä, ehkäistä sairauksia ja syrjäytymistä sekä vahvistaa osallisuutta. Kunnan tulee myös nimetä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen vastuutahot, asettaa strategisessa suunnittelussa tavoitteet ja määriteltävä toimenpiteet sekä arvioida ja ottaa huomioon päätöksien vaikutukset ihmisten hyvinvointiin ja terveyteen väestöryhmittäin. Hyvinvointia ja terveyttä edistetään kaikilla kunnan toimialoilla ja se parantaa kuntalaisten elämänlaatua, lisää työllisyyttä ja tuottavuutta sekä hillitsee sosiaalisten ongelmien ja eriarvoisuuden kasvamista.

Terveystieteiden laaki velvoittaa kuntia raportoimaan valtuustolle kuntalaisten terveydestä ja hyvinvoinnista sekä niihin vaikuttavista tekijöistä alueittain ja väestöryhmittäin joka vuosi. Kunnan tulee myös edistää järjestöjen toimintaedellytyksiä ja vaikutusmahdollisuuksia. Terveystieteiden laitos (THL) tukee kuntia ja hyvinvointialueita terveyden ja hyvinvoinnin edistämässä tuottamalla tietoa väestön hyvinvoinnista ja terveydestä, terveyden edistämisen hyvistä käytännöistä, menetelmistä ja työvälineistä. THL ohjaa kuntia ja hyvinvointialueita hyödyntämään muun muassa seuraavia kansallisia tietolähteitä: TEA viisari, SOTKANET ja kouluterveyskyselyt.

Terveystieteiden edistämällä tarkoitetaan yksilöön, väestöön, yhteisöihin ja elinympäristöön kohdistuvaa toimintaa. Sen tavoitteena on terveyden, työ- ja toimintakyvyn ylläpitäminen ja parantaminen sekä terveyden taustatekijöihin vaikuttaminen, sairauksien, tapaturmien ja muiden terveysongelmien ehkäiseminen ja mielenterveyden vahvistaminen sekä väestöryhmien välisten terveyserojen kaventaminen ja voimavarojen suunnitelmallinen kohdentaminen terveyttä edistävällä tavalla.

Ristijärven kunta on nimennyt hyvinvointikoordinaattorin ja sivistyspäällikön vastuushenkilöiksi hyvinvointityön ja ehkäisevän päihdetyön osalta. Heidän lisäksensä kunnan hyvinvointi- ja ehkäisevän päihdetyön työryhmässä kuullaan eri tahoja heitä koskeissa asioissa kuten esimerkiksi Kainuun hyvinvointialueen edustajia, vanhus- ja vammaisneuvoston, nuorisovaltuuston, varhaiskasvatuksen, Lasten ja Nuorten Parlamentin sekä vanhempainyhdistyksen edustajia ja kunnan johtoryhmän jäseniä. Hyvinvointityöryhmä kokoontuu 2–3 kertaa vuodessa. Sen tehtävänä on edistää kuntalaisten hyvinvointia ja terveyttä. Lisäksi työryhmä vastaa hyvinvointisuunnitelman ja hyvinvointikertomuksen laadinnasta sekä sitä koskevasta seurannasta. Työryhmällä ei ole itsenäistä päätösvaltaa, vaan se valmistelee ja koordinoi yhteistyötä sekä raportoi työstään kunnanhallitukselle. Hyvinvointikertomus on osa kunnan toimintakertomusta.

Hyvinvointikoordinaattori ja sivistyspäälikkö ylläpitävät kunnan nettisivujen hyte-sivua ja kokoavat vuosittaisen sähköisen hyvinvointikertomuksen sekä valmistelevat pitkän aikavälin hyvinvointisuunnitelman. Hyvinvointikertomuksen tavoitteena on tuoda esille, miten kunnallisessa päätöksenteossa hyvinvointiin liittyvien indikaattorien tuloksista ilmenevä ihmisten hyvin- ja pahoinvointi huomioidaan kuntalaisten palveluissa. Painopistealueet tulevat kuntastrategiasta. Tavoitteena ja päämääränä on kaikenikäiset hyvinvoivat ja terveet kuntalaiset. Kuntastrategian mukaan kunta on virikkeellinen kasvupitäjä. Kunta yhteistyökumppaneineen tarjoaa lapsille ja nuorille monipuolista tekemistä ja harrastamista turvallisessa elinympäristössä.

Ristijärven kunnassa painopiste tulee olemaan kaikenikäisten kuntalaisten monipuolisen hyvinvoinnin edistämiseksi ja ehkäisevän päihdetyön tukemisessa. Ennaltaehkäisevällä työllä, niin kunnan päätöksenteossa kuin arjen toiminnoissa, kolmannen sektorin toiminnoissa sekä yhdyskuntasuunnittelussa, saadaan helpommin hyviä tuloksia aikaan, kuin sairauden hoidolla ja kuntouttamisella. Ne ovat kalliita vaihtoehtoja sekä kunnalle että yksilölle.

Tulevana talousarviovuonna kunta kokeilee osallistavaa budjetointia. Kuntalaiset saavat ehdottaa tähän liittyviä ideoita, joista parhaat valitaan jatkokeskusteluun ja sitä kautta päätettäväksi sekä toteutettavaksi. Kunta käyttää omaa rahoitustaan ja Eino Eemeli Karppisen rahastoa, joka on tarkoitettu kuntalaisten hyvinvoinnin edistämiseen ja sitä kautta osallistavan budjetoinnin toteuttamiseen.

Kuntalaisten liikunnallisen elämäntavan ja terveellisen ravitsemuksen edistämiseen pyritään yhteistyössä mm. kansalais- ja musiikkiopiston, seurakunnan, järjestöjen ja seurojen toiminnoissa sekä tapahtumissa. Kunta luo sellaista yhteisöllisyyttä lisäävää toimintaa yhteistyössä kolmannen sektorin toimijoiden kanssa, joissa kaikenikäisille ja eri asioista kiinnostuneille ihmisille saadaan heidän hyvinvointiaan lisääviä palveluita.

Kunta toteuttaa ns. Harrastamisen Suomen mallia tarjotakseen monipuolisia harrastusmahdollisuuksia lapsille ja nuorille heti koulupäivän päätteeksi. Lisänä on OPH:n kerhorahalla toteutettua kerhotoimintaa ja yhdistysten sekä seurojen järjestämää kerhotoimintaa. Erityistä huomiota kiinnitetään siihen, että matalan kynnyksen digi-, harrastus- ja muita palveluja on saatavilla kaikille kuntalaisille. Kunnassa on useassa pisteessä lainattavissa liikuntavälineitä kuntalaisille, ja liikuntavälineistä huolehditaan yhdessä järjestötoimijoiden kanssa tulevaisuudessakin. Terveellisten elintapojen ja ravitsemuksen edistämiseen keskitytään arjen työssä varhaiskasvatuksessa, esi- ja perusopetuksessa, nuoriso- ja liikuntatoimissa sekä aikuisten vapaa-ajantoiminnoissa.

Kuntalaisille pyritään tarjoamaan riittävät matalan kynnyksen palvelut päihde- ja mielenterveyspalveluista sekä helposti ja anonymisti saavutettavat sosiaalitoimen palvelut Kainuun hyvinvointialueen palveluina. Kunta huolehtii ehkäisevän päihdetyön ja hyvinvointityön koordinoinnista nimeämällä valtuustokaudeksi kunnan edustajan hyte-työryhmään. Kunnan hyte-työryhmän edustajat osallistuvat alueellisen hytetu- työryhmän ja ehkäisevään päihdetyön kokouksiin.

Liikunnallisuuteen ja terveellisiin elintapoihin pyritään kannustamaan kuntalaisia pitämällä kunnan liikuntaolosuhteet, salivuorot, lähiliikuntapaikat ja ulkoilualueet sekä -reitit helposti saavutettavissa ja hyväkuntoisina. Kuntalaisten hyvinvointia lisäävästä kulttuurielämästä huolehditaan talousarvion antamissa raameissa.

Päätetyt pitkän aikavälin toimenpiteet kunnassa ja seuranta:

1. Kunnan ehkäisevän päihdetyön ja hyvinvointityön työryhmä kokoontuu yhteen hyte-asioiden kehittämiseksi kunnassa. Vuosittain järjestetään kahdesta kolmeen kokoontumista, joissa käsitellään hyvinvointisuunnitelmaan ja raportointiin liittyviä asioita. Kunta osallistuu vuosittain Kainuun hyvinvointialueen järjestämään alueelliseen hytetu -työryhmän neuvottelutilaisuuteen.
2. Kunnan hyte- työryhmä ylläpitää kunnan nettisivujen hyvinvointisivustoa.

3. Kunta panostaa omien liikuntakohteidensa ja terveyden edistämistapahtumiensa tiedottamiseen. Kunnan tiedotusryhmä seuraa asiaa.
4. Kunnan kaikki toimialat sitoutuvat kuulemaan omia asiakasryhmiään heitä koskevissa päätöksentekoprosesseissa. Ennakkovaikutusten arviointia käytetään osana kunnan työskentelyä. Jokainen toimiala raportoi kuntalaisten osallistamisesta tilinpäätöskertomuksessa.
5. Kunta toteuttaa joka toinen vuosi kuntalaisille hyvinvointikyselyn osana kunnan talousarvio- ja kehittämistyötä. Kysely pyritään tekemään useita kanavia käyttäen, jotta mahdollisimman moni kuntalainen voi siihen osallistua. Kyselyn toteuttamisesta vastaa kunnan nimeämä ehkäisevän päihdetyön ja hyvinvoinnin työryhmä.
6. Osallistavaa budjetointia terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi kokeillaan kunnanhallituksen ohjeistuksen mukaisesti. Osallistavan budjetoinnin toteuttamisesta päättää kunnanhallitus.

2 Kuntastrategia

Kuntastrategia päivitetään valtuustokausittain. Istuva valtuusto tekee keväällä 2025 itsearviointin kuntastrategian toteutumisesta ja syksyllä 2025 uuden valtuuston aloittaessa kuntastrategia tarvittaessa päivitetään ja täsmennetään. *Keskellä Kainuuta - Sisukkaasti uudistuva kasvupitäjä Ristijärvi* – kuntastrategia on tehty vuonna 2022. Kuntastrategiassa määritellyt tavoitteet ja päämäärät yhdessä arvojen ja toimintatapojen: yhteisöllisyys, luonnonläheisyys ja sinnikkyys, toimivat kunnan johtamisen ja päätöksenteon perustana. Kuntastrategia toimii myös lähtökohtana hyvinvointikertomuksen valmistelutyölle sekä kunnan toimintaa ohjaaville suunnitelmille ja ohjeille.

Talousarvio ja -suunnitelma laaditaan siten, että ne toteuttavat kuntastrategiaa ja edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan. Talousarviossa asetetaan vuosittain mitattavat tavoitteet palvelualoittain strategian toteuttamiseksi. Tavoitteiden toteutumista seurataan osana talouden seurantaa ja tilinpäätöksen yhteydessä. Kuntastrategian päämäärät mentäessä seuraavalle valtuustokaudelle ovat:

1. Virikkeellinen kasvupitäjä
Kunta yhteistyökumppaneineen tarjoaa lapsille ja nuorille monipuolista tekemistä ja harrastamista turvallisessa elinympäristössä.
2. Luonnonläheinen harrastekunta
Luontoarvojen kunnioittaminen tukee vastuullisia valintoja ja luontomatkailun tukemista.
3. Mahdollisuuksien kunta
Unelmien asuinpaikka on vaaramaisemissa ja vesistöjen äärellä keskellä Kainuuta.

Kuntastrategiassa taloudelliset tavoitteet ja mittarit määritellään talousarviovuosittain. Yleiset taloudelliset tavoitteet ovat: vuosikate kattaa poistot, tilikauden tulos on positiivinen ja sitä myöten ylijäämän kerryttäminen. Tavoitteena on myös, että konsernin lainamäärä on alle valtakunnan keskiarvon. Näiden mittareiden lisäksi vuositasolla tarkastellaan väestömäärän kehitystä sekä työllisyyden tunnuslukuja.

Valtuustokaudelle asetettuja mittareita ovat mm. osallisuuden kehittäminen ja kuntalaisten aktivoiminen, markkinoinnin ja elinkeinotoiminnan vahvistaminen ja ulkoisen viestinnän parantaminen sekä Virtaalan kokonaisvaltainen hyödyntäminen ja toimintojen kehittäminen. Työtä on jatkettava myönteisen kuntakuvan vahvistamiseksi tehostamalla monipuolista viestintää sekä kehittämällä elinvoimaa vahvistavia toimenpiteitä ja yritystoimintaa.

Kukin palvelualue määrittelee oman vastuu- ja tehtäväalueen konkreettiset toimenpiteet ja mittarit käyttötalousosiossa.

3 Ristijärven kunnan talous

3.1 Talousarvion rakenne ja sitovuus

3.1.1 Talousarvion rakenne

Kuntalain 110 §:n mukaan kunnan talousarviossa tulee olla käyttötalous- ja tuloslaskelmaosa sekä investointi- ja rahoitusosa. Kunnan talousarvio on laadittu kuntalaissa esitetyllä rakenteella. Yleisperusteluissa esitetään mm. katsaus yleiseen taloudelliseen tilanteeseen sekä kunnallistalouden kehitykseen, kunnan strategia ja strategiset tavoitteet sekä palvelualueiden toiminnalliset tavoitteet. Kuntalain mukaan talousarvio ja -suunnitelma tulee laatia siten, että ne toteuttavat kuntastrategiaa ja edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan. Vuoden 2026 toimintasuunnitelmassa kuvataan koko kunnan tasolla millä keskeisillä toimenpiteillä ja tavoitteilla talousarviovuonna toteutetaan kuntastrategiassa asetettuja painopisteitä ja tavoitteita.

Taloussuunnitelmaosan kaksi jälkimmäistä vuotta (2027–2028) ovat ohjeellisena noudatettavia.

Hallintosäännön 55 §:n mukaan valtuusto hyväksyy talousarvion käyttötalousosassa palvelualue- tai tehtäväaluekohtaiset sekä investointiosassa hankekohtaiset määrärahat, toimintatavoitteet ja tuloarviot. Valtuusto hyväksyy sitovuustason talousarvioon sisältyvänä määräyksenä. Kunnanhallitus hyväksyy erilliset talousarvion täytäntöönpano-ohjeet. Talousarviossa käytetään tilikartan mukaista palvelualuejakoa: kunnanhallitus, sivistyspalvelut ja tekniset palvelut.

Palvelualueet ja kunnanhallitus vastaavat toimialueidensa määrärahojen käytöstä kokonaisuutena ja määrärahojen riittävyydestä sekä tulojen kertymisestä koko talousarviovuoden ajan. Investointien suunnittelusta ja rahoituksesta vastaavat ao. yksiköt yhdessä teknisten palveluiden kanssa. Investointien määrärahan sitovuustaso on hallintosäännön mukaisesti hankekohtainen. Elinkeinotoimen määrärahoista vastaa kunnanhallitus.

Talousarvioon tehtävistä sitovien määrärahojen, tuloarvioiden ja tavoitteiden muutoksista päättää valtuusto. Talousarvioon tehtävät muutokset on esitettävä kunnanvaltuustolle talousarviovuoden aikana. Määrärahan muutosesityksessä on selvitettävä myös muutoksen vaikutus toiminnallisiin tavoitteisiin ja tuloarvioihin. Vastaavasti toimintaa ja tuloarvioita koskevassa muutosesityksessä on selvitettävä muutoksen vaikutus määrärahoihin.

Kunnanhallitus päättää lainan ottamisesta ja lainan antamisesta noudattaen valtuuston talousarviossa hyväksymiä periaatteita ja euromääräisiä rajoja. Kunnanhallitus voi siirtää lainan ottamiseen ja antamiseen liittyvää toimivaltaansa alaiselleen viranomaiselle. Maksuvalmiuden turvaamiseksi käytetään kuntatodistusohjelman lyhytaikaista lainaa.

Käyttötalousosa sisältää palvelualuekohtaiset talousarviot. Palvelualueiden suunnitelmat sisältävät myös toiminnan kuvauksen, toimintaympäristön muutokset ja toimintaa kuvaavat tunnusluvut.

Käyttötalousosassa palvelualueittain kuvataan tarkemmalla tasolla kunkin palvelualueen tavoitteet ja toteuttamissuunnitelma talousarviovuodelle. Palvelualueiden euromääräisissä yhteenvetotaulukoissa määrärahat sisältävät sisäiset menot ja tulot.

Tuloslaskelmaosassa esitetään kunnan kokonaistalouden keskeiset erät, jotka ovat varsinaisen toiminnan menot ja tulot, verotulot, valtionosuudet, rahoitustulot ja -menot sekä suunnitelman mukaiset poistot. Tuloslaskelmaosaan kootaan käyttötalousosan määrärahojen ja tuloarvioiden toimintatulot ja -menot sekä esitetään niiden lisäksi määrärahat ja tuloarviot sellaisista tuloslaskelmaan kirjattavista eristä, jotka ovat eri toimielimille ja palvelualueille yhteisiä. Tuloslaskelma osoittaa tulo-rahoituksen riittävyyden palvelutoiminnan menoihin, korkoihin ja muihin rahoitusmenoihin sekä omaisuuden kulumisen edellyttämiin suunnitelmapoistoihin.

Investointiosassa esitetään kunnan investointimenot ja -tulot, jotka talousarviovuoden osalta eritellään hankekohtaisesti. Investointiosa sisältää investointisuunnitelmat talousarviovuodelle ja suunnitelmavuosille. Useamman vuoden aikana toteutettava investointihanke jaetaan eri vuosille arvioidun aikataulun mukaan.

Rahoitusosassa esitetään tulo-rahoituksen riittävyyden lisäksi meno- ja tuloarviona pitkäaikaiseen rahoitukseen liittyvät menot ja tulot kuten antolainat, ottolainat ja niiden lyhennykset. Rahoitusosa sisältää rahoituslaskelman.

3.1.2 Valtuustoon nähden sitovat tavoitteet

Kunnanvaltuusto myöntää talousarvion määrärahat käyttötalouden osalta palvelualueittain. Palvelu- ja vastuualuetta sitovat toiminnalliset tavoitteet ja toimintakate, kuitenkin niin, että kunnanhallitus voi päättää palvelualueiden kesken toimintakatteen muutoksista.

Investointiosan määrärahat ovat sitovia hankekohtaisten nettomenojen osalta.

Hallintosäännön 62 §:n mukaisesti kunnanjohtaja päättää lainan tai muun rahoituksen ottamisesta noudattaen valtuuston hyväksymiä periaatteita.

Kunnanhallituksen vastuualueella Kainuun liiton, ympäristöterveydenhuollon, rakennus- ja ympäristötarkastuksen, kaavoittajan sekä maaseutuhallinnon maksuosuudet ovat ohjeellisesti sitovia. Taloussuunnitelmavuosien 2027–2028 määrärahat, tuloarviot ja tavoitteet ovat ohjeellisia.

3.2 Ristijärven kunnan talous 2026–2028

Toimintatuotot sisältävät myyntituotot, maksutuotot, tuet ja avustukset sekä muut tuotot. Toimintatuottoja arvioidaan kertyvän 1 543 382 e, joista ulkoisia toimintatuottoja 814 365 e.

Omaisuuksia realisoidaan välttämättömiin tarpeisiin. Talousarviovuonna ja suunnitelmavuosina metsää myydään metsäsuunnitelman mukaisesti. Lisäksi sijoitusomaisuudesta käytetään tuottoa, mikäli se on taloudellisesti järkevää.

- Myyntituottoja kertyy kaukolämpölaskutuksesta, jota kunta ei itse tuota, vaan se laskutetaan asiakkaalta kunnan kautta.
- Maksutuottoihin kirjataan mm. maankäytön ja rakennusvalvonnan tuotot sekä aamu- ja ilta-päiväkerhojen maksut.
- Tuet ja avustukset sisältävät mm. projektien ulkopuoliset rahoitukset.
- Muut toimintatuotot koostuvat kiinteistöjen vuokratuloista.
- Sisäisiä toimintatuottoja ovat kunnan omien kiinteistöjen kaukolämpö, vuokra sekä tukipalvelujen hallintokustannusten vyörytys (mm. talous, henkilöstöhallinto, it).

Toimintakulut vuodelle 2026 ovat yhteensä -5 842 284 e, joista ulkoisia toimintakuluja -5 113 268 e. Kainuun liiton maksuosuus on 48 298 e, jossa on mukana Kainuun kuntien pl. Kajaani, yhteisen tietohallintopäällikön palkkakustannukset erillisrahana. Ympäristöterveydenhuollosta vastaa Sotkamon kunta ja sen kustannukset ovat arviolta 82 126 e, maataloushallinto ostetaan edellisten vuosien tapaan Puolangalta (22 052 e). Kuntayhteistyön muita maksuosuuksia ovat ympäristötarkastus (Suomussalmi), rakennustarkastus (Hyrnsalmi), kaavoitus (Sotkamo), kansalaisopisto (Sotkamo), kirjastopalvelut (Paltamo) ja työllisyyspalvelut (Kajaani, Paltamo ja Suomussalmi), jotka laskutetaan toteutuneen mukaan.

Henkilöstökulut

Henkilöstömenojen osuus ulkoisista käyttötalousmenoista vuoden 2026 talousarviossa on 43 prosenttia. Kevan tasausmaksu on jaettu vastuu-/tehtäväalueille henkilöstömenojen suhteessa. Kevan

arvion mukaan tasausmaksu vuodelle 2026 on 67 394 euroa ja laskennallinen palkkaperusteinen eläkemaksu on Kevan syyskuussa ilmoittaman ennakon mukaan 24,20 % palkkasummasta (sisältää työntekijän eläkemaksun). Määrärahassa tulee huomioida mahdolliset eläköitymiset vuoden 2026 aikana, sillä ne eivät sisälly Kevan arvioon. Keva ilmoittaa tammikuussa 2026 ennakkolaskutuksen perusteena olevan kuntakohtaisen määrän. Henkilöstökulut kohdennetaan suoraan kustannuspaikalle.

Henkilöstösuunnittelun tavoitteena on henkilöstökulujen vakiinnuttaminen ja henkilöstöresurssien hyödyntäminen yli organisaatorajojen ja jakaminen myös taloudellisesti avustettavien yhteisöjen osalta. Kevan ennusteen mukaan vuosina 2026–2028 henkilöstöstä eläköityy 5 henkilöä. Uusia rekrytointia tehtäessä tehtävänkuvia on tarkasteltava siten, että ne parhaiten palvelevat koko kuntakonsernin tehtäviä.

Kunta- ja hyvinvointialan uudet työ- ja virkaehtosopimukset ovat voimassa 1.5.2025–29.2.2028. Sopimuskauden pituus on 34 kuukautta, eikä sopimusta voi irtisanoa. Vuonna 2026 palkankorotuksiin on varattu 5 % kasvu, joka sisältää 2025 yleiskorotuksen 2,50 % ja 2026 yleiskorotuksen 2,47 %, paikallisen järjestelyerän 0,20 % ja kehittämisohjelmaerän 0,40 %. Henkilöstökustannuksia edellisvuoteen verrattuna nostaa myös tasopalkkajärjestelmän käyttöönotto 1.9.2025 alkaen KVTES ja OVTES osio G alaisten tehtävien osalta. Lomaraha varataan vuodelle 2026 täysimääräisenä 6 % palkkasummasta.

Te-uudistuksen myötä palkkatukea myönnetään ainoastaan lakisääteisin perustein alle 55-vuotiaille työttömille ja palkkatuen sijasta myönnetään koko Kainuu-Koillismaa työllisyysalueella yhtä suurta ns. kuntalisää, joka on 1200 e/kk. Koska kunnille ei myönnetä enää palkkatukea vuoden vaihteen jälkeen, kukin palvelu- ja vastuualue varaa tarvittaessa palkkakustannukset omalle kustannuspaikalle täysimääräisesti. Ensisijaisesti tuetaan yrittäjiä ja yhdistyksiä kuntalisällä ja käytetään ostopalveluita. Työllistämisen vastuualueelle varataan määräraha yleiseen työllisyyden hoitoon sekä kouluisten ja opiskelijoiden kesätyöllistämiseen.

Palvelujen ostot

Hyrynsalmen kunta tuottaa ympäristöterveydenhuollon ja rakennustarkastuksen palvelut ja Sotkamon kunta kaavoituspalvelut. Maataloushallinnon palvelut ostetaan Puolangalta. Palvelujen ostoihin sisältyvät myös mm. Suomussalmen kunnalta hankittavat ympäristötarkastajan ja Sotkamon tuottamat kansalaisopiston palvelut. Työllisyyspalveluja tuottavat Kainuu-Koillismaa työllisyysalue, Paltamo ja Suomussalmi. ICT-palvelut tuottaa Lounea, tulostuspalvelut Canon sekä talous- ja henkilöstöhallinnon palvelut Monetra.

Avustukset sisältävät mm. lasten kotihoidontuen ja sen kuntalisän, vauvarahan ja tieavustukset sekä työmarkkinatuen kuntaosuuden, maksetut ansiopäivärahat ja peruspäivärahat.

Vauvarahaa myönnetään edellisenä vuonna syntyneestä lapsesta 500 e/lapsi. Elinvoimapalvelujen avustukset maksetaan pääsääntöisesti Eino Eemeli Karppisen lahjoitusrahastoista silloin, kun ne koskevat kuntalaisten hyvinvointia terveyttä tukevia tapahtumia.

Toimintakate on -4 298 903 euroa.

Verotulot

Vuoden 2026 verotuloennusteet perustuvat Kuntaliiton yhteistyössä valtiovarainministeriön ja Verohallinnon kanssa laatimiin ennusteisiin. Ristijärven kunnan tuloveroprosentti vuonna 2026 on 9,3 prosenttiyksikköä.

Verotuloja arvioidaan kokonaisuudessaan kertyvän yhteensä 3,391 me, josta tuloverojen osuuden arvioidaan olevan noin 2,002 me. Yhteisöveroja kertyy arviolta 0,459 me ja kiinteistöverotuloja 0,930 me.

Kiinteistöveroprosentit vuonna 2026 ovat:

Kiinteistöveroprosentti	2025
yleinen	1,10
vakituinen asuinrakennus	0,55
muu asuinrakennus	1,55
rakentamaton rakennuspaikka	ei määritelty
yleishyödyllinen yhteisö	0,00
voimalaitos	3,10
yleinen maapohja	1,30

TILIVUOSI	2023	2024	2025**	2026**	2027**	2028**
Verolaji						
Kunnallisvero	1 955	2 007	1 946	2 002	2 000	2 047
Muutos %	-48,8	2,7	-3,0	2,9	-0,1	2,4
Yhteisövero	423	345	367	459	507	533
Muutos %	-44,1	-18,5	6,5	24,9	10,5	5,1
Kiinteistövero	897	914	927	930	930	930
Muutos %	3,3	1,8	1,5	0,3	0,0	0,0
VEROTULO KIRJATTAVA	3 275	3 265	3 241	3 391	3 437	3 510
Muutos %	-39,9	-0,3	-0,7	4,6	1,4	2,1

Efektiiivinen veroaste kuvaa verovähennysten osuutta verotettavista tuloista eli kunnan saamaa todellista verotuloa. Efektiiivinen veroaste vuonna 2026 on 6,67.

Valtionosuudet ovat merkittävä osa kunnan tulorahoituksesta ja niiden aleneminen vaikuttaa suoraan kunnan rahoitusasemaan ja tulokseen.

Kuntaliiton laskelman mukaan Ristijärven kunnan valtionosuudet vuonna 2026 arvioidaan olevan 949 054 euroa.

Valtionosuus	TP 2024	TA 2025	E 2026
Peruspalvelujen valtionosuus	647 174	392 443	455 612
Opetus- ja kulttuuritoimen vos	-189 898	-197 982	-197 982
Verotulojen tasaus	-	470 743	474 927
Muut valtionosuudet (harkinnanvarainen)	58 000		
Verotulomenetysten kompensatio	289 701	216 304	216 497
Valtionosuudet yhteensä	804 977	881 508	949 054

Rahoitustuotot ja kulut

Rahalaitoksilta otettujen pitkäaikaisten lainojen määrä vuoden 2025 lopussa on 880 000 euroa. Lyhytaikaista lainaa rahoituslaitoksilta on lisäksi 1 150 000 euroa.

Rahoituksen turvaamiseksi Ristijärven kunnalla on Kuntarahoituksen 2,5 milj. euron kuntatodistusohjelma. Mahdolliset investoinnit talousarviovuonna tai suunnitelmavuosina rahoitetaan avustusten lisäksi lainarahalla.

Vuosikate osoittaa sen tulorahoituksen, joka kunnalle jää juoksevien menojen maksamisen jälkeen jäljelle käytettäväksi investointeihin, sijoituksiin ja lainojen lyhennyksiin. Perusoletus on, että tulorahoitus on riittävä, jos vuosikate on vähintään käyttöomaisuuden poistojen suuruinen. Ristijärvellä tulorahoitus ei kata poistoja.

Talousarviovuoden vuosikate on -4 079 euroa.

Tilikauden alijäämä

Kunnan taloudellinen tilanne on talousarviovuonna ja suunnitelmavuosina alijäämäinen. Noin neljän miljoonan verotulot ja valtionosuudet ei paljon anna liikkumavaraa ja onkin tärkeää, että kaikki palvelu- ja tehtäväalueet seuraavat säännöllisesti talousarvion suhdetta toteutuneisiin kustannuksiin.

Tilikauden alijäämä katetaan edellisten vuosien tilikausien ylijäämästä. Kunnanvaltuusto on hyväksynyt talouden sopeuttamissuunnitelman vuosille 2024–2027, joka sellaisenaan ei toteudu. Sopeuttamiskeinoja on etsittävä niin päivittäisessä työskentelyssä kuin vuosittainkin arvioimalla palvelutarjontaa ja lisäämällä kuntayhteistyötä.

Alijäämän kattamisvelvollisuudesta säädetään kuntalain 110 §:ssä. Kunnan taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien. Määräajassa tulee kattaa myös talousarvion laadintavuonna tai sen jälkeen kertynyt alijäämä. Alijäämän kattamisvelvollisuus koskee vain kunnan tai kuntayhtymän taseeseen kertynyttä alijäämää, ei konsernitaseeseen kertynyttä alijäämää.

Kunnan tulee päättää taloussuunnitelmassa yksilöidyistä toimenpiteistä, joilla alijäämä kattamiskautena katetaan. Talouden tasapainottamisen tai alijäämän kattamisen keinojen tulee olla ensisijaisesti reaalityökalouden keinoja eli tulojen lisäyksiä tai menojen vähennyksiä.

Lainat

Kuntatodistusohjelman mukainen lyhytaikaisen lainan nostovaltuus on 2 500 000 euroa, josta vuoden alussa on käytetty 1 150 000 euroa. Mikäli kassatilanne ja investointien rahoitus sallii, lyhennetään lyhytaikaista kassalainaa.

3.3 Talouden tasapainottaminen ja toimenpiteet

Kunnan talous on ylijäämäinen tai vahvistuva, kun vuosikate kattaa sekä pitkäaikaisten lainojen lyhennykset sekä korvausinvestoinnit. Kunnan talous on tasapainossa, kun vuosikate kattaa poistot. Tasapainoisessa taloudessa tulo-rahoitus riittää paitsi toimintamenoihin myös pitämään palvelujen tuotantovälineet, kuten rakennukset ja verkostot, toimintakunnossa ilman lainanottoa tai omaisuuden myyntiä.

Kunnan talous on heikkenevä, kun vuosikate on positiivinen, mutta tilikauden tulos negatiivinen. Kunnan talouden tila on heikko, kun vuosikate on negatiivinen. Ristijärven kunnan vuosikate ja tilikauden tulos olivat positiivisia vuoden 2024 tilinpäätöksessä. Vuoden 2025 ennuste vuosikatteen osalta on positiivinen, mutta tulos negatiivinen. Taseessa oli vuoden 2024 tilinpäätöksessä kertynyttä ylijäämää vielä 1,875 me.

Viimeisenä keinona talouden tasapainottamiseksi varaudutaan myymään omaisuutta. Omaisuuden myynti ei ole kuitenkaan ratkaisu, sillä se siirtää alijäämää ainoastaan jonkun aikaa eteenpäin. Kunnan talous tulee saattaa tasapainoon ensisijaisesti tuloja lisäämällä ja menoja vähentämällä ilman, että omaisuutta realisoidaan. Talouden kehityksen suunnan kääntäminen edellyttää kriittistä menojen tarkastelua ja tiukkaa talouden pitoa, muutoksia toimintatavoissa ja rakenteissa. Palvelut on tuotettava kustannustehokkaasti, hyödyntäen laajasti kuntayhteistyötä ja minimoitava kustannuksia. Edelleen isoja kustannuseriä aiheuttaa digitalisaatiovaatimukset hallinnossa ja palvelujen tuottamisessa.

Talouden tilan tarkastelua ei saa rajata pelkästään peruskuntaan, vaan kuntalain mukaan talouden tilaa tulee tarkastella koko kuntakonsernin osalta. Kuntakonsernia ohjataan omistajaohjauksella, jonka periaatteita tarkastellaan joka vuosi strategia- ja talousarvion valmistelun yhteydessä. Konsernin velkaantumiseen tulee suhtautua kriittisesti, kuten kunnan omiin investointeihinkin.

Kunta tuottaa järjestämisvastuulleen kuuluvat palvelut itse tai hankkii ne sopimukseen perustuen muilta palveluntuottajilta. Siksi palvelujen tuottamistapoja vertailtaessa tueksi tulee laatia riittävän monesta näkökulmasta tehty ennakkovaikutusten arviointi. Yhä useammin kunnan palvelut hoidetaan sopimusperusteisesti, mikä edellyttää niin viranhaltijoiden kuin luottamushenkilöidenkin perehtymistä sopimusjuridiikkaan, kilpailutukseen, sopimusten seurantaan ja valvontaan sekä hankintojen suunnitteluun. Sopimuksia seurataan asianhallintajärjestelmässä ja kunnanhallitus tekee sopimus-katselmuksen vuosittain.

Henkilöstön luonnollisen poistuman yhteydessä tulee aina selvittää, onko tehtävä mahdollista hoitaa kuntien välisellä yhteistyöllä tai muulla ostopalvelulla vai palkataanko tilalle uusi henkilö mahdollisesti uudella tehtävänkuvalla. Muutoksia tarvitaan niin toimintatapoihin kuin rakenteisiin, jotta talous saadaan pidettyä vakaalla pohjalla ja kunnalla on mahdollisuudet säilyä itsenäisenä kuntana ilman kriisikuntamenettelyä. Jotta tämä tavoite pystytään toteuttamaan, on uskallettava tehdä rohkeita ja vaikeitakin päätöksiä. Enää ei voi tuudittauduta menneeseen, vaan on tehtävä kauaskantoisia ratkaisuja, joilla kunnan talous saadaan vakautettua.

Talousarvio vuodelle 2026 on alijäämäinen, kuten suunnitelmavuodetkin. Kunnanvaltuusto on hyväksynyt talouden sopeuttamissuunnitelman vuosille 2024–2027 (kv 9.10. § 22) ja sillä tavoitellaan n. 0,8 me pysyviä säästöjä. Sopeuttamissuunnitelman toimenpiteet ei ole kaikilta osin toteutuneet.

	2024	2025	2026	2027	yhteensä
sopeutustoimet	45 058	225 618	259 368	256 868	786 912

3.4 Tuloslaskelma

Tuloslaskelma	Toteuma	TA	Muutettu	TA	TS	TS
	2024	2025	TA2025	2026	2027	2028
TOIMINTATUOTOT	1 214 399	1 397 077	1 595 077	1 543 382	1 404 947	1 378 447
Myyntituotot/Liikevaihto	475 786	546 579	716 579	672 092	571 342	568 842
Maksutuotot	37 288	25 100	25 100	23 823	23 823	23 823
Tuet ja avustukset	139 193	56 902	84 902	58 685	25 000	0
Muut toimintatuotot	562 133	768 496	768 496	788 782	784 782	785 782
TOIMINTAKULUT	-4 809 056	-5 702 767	-5 648 967	-5 842 284	-5 828 320	-5 780 673
Henkilöstökulut	-2 030 524	-2 125 526	-2 109 427	-2 269 006	-2 296 271	-2 262 064
Palkat ja palkkiot	-1 623 786	-1 677 214	-1 663 915	-1 796 987	-1 820 079	-1 791 231
Henkilösivukulut	-406 737	-448 313	-445 512	-472 019	-476 192	-470 833
Palvelujen ostot	-1 485 014	-1 832 064	-1 807 064	-1 788 522	-1 769 307	-1 766 267
Asiakaspalvelujen ostot	-31 284	-29 154	-29 154	-17 534	-17 884	-17 214
Muiden palvelujen ostot	-1 453 731	-1 802 910	-1 777 910	-1 770 988	-1 751 423	-1 749 053
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-711 918	-802 470	-804 770	-836 375	-813 500	-803 300
Ostot tilikauden aikana	-711 918	-802 470	-804 770	-836 375	-813 500	-803 300
Avustukset	-128 002	-230 000	-215 000	-231 900	-231 900	-231 900
Avustukset kotitalouksille	-58 766	-81 000	-66 000	-73 000	-73 000	-73 000
Avustukset yhteisöille ja TE	-69 236	-149 000	-149 000	-158 900	-158 900	-158 900
Muut toimintakulut	-453 598	-712 706	-712 706	-716 482	-717 342	-717 142
Vuokrakulut	-405 580	-502 496	-502 496	-486 482	-487 342	-487 142
Muut kulut	-48 019	-210 210	-210 210	-230 000	-230 000	-230 000
TOIMINTAKATE	-3 594 657	-4 305 689	-4 053 890	-4 298 903	-4 423 373	-4 402 226
Verotulot	3 264 992	3 135 000	3 237 000	3 391 000	3 437 000	3 510 000
Valtionosuudet	804 977	895 788	895 788	949 054	949 054	949 054
Rahoitustuotot ja -kulut	-71 742	-63 800	-63 800	-45 230	-45 330	-45 430
Korkotuotot	1 968	2 000	2 000	1 670	1 570	1 470
Muut rahoitustuotot	9 197	14 200	14 200	7 100	7 100	7 100
Korkokulut	-76 930	-76 000	-76 000	-50 000	-50 000	-50 000
Muut rahoituskulut	-5 977	-4 000	-4 000	-4 000	-4 000	-4 000
VUOSIKATE	403 571	-338 701	15 098	-4 079	-82 649	11 398
Poistot ja arvonalentumiset						
Suunnitelman mukaiset poistot	-285 365	-272 257	-272 257	-239 822	-217 484	-205 628
Arvonalentumiset						
Satunnaiset tuotot ja -kulut/Satunnaiset erät						
Satunnaiset tuotot						
Tilinpäätössiirrot						
Poistoeron muutos / Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)	14 321	14 321	14 321	14 321	14 321	14 321
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	132 527	-596 637	-242 838	-229 580	-285 812	-179 909

3.5 Rahoituslaskelma

RAHOITUSLASKELMA	TOT 2024	TA 2025	Muutettu TA2025	TA 2026	TS 2027	TS 2028
TOIMINNAN RAHAVIRTA						
Vuosikate	537 537	-338 701	15 098	-4 079	-82 649	11 398
Satunnaiset erät						
Tilikauden verot	-15 733					
Tulorahoituksen korjauserät	-24 315					
TOIMINNAN RAHAVIRTA	497 489	-338 701	15 098	-4 079	-82 649	11 398
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA						
Investointimenot	-119 219	-170 000	-81 000	-226 500	-12 500	-7 500
Rah.osuudet inv. menoihin	19 305		50 000	50 000		
Pys.vast.hyöd.luovutustulot	14 156					
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA	-85 758	-170 000	-31 000	-176 500	-12 500	-7 500
Toiminnan ja invest. raha- virta	411 731	-508 701	-15 902	-180 579	-95 149	3 898
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA						
Antolainauksen muutokset						
Antolainasaam.lisäykset	0	0		0	0	0
Antolainasaam.vähennykset	0	19 600	19 600	19 600	19 600	19 600
Antolainauksen muutokset	0	19 600	19 600	19 600	19 600	19 600
Lainakannan muutokset						
Pitkäaik.lainojen lisäys	7 841	150 000	0		150 000	
Pitkäaik.lainojen vähennys	-292 619	-210 000	-210 000	-160 000	-120 000	-120 000
Lyhytaik.lainojen muutos	303 828					
Lainakannan muutokset	19 050	-60 000	-210 000	-160 000	30 000	-120 000
Oman pääoman muutokset	16 061					
Muutokset vähemm.osuu- dessa	0					
Oman pääoman muutokset	16 061					
Muut maksuvalmiuden muu- tokset						
Toimeksiant.var.ja po:n muut	-13 013	5 000	5 000	-8 000	-8 000	-8 000
Saamisten muutos	-46 966	75 000	75 000	-31 200	-60 000	-30 000
Korottomien velkojen muutos	-56 222					
Muut maksuvalmiuden muu- tokset	-116 202	80 000	80 000	-39 200	-68 000	-38 000
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA	-81 090	39 600	-110 400	-179 600	-18 400	-138 400
RAHAVAROJEN MUUTOS	330 641	-469 101	-126 302	-360 179	-113 549	-134 502

Antolainauksen muutokset: sisältää Ristijärven Vuokratalot Oy:n vuosittaiset lainanlyhennykset.

Lainakannan muutokset:

- Pitkäaikaisten lainojen lisäyksellä vuonna 2027 rahoitetaan investointimenoja.
- Pitkäaikaisten lainojen vähennykset ovat Kuntarahoitus Oyj:n lainojen lyhennykset.

Muut maksuvalmiuden muutokset:

- Toimeksiant.var.ja po:n muut: Kunta on myöntänyt vuosittain avustuksen E.E.Karppisen rahastosta.
- Saamisten muutos: Kunnan aiemmin myöntämiä Silta-rahoituksia on vielä maksamatta 28 800 e. Aiempien rahoituspäätösten rahoitukset palautuvat kunnalle viimeistään vuonna 2026. Lisäksi varaudutaan myöntämään uusia silta-rahoituspäätöksiä 60 000 e vuosittain.

3.6 Sisäinen valvonta ja riskien hallinta

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeessa (kv 14.12.2022, § 32) määritellään mm. sisäisen valvonnan vastuutahot ja toimintaohjeet riskien välttämiseksi. Palvelu- ja vastuualueet huomioivat ohjeessa esitetyt määräykset talousarviovalmistelussa ja esittävät suunnitelmat omissa tekstiosioissaan.

Sisäisellä valvonnalla tarkoitetaan yleisesti kaikkia niitä toiminta- ja menettelytapoja, joilla tilivelvolliset viranhaltijat ja esimiehet pyrkivät varmistamaan, että

- kunnan toiminta on taloudellista ja tuloksellista
- päätösten perusteena oleva tieto on riittävää ja luotettavaa
- lain säännöksiä, viranomaisohjeita ja toimielinten päätöksiä noudatetaan sekä
- omaisuus ja voimavarat turvataan

Ristijärven kuntakonsernin riskit jaetaan neljään pääryhmään, jotka ovat strategiset, taloudelliset ja toiminnalliset sekä omaisuusriskit.

1. **Strategiset riskit** liittyvät kunnan pitkän aikavälin tavoitteisiin ja menestystekijöihin sekä toimintaympäristössä tapahtuviin muutoksiin. Kunnan toimintaan oleellisesti liittyviä strategisia riskejä ovat vähenevä ja ikääntyvä väestö sekä työttömyys ja työpaikkaomavaraisuus, mikä näkyy investoinneissa, rakentamisessa sekä väestön hyvinvoinnissa.

Pitkän aikavälillä tavoitteena väestömäärä tulisi saada vakautettua. Työikäisen väestön ja lapsiperheiden saaminen pysyvästi asumaan kuntaan varmistaisi palveluiden saatavuuden, lisäksi verotuloja, mutta lisäksi myös valtionosuuksia. Etätyön mukanaan tuoma ilmiö monipaikkaisesta työtekemisestä vahvistaa ja monipuolistaa kunnan palvelurakennetta, mutta toisaalta lisää kustannuksia, joita pelkkä kiinteistövero ei riitä kattamaan.

2. **Taloudelliset riskit** liittyvät talouden yleisiin riskeihin ja haasteisiin kuten valtionosuuksien leikkauksiin ja verotulojen heikkenemiseen. Tulo-rahoitus, verotulot ja valtionosuudet, joiden muutokset vaikuttavat vakavaraisuuteen ja maksuvalmiuteen, eivät riitä kattamaan kokonaan poistoja ja lainanlyhennyksiä, mikäli erityisesti lainsäädännöllä rahoitusta kavennetaan. Maksuvalmiuden turvaamiseksi nostetaan tarvittaessa Kuntarahoitus Oyj:n kuntatodistusohjelman kassalainaa.

Kunta-alan palkat nousevat yhteensä 9,17 prosenttia vuosina 2025–2028. Korotukset koostuvat 7,37 prosentin yleiskorotuksista sopimuskauden aikana sekä 1,8 prosentin lisäkorotuksista palkkaohjelmasta, joka on voimassa vuodet 2026–2028. Kunta-alan sopimusratkaisu lisää henkilöstökuluja n. 150 te verrattuna vuoteen 2024. Tämän lisäksi henkilöstömenoja kasvattavat 1.2.2025 voimaan tullut tasopalkkajärjestelmä. Mikäli resursseja joudutaan lisäämään esim. lainsäädännöstä aiheutuvista muutoksista tai panostamalla työttömien työllistämiseen, aiheutuu niistä helposti poikkeamia talousarvioon.

Taloudellisina riskeinä on erityisesti lämpölaskuista kertyneet saatavat sekä yritys kiinteistöjen vuokrat, jotka rasittavat kunnan taloutta. Saatavia on tilintarkastajan suosituksesta alaskirjattu vuosittain. Hyvinvointialue on irtisanonut ison osan kiinteistöjen vuokrasopimuksista, mikä näkyy vuokratuottojen vähenemisenä.

3. **Toiminnallisilla riskeillä** tarkoitetaan kunnan päivittäistä toimintaa, johtamista, prosesseja ja järjestelmiä uhkaavia riskejä.

Keskeisimmät riskit ovat tunnistettavissa henkilöstöresurssien riittävyydessä ja henkilöstön jaksamisessa.

Riskienhallinnassa keskeistä on varautuminen mahdollisiin häiriötilanteisiin. Varautumissuunnitelmaa päivitetään tarvittaessa ja osallistutaan valtakunnallisiin harjoituksiin. Tietojärjestelmien toimintaan liittyvät häiriöt, sekä tietoturvallisuuteen ja tietosuojaan kohdistuvat riskit ja niiden vaikutukset on huomioitava entistä tarkemmin päivittäisessä työssä.

4. **Omaisuuksiriskejä** ovat kuntakonsernin sisällä tai toimintaympäristössä tapahtuvia virheitä, toimintahäiriöitä ja onnettomuuksia, jotka aiheuttavat vahinkoa tai menetyksiä ja kohdistuvat usein tiettyyn kohteeseen. Vahinkoriskien hallinta perustuu ajan tasalla oleviin vakuutuksiin.

Ristijärven kunta on varautunut riskeihin vakuutuksilla, jotka kattavat kunnan omaisuuteen kohdistuvat vahingot, kunnan toiminnasta ulkopuolisille aiheutuvat vahingot sekä kunnan omalle henkilöstölle työtehtävien suorittamisessa aiheutuvat vahingot. Vakuutusten ajanmukaisuus ja kattavuus tarkastetaan säännöllisesti.

Kunnanhallitus vastaa kokonaisvaltaisen sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä ja hyväksyy tehtävää varten ohjeet ja menettelytavat. Kunnanhallitus on hyväksynyt 10.10. 2022 § 125 sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeiden yhteydessä suunnitelman toiminnan arvioinnista, valvomisesta ja tarkastuksesta. Kunnanhallitus käsittelee palvelu- ja vastuualueiden tarkastusraportit vuosittain sopimuskatselmuksen yhteydessä.

Riskit esitetään ja vaikutukset arvioidaan osana talousarvion laadintaa palvelu- ja tehtäväalueittain. Palvelu- ja tehtäväalueet seuraavat oman toimialueensa toteutumista sekä arvioivat riskienhallinnan tasoa ja riittävyyttä varsinaiseen toimintaan, investointeihin, rahoitukseen ja vahinkoihin liittyvissä riskeissä. Riskit vaikuttavat toteutuessaan kunnan asemaan, talouteen, palvelukykyyn, työvoiman saatavuuteen ja yleiseen kilpailukykyyn asukkaista ja yrityksistä.

4 Henkilöstö

Henkilöstön määrä ja rakenne

Henkilöstön kokonaismäärä tarkasteluajankohtana 31.12.2024 oli 39 henkilötyövuotta (39 henkilöä).

palvelualue	TP 2024	TA 2025	TA 2026
hallinto ja elinvoimapalvelut	5,2	4,6	4,8
sivistyspalvelut	28,3	29,2	29,2
tekniset palvelut	4,1	4,0	4,1
yhteensä	37,6	37,8	38,1

Henkilöstöresurssit ja työhyvinvointi

Henkilöstön määrää ja osaamisen tarvetta ennakoidaan henkilöstösuunnittelulla, joka pohjautuu palveluiden järjestämiseen ja tuottamiseen tarvittavaan henkilöstömäärään. Henkilöstösuunnittelu tukee henkilöstöä muutoksessa, työssä jaksamisessa ja henkilökohtaisissa tehtäväjärjestelyissä. Pienen organisaation haasteena on korvaavien työtehtävien järjestäminen työssä jatkamisen tukemiseksi työkyvyn heikentyessä.

Kunnan henkilöstön osaamisen kehittämistarpeet kartoitetaan vuosittain käytävissä kehityskeskusteluissa, joiden pohjalta tehdään koko henkilöstöä koskeva koulutussuunnitelma. Oma-aloitteista työhön liittyvää koulutusta toteutetaan Eduhouse -itseopiskelualustalla. Työhyvinvointikysely toteutetaan joka vuosi. Edellinen kysely toteutettiin syyskuussa vuonna 2025.

Henkilöstöllä on käytettävissä liikuntaseteli, jota voi käyttää Virtaalan palveluihin. Vaihtoehtoisesti voi valita ePassin, jota voi käyttää muissa kunnissa liikuntapalvelujen lisäksi myös kulttuuriin. Henkilöstöllä on ns. kunnan kulttuuriseteli, joka mahdollistaa osallistumisen yhteen Ristijärvi Soi -tapahtuman maksulliseen tilaisuuteen.

Kaksi kertaa vuodessa henkilöstöryhmät voivat järjestetään tyhy-iltapäivän parhaiten työhön sovitettavana ajankohtana. Henkilöstöinfoja pidetään tarvittaessa ja henkilöstön intranet-sivuilla on koko henkilöstöä koskevat tiedotteet, ohjeet ja suunnitelmat. Etätyömahdollisuudella tuetaan henkilöstön työssäjaksamista ja työhyvinvointia sekä mahdollistetaan työn ja perhe-elämän joustavampi yhteensovittaminen. Etätyömahdollisuus parantaa myös työnantajaimagoa ja helpottaa asiantuntijoiden rekrytointia.

Kunta-alan uudet työ- ja virkaehtosopimukset ovat voimassa 1.5.2025–29.2.2028. Kunta-alan sopimuksia ovat:

- Kunnallinen yleinen virka- ja työehtosopimus KVTES
- Kunnallinen opetushenkilöstön virka- ja työehtosopimus OVTES
- Kunnallinen teknisen henkilöstön virka- ja työehtosopimus TS

Henkilöstösuunnitelma 2026–2028

Palvelu-/tehtäväalue	virka/ työ	TP 2024	TA 2025	TA 2026	TS 2027	TS 2028
Kunnanhallitus						
kunnanjohtaja	v	1	1	1	1	1
Elinvoimapalvelut						
kehittämispäällikkö (eläköitynyt)	t	0,2	-	-	-	-
elinvoimapäällikkö	t	0,6	0,6	0,7	0,7	0,7
Hallintopalvelut						
hallintopäällikkö	v	1	1	1	1	1
tiedonhallintasihteeri	v	0,3	1	1	1	1
palvelusihteeri	t	1	0,6	0,6	0,6	0,6
talousasiantuntija	t	0,4	0,4	0,5	0,5	0,5
palvelusihteeri (eläköitynyt)	v	0,7	-	-	-	-
Kunnanhallitus yhteensä		5,2	4,6	4,8	4,8	4,8
Sivistyspalvelut						
rehtori-sivistystoimen johtaja	v	1	1	1	1	1
palvelusihteeri	t	0,2	0,7	1	1	1
talousasiantuntija	t	0,4	0,4	0,1	0,1	0,1
Sivistyspalvelut yhteensä		1,6	2,1	2,1	2,1	2,1
Varhaiskasvatus						
varhaiskasvatusvastaava	v	1	1	0,7	1	1
varhaiskasvatuksen opettaja/varajohtaja	v	1	1	1	1	1
varhaiskasvatuksen opettaja	v	0	0	0,4	0	0
varhaiskasvatuksen erityisopettaja	v	0	0,1	0,1	0,1	0,1
lastenhoitaja	t	5	5	5	5	5
ryhmäavustaja (hanke)	t	0,5	0	0	0	0
päiväkotiapulainen	t	1	1	1	1	1
määräaikaiset lastenhoitajat*	t	1	1	1	1	0
iltapäiväkerhon ohjaaja	t	0,4	0,4	0,6	0,6	0,6
Varhaiskasvatus yhteensä		9,9	9,5	9,8	9,7	9,7
Vapaa-aika						
kirjasto- ja kulttuurivastaava (kirjastonjohtaja ostopalvelu 1.5.2025 alkaen)	v	1	0,4	0	0	0
kirjasto-/kulttuurityöntekijä					0,3	0,3
vapaa-aikaohjaaja	t	1	1	1	1	1
koulunuorisotyöntekijä		0,5	0,5	0	0	0
nuorisotyöntekijä				0,2	0,2	0,2
Vapaa-aika yhteensä		2,5	1,9	1,2	1,5	1,5
Esi- ja perusopetus						
Opetushenkilöstö						
luokanopettajat	v	4	4	3	3	3
lehtorit	v	3	3	3,4	3,4	3,4
tuntiopettajat (päätoiminen)	v	1	1	1	1	1
tuntiopettajat (sivutoiminen)	v	1	0,2	0,2	0,2	0,2
erityisopettaja	v	1	1	1	1	1
erityisluokanopettaja	v	1	1	1	1	1
esiluokanopettaja	v	1	1	0,6	1	1
esiluokanopettaja, erityisopetus				0,2	0,1	0,1
hanketyöntekijä	t	0	1	1	0,5	0
Avustava henkilöstö (koulunkäynninohjaajat)						
erityisopetuksen koulunkäynninohjaaja	t	1	1,7	1,7	1,7	1,7
esiopetuksen lastenhoitaja, erityisopetus	t	0,3	0,5	0,2	0,2	0,2
vaikeimmin kehitysvammaisen ohjaaja	t	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7

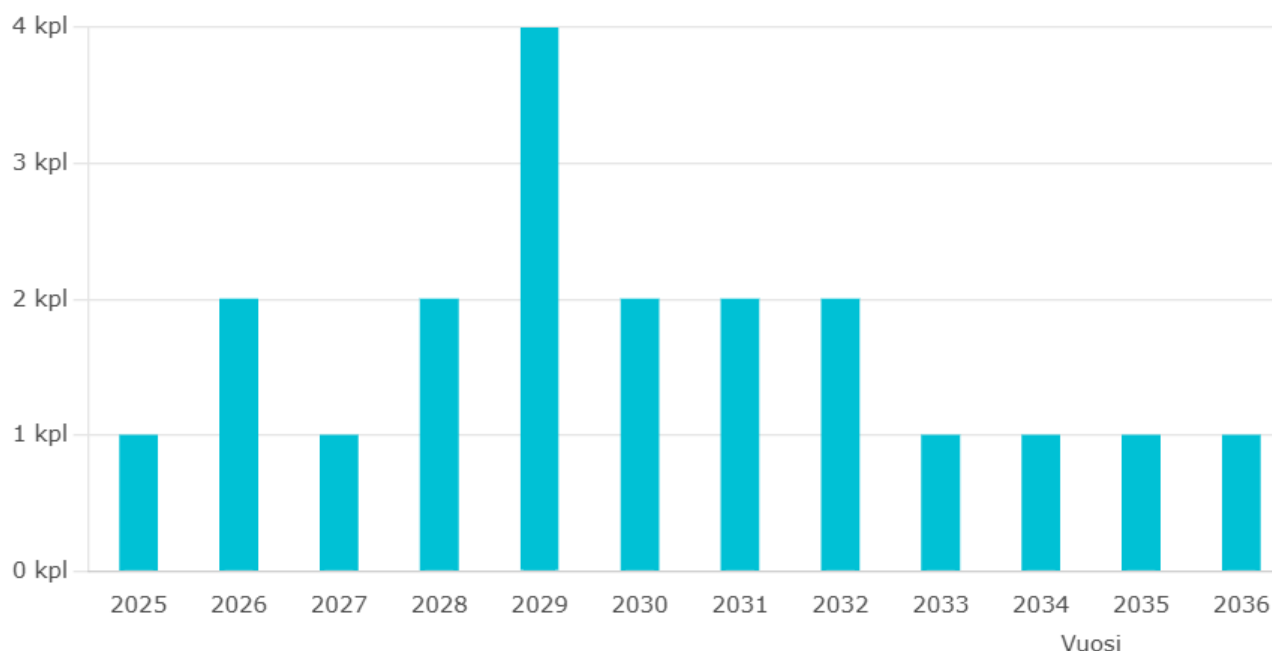
koulunkäynninohjaaja	t	0,8	1,1	1,6	1,6	1,6
Perusopetus yhteensä		14,8	16,2	15,6	15,4	14,9
Sivistyspalvelut yhteensä		28,8	29,7	28,7	28,7	28,8
Tekniset palvelut						
tekninen päällikkö	v	1	1	1	1	1
kiinteistön huoltomies	t	1	1	1	1	1
kiinteistöhuoltaja	t	1	1	1	1	1
määräaik. kiinteistönhoito- ympäristötyönt.	t	0,3	0	0,3	0,3	0,3
palvelusihteeri	t	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4
talousasiantuntija	t		0,2	0,1	0,1	0,1
elinvoimapäällikkö	t	0,4	-	0,3	0,3	0,3
Tekniset palvelut yhteensä		4,1	4,0	4,1	4,1	4,1
Yhteensä		37,6	37,8	37,6	37,6	37,7

Eläköitymisennuste vuosina 2026–2028

Henkilöstöä eläköityy Kevan arvion mukaan 5 henkilöä vuosien 2026–2028 aikana. Uusien rekrytointien kohdalla tehtäväkuvat tulee tarkistaa ja tarvittaessa päivittää vastaamaan työtehtäviä ja käytännön tarpeita. Henkilöstöpalveluista vastaa hallintopäällikkö yhdessä kunnanjohtajan kanssa.

Eläköityvien määrää kuvaava taulukko ei sisällä varhennetulle varhaiseläkkeelle eikä työkyvyttömyyseläkkeelle jääviä. Työntekijä voi itse päättää eläkkeelle jäämisestä ennen kuin täyttää 68 vuotta.

Eläköitymisennuste eläkelajeittain

5 Käyttötalous

5.1 Keskusvaalilautakunta

Vaalit	TP 2024	TA 2025	TA 2026	TS 2027 1 000 e	TS 2028 1 000 e
TOIMINTATUOTOT	7 500	4 000	0	2 500	0
Henkilöstökulut	-11 629	-7 151	0	-5 899	0
Palvelujen ostot	-1 758	-1 400	0	-750	0
Aineet, tarvikkeet, tavarat	-264	-300	0	-200	0
Muut toimintakulut	-200	-200	0	-200	0
TOIMINTAKULUT	-13 852	-9 051	0	-7 049	0
TOIMINTAKATE	-6 352	-5 051	0	-4 549	0

Vuonna 2026 ei ole vaaleja. Eduskuntavaalit toimitetaan huhtikuussa 2027.

5.2 Tarkastuslautakunta

Tarkastuslautakunnan tehtävänä on huolehtia kuntakonsernin hallinnon ja talouden tarkastuksen yhteensovittamisesta. Lautakunta valmistelee valtuuston päätettäväksi hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat sekä arvioi, ovatko valtuuston asettamat toiminnalliset ja taloudelliset kunnan ja kuntakonsernin tavoitteet toteutuneet onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla. Lautakunta arvioi talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävyyttä, jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää. Lisäksi lautakunta valvoo Kuntalain 84 §:ssä säädetyn sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoitukset valtuustolle tiedoksi.

Tarkastuslautakunta	TP 2024	TA 2025	TA 2026	TS 2027 1 000 e	TS 2028 1 000 e
Henkilöstökulut	-3 472	-3 052	-3 361	-3	-3
Palvelujen ostot	-9 678	-10 800	-12 820	-14	-14
Aineet, tarvikkeet, tavarat	-119	-200	-150	0	0
Muut toimintakulut		0			
TOIMINTAKULUT	-13 270	-14 052	-16 331	-17	-17
TOIMINTAKATE	-13 270	-14 052	-16 331	-17	-17

Tilintarkastusyhteisönä tilivuosina 2025–2026 toimii BDO Audiator Oy Ab ja vastuullisena tilintarkastajana KHT, JHT Jyri Pesonen.

Tarkastuslautakunta on ottanut käyttöön sähköisen kokouspalvelun, jonka hinta on 3000 e/v.

5.3 Kunnanvaltuusto

Kunnanvaltuusto käyttää kunnan ylintä poliittista toimivaltaa. Valtuusto määrittelee valtuustokausittain strategiset päämäärät ja päättää resursseista tavoitteiden toteuttamiseksi. Valtuustossa on 15 valtuutettua.

Kunnanvaltuusto	TP 2024	TA 2025	TA 2026	TS 2027 1 000 e	TS 2028 1 000 e
Henkilöstökulut	-7 904	-8 647	-12 302	-12	-12
Palvelujen ostot	-8 139	-10 200	-8 000	-8	-8
Aineet, tarvikkeet, tavarat	0	0	0	0	0
Muut kulut	-25		-200	0	0
TOIMINTAKULUT	-16 068	-18 847	-20 502	-21	-21
TOIMINTAKATE	-16 068	-18 847	-20 502	-21	-21

5.4 Kunnanhallitus

Kunnanhallituksen palvelualue sisältää maakunnallisen yhteistoiminnan, hallintopalvelut, maankäytön ja strategiaproessit, elinkeinopalvelut, työllisyyspalvelut ja asiointiliikenteen.

Kunnanhallituksen tehtävänä on johtaa kunnan toimintaa, hallintoa ja taloutta sekä vastata sille lain- ja säädännössä määräytyvistä tehtävistä. Ristijärven kunnanhallitus toimii myös

- maapolitiikan ja kaavoituksen ohjauksesta ja toteutuksesta vastaavana toimielimenä
- väestönsuojeluviranomaisena
- lasten varhaiskasvatuksesta vastaavana viranomaisena
- joukkoliikennelain mukaisena joukkoliikenneviranomaisena
- asuntoasioista vastaavana viranomaisena
- ehkäisevästä päihdetyöstä annetun lain tarkoittamana toimielimenä

Kunnanhallitus yhteensä	TP 2024	TA 2025	Muutettu TA 2025	TA 2026	TS 2027 1 000 e	TS 2028 1 000 e
TOIMINTATUOTOT	99 369	204 160	204 160	225 910	223	223
Henkilöstökulut	-359 884	-365 025	-340 025	-391 756	-400	-400
Palvelujen ostot	-361 352	-598 936	-623 936	-358 732	-657	-655
Aineet, tarvikkeet, tavarat	-5 241	-4 710	-4 710	-4 825	-4	-4
Avustukset	-62 771	-145 000	-145 000	-154 600	-154	-154
Muut toimintakulut	-68 294	-170 579	-170 579	-153 862	-155	-155
TOIMINTAKULUT	-857 541	-1 284 250	-1 284 250	-1 363 775	-1 370	-1 367
TOIMINTAKATE	-758 173	-1 080 090	-1 080 090	-1 137 865	-1 147	-1 144

Vanhus- ja vammaisneuvoston esittelijänä ja sihteerinä toimii vapaa-aikaohjaaja. Neuvoston kustannukset sisältyvät kunnanhallituksen toimintakuluihin (1 050 e).

Kunnanhallitus	TP 2024	TA 2025	Muutettu TA 2025	TA 2026	TS 2027 1 000 e	TS 2028 1 000 e
TOIMINTATUOTOT	35 258					
Henkilöstökulut	-116 865	-126 498	-126 498	-146 777	-150	-150
Palvelujen ostot	-48 705	-58 397	-83 397	-92 408	-97	-97
Aineet, tarvikkeet, tavarat	-2 979	-1 400	-1 400	-1 200	-1	-1
Avustukset	-12 900	-3 000	-3 000	-3 000	-3	-3
Muut toimintakulut	-27 620	-42 754	-42 754	-37 103	-37	-37
TOIMINTAKULUT	-209 069	-232 048	-257 048	-280 488	-288	-288
TOIMINTAKATE	-173 810	-232 048	-257 048	-280 488	-288	-288

Palvelujen ostot sisältää mm. kunnanhallituksen sähköisen kokouspalvelun ja Monetran ja BDO:n asiantuntijapalvelut sekä eläkeläisten kuntosalin.

Vastuualue **Asiointiliikenne**
Vastuuhenkilö **Hallintopäällikkö**

Asiointiliikennettä järjestetään kaikilta sivukyliltä Kirkonkylään pääsääntöisesti yhtenä päivänä viikossa. Liikenne toteutetaan kutsutaksiperiaatteella, jossa asiakas ilmoittautuu kuljetukseen liikennöitsijälle edellisenä päivänä.

Palvelujen ostot sisältävät kunnan sisäisen asiointiliikenteen. Asiakkaalta peritään linja-autotaksan mukainen maksu, joka vähennetään kunnan maksusuudesta.

Asiointiliikenne on kilpailutettu keväällä 2024 ja uudet hinnat ovat tulleet voimaan syksyllä 2024. Asiointiliikenteen omavastuuosuuden korotus kuuluu talouden sopeuttamistoimiin, mutta sitä ei ole toteutettu vielä vuonna 2025. Asiointiliikenteen kustannukset ovat n. 6500 e/v, 5,50 e/as.

Vastuualue **Maakunnallinen yhteistoiminta**
Vastuuhenkilö **Hallintopäällikkö**

Maakunnallinen yhteistoiminta	TP 2024	TA 2025	TA 2026	TS 2027 1 000 e	TS 2027 1 000 e
TOIMINTATUOTOT					
Henkilöstökulut	0	0			
Palvelujen ostot	-117 498	-122 039	-130 424	-133	-133
TOIMINTAKULUT	-117 498	-122 039	-130 424	-133	-133
TOIMINTAKATE	-117 498	-122 039	-130 424	-133	-133

Maakunnallinen yhteistoiminta sisältää ympäristöterveydenhuollon maksusuuden sekä Kainuun liiton maksusuuden, johon sisältyy osuus Kainuun kuntien yhteisen tietohallintopäällikön palkkakustannuksista.

Vastuualue
Vastuuhenkilö

Maankäyttö ja strategiaprosessi
Kunnanjohtaja

Perustehtävä	Kunnanhallitus vastaa maapolitiikasta ja kaavoituksesta ja toimii ohjaavana ja toteuttavana toimielimenä. Kunnanhallitus vastaa kaavoituskatsauksen laatimisesta ja hyväksymisestä (AKL 7 §). Kunta harjoittaa aktiivista maapolitiikka. Tavoitteena on maankäytön ja asumisen edellytysten toteutuksella, kuten kaavoittamalla ja kunnallisteknisellä rakentamisella ja suunnittelulla toteuttaa vetovoimaisia asunto- ja yritystontteja.
Palvelujen nykytilan kuvaus ja toimintaympäristön muutokset	Väestön väheneminen aiheuttaa haasteita elinvoiman kehittämiseen ja erilaisten tonttien kysyntään. Myös korkea työttömyys pitää kuluttajien tunnelmat ja ostohalut matalalla, mikä näkyy yksityisen kulutuksen supistumisena ja asuntokaupan vaisuutena. Tämä heijastune myös uuden asuntokannan rakentamiseen kunnan alueelle. Pieni-Paljakan tuulivoimapuiston osayleiskaava hyväksyttiin kunnanvaltuustossa 28.5.2025. Kaavasta on tullut 4 valitusta ja hallinto-oikeuteen tullaan valmistelevaan lausunto. Tuulivoimapuiston koko on 9 tuulivoimalaa, joista 7 sijaitsee Ristijärven kunnan alueella ja 2 Puolangan kunnan alueella. Tuulivoimaloiden kokonaiskorkeus on enintään 300 metriä ja yksikköteho on arviolta 6–10 MW, jolloin koko 9 tuulivoimalan tuulivoimapuiston kokonaisteho tulisi olemaan noin 54–90 MW. Isolehdon tuulivoimapuiston kaavaluonnokseen ja ympäristövaikutusten arviointiin on saatu palautetta ELY:ltä ja kuntalaisilta. Palaute käydään loppuvuoden 2025 aikana läpi ja vastine käsitellään päätöksentekoeleimissä. Tavoitteena saada kaavaehdotus nähtäville vuoden lopussa ja hyväksymiskäsittely 2026 vuoden alussa. Hankekoko on 27 tuulivoimalaa. Louhekankaan tuulivoimapuiston koko on 49kpl voimalaa Voimaloiden yksikköteho on arviolta noin 6-10 MW, jolloin kokonaistehoksi muodostuu noin 300-500 MW. Hankkeella on kielteinen lausunto Puolustusvoimilta. Louhenkankaan hankkeen ympäristövaikutusten arviointiohjelma (YVA-ohjelma) ja osallistumis- ja arviointisuunnitelma (OAS) ovat olleet nähtävillä 15.4.-16.5.2025. YVA-ohjelmaa koskeva yleisötilaisuus pidettiin 29.4.2025. Hankkeen ympäristövaikutusten arviointi (YVA) on siis käynnissä ja Kainuun ELY-keskus antoi yhteysviranomaisen lausunnon hankkeen YVA-ohjelmasta 16.6.2025. Seuraavaksi YVA-menettelyssä siirrytään selostusvaiheeseen ja kaavan osalta luonnoksen valmisteluvaiheeseen. Kunnalla on myynnissä rantatontteja: Putkosjärvellä 3 tonttia, Iijärvellä 2 tonttia, Emäjoella 1 tontti. Saukkovaaralla kunnalla on myynnissä 6 omakotitalotonttia ja vähän alle parikymmentä vapaa-ajan tonttia yksityiseen tai yrityskäyttöön. Tämän lisäksi kunnalla on Ristijärven taajamassa runsaasti tontteja yrityskäyttöön ja vakituiseen asumiseen.

	Kaavoituksella, myös yksityisellä kaavoituksella, saadaan vetovoimaisia tontteja järvien rannoille. Iso-Lahnasen ranta-asemakaavan luomiseen varataan 13 000 euroa vuodelle 2026. Tavoitteena on saada myyntiin noin 6-10 tonttia. Kunta tarkastelee myös muiden alueiden kaavoituksen aloittamista vuonna 2026. Maanhankintaan sisällytetään 40 000 euron investointivaraus vuodelle 2026, jonka lopullinen suuruus riippuu toteutuneista maakau-poista. Kainuun kunnat osallistuivat vuonna 2025 teollisuusalueiden kartoitukseen, jossa Ristijärven alueelta tunnistettiin mahdollisia alueita teollisuustoiminnalle. Kunnan elinvoimatoimi edistää yrityksien sijoittumista näille alueille ja/tai kunnan omistamille alueille. Kunta ostaa kaavoituspalvelut Sotkamon kunnalta n. 1 pv/vko. Las-kutus perustuu toteutuneisiin kustannuksiin. Rakennetun ympäristön ohjaamisen keskeinen säätely on jatkossa kolmessa eri laissa, jotka astuivat voimaan 1.1.2025. Uudet lait ovat rakentamislaki (751/2023, RakL), alueidenkäyttölaki ja Rakentamis-lain liitännäislaki laki rakentamisen suunnittelu- tai työjohtotehtä-vistä toimivien pätevyyden osoittamisesta. Alueidenkäyttölaki on uudistumassa vuoden 2026 alusta tai aikana. Laki rakennetun ympäristön tietojärjestelmästä (431/2023, RYTJ – laki) ja siihen liittyvät lainmuutokset hyväksyttiin 24.2.2023. RYTJ – lain yhteydessä maankäyttö- ja rakennuslakiin lisättiin säännökset alueidenkäytön digitaalisuudesta eli käytännössä kaavojen tieto-mallimuodosta. RYTJ –laki edellyttää, että kunnat toimivat kaavoi-tuksen, rakentamisen ja tonttijakojen tietoja Syken ylläpitämään ra-kennetun ympäristön tietojärjestelmään (Ryhti). Laki astui voimaan 1.1.2024 lukuun ottamatta 5 §:ää, jota sovelletaan kuitenkin vasta 1.1.2029 alkaen. Rakentamislain, alueidenkäyttölain ja RYTJ-lain kunnille ja niiden viranomaistoimintaan aiheuttavat muutokset ovat kokonaisuudessa huomattavat. Lakimuutokset vaikuttavat laaja-alaisesti kuntien toi-mintaan kuten kaavoitukseen, rakennusvalvontaan, kiinteistötoi-meen, infran kehittämiseen, paikkatietopalveluihin, kartasto- ja mit-tauspalveluihin, ympäristösuojeluun, ympäristöterveyteen ja tieto-hallintoon sekä kunnan hallintoon. Tulevina vuosina vuodesta 2027 alkaen myös kunnan rakentamisen ja kaavoituksen kuntarekisterien sovellusmuutoksiin tai hankintoihin tulee varautua Ristijärven kunta on mukana ympäristöministeriön kuntien ja maa-kuntien liittojen rakennetun ympäristön tiedonhallinnan uudistami-nen 4.kierroksen hakukierroksella yhdessä Sotkamon, Paltamon, Nurmeksen ja Juuan kanssa. Hankeavustus on kunnille 100 %. Hankkeessa tehdään mm. kuntakohtaiset tiekartat RYHTI-yhteensopivuuden varmistamiseksi. Ympäristöministeriö ei ole teh-nyt talousarvion laadinnan aikaan vielä päätöksiä siitä, että mille hankkeille avustus myönnetään.
--	--

Valtuustoon nähteen sitovat toiminnalliset tavoitteet (kuntastrategia)		
Tavoite	Mittari	Tavoitearvo
Tonttitarjonnan riittävyys; yksityisten tontit osaksi kunnan tarjontaa	Kaavoitus ja vapaiden tonttien lukumäärä	Toteutuneet kaavat 1 kpl ja kunnan omistamien tonttien myyntitapahtumia vähintään 2 kpl.
Tuulivoiman hallittu lisääminen	Tuulivoimayleiskaavat, kpl	Toinen tuulivoimayleiskaava valtuuston päätettäväksi suunnittelukaudella.
Kohti hiilineutraalia kuntaa. Uusiutuvan energian käytön edistäminen kunnan omassa toiminnassa toteutettavissa hankkeissa.	Päästömittareiden seuranta on määritelty hinku-kunta työryhmän loppuraportissa	Kunta vähentää kiinteistöjen energiankulutusta uuden teknologian avulla tai poistamalla käytöstä tarpeettomia, energiaa kuluttavia rakennuksia.
Sisäisen valvonnan suunnitelma ja riskien arviointi		
Suunnitelma laaditaan sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeistuksen mukaisesti.		
Seurataan kaavoitustilannetta ja kaavoitusprosessien etenemistä ml. tuulivoimakaavoitus niin, että vireillä oleva kaavoitus valmistuu suunnitellusti. Riskiarvio kohtuullinen.		
On mahdollista, että maanhankintakulut ovat ennakoitua suuremmat tai pienemmät. Myös uusien alueiden kaavoitus voi herättää näkemyksiä puolesta ja vastaan.		
Talouden sopeuttamissuunnitelman toimet talousarvio- ja suunnitelmavuosina		
Talouden tasapainottaminen vaatii edelleen konkreettisia toimenpiteitä. Taloudelliset resurssit ohjaavat strategian mukaisten tavoitteiden toteutumista. Kuntastrategiaa toteutetaan olemassa olevien resurssien puitteissa. Toimintojen toteuttamista joudutaan priorisoimaan. Hankerahoitusta ja avustuksia hyödynnetään kaikessa toiminnassa.		

Maankäyttö ja strategia	TP 2024	TA 2025	TA 2026	TS 2027 1 000 e	TS 2028 1 000 e
TOIMINTATUOTOT	17 748		3 000		
Palvelujen ostot	-20 704	-26 500	-21 500	-22	-23
Aineet, tarvikkeet ja tavarat					
TOIMINTAKULUT	--20 704	-26 500	-21 500	-22	-23
TOIMINTAKATE	-2 956	-26 500	-18 500	-22	-23

Toimintatuotot muodostuvat tuulivoimatoimijoiden kanssa tehtyihin kaavoitussopimuksiin liittyviin kustannusten korvauksiin. Toimintakuluihin sisältyy kaavoittajan ostopalvelukulu Sotkamon kunnalta.

Vastuualue
Vastuuhenkilö

Elinvoimapalvelut
Kunnanjohtaja

Perustehtävä	Kunnanhallitus vastaa kunnan elinvoiman kehittämisestä ja elinkeinopolitiikasta sekä kunnan omistajapolitiikasta. Elinvoimapalvelut-palvelualueella johtaa kunnanjohtaja ja siihen kuuluvat elinkeino-, matkailu- ja maaseutupalvelut, yrityspalvelut, elinvoiman kehittäminen, hanketoiminta, markkinointi ja ulkoinen viestintä. Elinvoimapalveluiden palvelualue vastaa myös kaavoituksesta ja maankäytön suunnittelusta sekä työvoimapalveluista. Elinvoimapalvelu vastaa kotoutumisesta yhdessä sivistyspalvelujen kanssa.
--------------	---

Palvelujen nykytilan kuvaus ja toimintaympäristön muutokset, talouden sopeuttamistoimenpiteet ja perustelut	Talous on Suomessa kehittynyt heikosti talouskasvu jää tänä vuonna 0,3 prosenttiin. Vuonna 2026 kasvu kuitenkin osoittaa hienoisia elpymisen merkkejä nousten 1,3 prosenttiin, joten odotettavissa on maltillista bruttokansantuotteen ja investointien kasvua vuodelle 2026. Korkea työttömyys heijastuu kuitenkin yksityisen kulutuksen supistumisena ja asuntokaupan vaisuutena. Tämä kaikki heijastuu kunnan elinvoimaan ja elinkeinoihin. Kunnan elinkeinotoimintaa johtaa kunnanhallitus. Käytännön kehittämistyötä johtaa kunnanjohtaja. Elinvoimapäällikön työpanos on suunnattu kunnan yrityskontaktien, markkinoinnin, viestinnän, tapahtumien, yritysikiinteistöjen ja matkailun toimenpiteisiin sekä elinvoiman kehittämiseen tähtäävien projektien ja hankkeiden toteuttamiseen. Uusi elinvoimatoimikunta aloitti työnsä syksyllä 2025. Kuntaimagoa vahvistetaan kunnan kehittämistoimenpiteiden avulla, joihin kunta panostaa kuntamarkkinoinnin, kunnassa järjestettävien tapahtumien ja erillisten hankkeiden avulla. Kuntamarkkinoinnin ja viestinnän suunnitelman valmistelu on aloitettu sisäisenä työnä ja se valmistuu viimeistään vuonna 2026. Kunnan yritys- ja hanketoiminnan yhteistyökumppaneita ovat KAMK, Kainuun Liitto, Elävä Kainuu Leader, yrittäjäjärjestöt ja ELY (Elinvoimakeskus). Kunta verkostoituu paikallisen yrittäjäjärjestön sekä yksittäisten yrittäjien ja toimijoiden kanssa. Kunta tukee yritystoimintaa kuntastrategian mukaisesti. Kunta toimii linkkinä yrittäjien ja elinkeinojen kehittäjien välillä, tavoitteena myönteisen yritysilmapiirin luominen. Kunta avustaa yrittäjiä hyödyntämään rahoitusmahdollisuuksia ja tukee yrittäjien koulutus- ja markkinointiosaamista. Kunnan elinkeinotoimen yhtenä tavoitteena on yritysaihioiden ja hankkeiden etsiminen, yrittäjyyden tukeminen, uusien yritysten syntyminen ja yritysten omistajanvaihdokset. Yrityksiä ohjataan myös Kajaanin yrityspalveluiden asiakkaaksi, sillä ne tarjoavat aloittavan yrittäjän neuvontapalvelua ja omistajanvaihdospalveluita. Kajaani tuottaa myös yrityksille suunnattua EURES-neuvontaa, hankintaneuvontaa, rekrytointipalveluita ja yhteishankintakoulutuksia. Maataloushallinto kuuluu elinkeinotoimeen. Talouden sopeuttamissuunnitelmassa tavoitellaan elinvoimatoimen osalta kunnan tonttikannan myyntiä 12 500 euron vuositasolla. Kunnan tonttitarjonta tuodaan kunnan verkkosivujen lisäksi myyntiin Oikotielle vuoden 2025 aikana saavutettavuuden parantamiseksi. Ristijärven kunnalla on Kajaanin ammattikorkeakoulun (KAMK) kanssa kuntapalvelusopimus, jonka mukaisesti Ristijärvi maksaa vuosittain maksusuutenaan palvelusta
--	--

	1659(€) euroa. KAMK:n kuntapalvelu kattaa kehittämisaihioiden ja hanke-ehdotusten valmistelun, hankehakemusten laatimisen sekä rahoitusinstrumenttien kartoittamisen, neuvonnan ja ohjauksen. Lisäksi kuntapalvelusopimus sisältää hanketoimintaan liittyviä hyödyllisiä lisäpalveluita. Talousarviossa on varattu tämän lisäksi rahaa erilaisiin hankkeisiin vuodelle 2026: • Yrittäjyyden ja omistajanvaihdosten edistäminen • Moottorikelkkailumatkailusta lisää liiketoimintaa Kainuun yrityksille, Kelkka Kainuu • Kainuun kalastusmatkailu uudistuu • Kainuun matkailun DMO-toimintamallin kehittäminen • Oulujoen vesistövisio 2035 • Muut mahdolliset omat hankkeet Ristijärven kunnan elinvoimaohjelma luodaan vuonna 2026 uuden kuntastrategian valmistuttua, jotta se heijastelee siinä asetettavia strategisia päämääriä, tavoitteita ja mittareita. Kainuun laajuisia kärkitoimialoja ovat mm. matkailu, biotalous ja teknologiateollisuus. Myös nämä tarkentuvat valmis-teilla olevissa Kainuun maakuntasuunnitelmassa 2045 ja maakuntaohjelmassa 2026–2029.
--	---

Valtuustoon nähden sitovat toiminnalliset tavoitteet (kuntastrategia)

Tavoite	Mittari	Tavoitearvo
Markkinoinnin ja viestinnän lisääminen	Markkinointisuunnitelman laatiminen.	Kunnan visuaalisen ilmeen luominen, sen ja markkinointi- ja viestintäsuunnitelman hyödyntäminen markkinoinnissa. Toteutetaan 2025-2026.
Elinkeinotoiminnan vahvistaminen, yrittäjyyden tukeminen	Yritysten lukumäärän kehittyminen. Kontaktit ja tilaisuudet yrittäjien kanssa, osallistujien lukumäärä/tilaisuus.	Uusia yrityksiä perustetaan vähintään yksi enemmän kuin niitä lakkaa. Järjestetään vähintään 4 tilaisuutta yrittäjille eri teemoilla.
Hyödynnämme hankerahoitusta ja yhteistyökumppaneiden osaaamista alueen markkinoinnissa ja elinvoimaisuuden kehittämisessä.	hankkeiden määrä ja verkostoyhteistyö	Elinvoimaohjelma kevät 2026
Tarjoamme puitteet etä- ja monipaikkaiselle työlle ja nykyteknologian hyödyntämiselle. Annamme tilaa myös ulkomaisille osaaajille.	kunnan tilojen markkinointi ja yritys-kiinteistöjen vuokrausaste	Virtaalan kehittämissuunnitelma osana elinvoimaohjelmaa tai omistajan ohjausta

Sisäisen valvonnan suunnitelma ja riskien arviointi

Suunnitelma laaditaan sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeistuksen mukaisesti.

Vastuualue seuraa kuukausittain määrärahojen riittävyyttä sekä raportoi poikkeamista ja niihin johtaneista syistä. Taloudellinen riski kohtuullinen.

Elinvoimatoimialalla tapahtui suuria muutoksia vuoden 2025 aikana elinvoimapäällikön irtisanouduttua ja uuden kunnanjohtajan aloitettua tämän jälkeen kevättalvesta 2025. Kunnanjohtaja toimi elinvoimapäällikkönä ennen kuin uusi saatiin rekrytoitua. Uusi elinvoimapäällikkö aloitti lokakuussa 2025. Vastaavia henkilöstömuutoksia ei ole ennakoitavissa vuodelle 2026.
Talouden sopeuttamissuunnitelman toimet talousarvio- ja suunnitelmavuosina
Talouden tasapainottaminen vaatii edelleen konkreettisia toimenpiteitä. Taloudelliset resurssit ohjaavat strategian mukaisten tavoitteiden toteutumista. Kuntastrategiaa toteutetaan olemassa olevien resurssien puitteissa. Toimintojen toteuttamista joudutaan priorisoimaan. Hankerahoitusta ja avustuksia hyödynnetään kaikessa toiminnassa. Yhteistyöstä naapurikuntien kanssa jatketaan ja lisätään mahdollisuuksien mukaan.
Tavoitteet suunnitelmavuosille 2027–2028
1. Edistetään olemassa olevien yritysten sijoittumista ja uusien syntymistä Ristijärvellä. Järjestetään yrittäjille kysyntää vastaavasti tontteja ja mahdollisesti vapaina olevia tiloja. 2. Edistetään tuulivoiman ja aurinkovoiman rakentamista kuntaan 3. Edistetään kestävä kehityksen ja vihreän siirtymän tavoitteiden toteutumista; päästömitareiden seuranta, Hinku -kunta, tuuli- ja aurinkoenergian edistäminen ja hyödyntäminen 4. Saukkovaaran kehittäminen

Elinvoimapalvelut	TP 2024	TA 2025	Muutettu TA 2025	TA 2026	TS 2027 1 000 e	TS 2028 1 000 e
TOIMINTATUOTOT	40					
Henkilöstökulut	-40 609	-59 962	-34 962	-43 643	-44	-44
Palvelujen ostot	-76 286	-82 900	-82 900	-99 702	-85	-85
Aineet, tarvikkeet, tavarat	-586	-2 110	-2 110	-2 025	-1	-1
Avustukset		-3 000	-3 000	-3 000	-3	-3
Muut toimintakulut	-7 531	-18 993	-18 993	-15 998	-16	-16
TOIMINTAKULUT	-125 011	-166 964	-141 964	-164 368	-149	-149
TOIMINTAKATE	-124 971	-166 964	-141 964	-164 368	-149	-149

Elinkeinotoimen talousarvion kuluja ovat elinvoimapäällikön palkkakustannukset, kehittämisen ostopalvelusopimukset, varaukset hankerahoituksiin ja meneillään olevien hankkeiden rahoitusopimukset. Lisäksi määrärahaa on varattu kunnan viestintään ja markkinointiin.

Mahdolliset avustukset Osuuskunta Seniorisillalle liikuntatalo Virtaalan toimintojen ylläpitoon, Kulttuuritapahtuma ry:lle (Ristijärvi soi) ja muihin kuntalaisten hyvinvointia ja terveyttä edistäviin hankkeisiin toteutetaan lahjoitusvaroista.

Kainuun kunnat ja KAMK rahoittavat yhdessä kuntayhteyshenkilön. Kunta osallistuu harkinnan mukaan KAMK:n projekteihin.

Maaseutuviranomaisen tehtävät on budjetoitu elinkeinotoimeen. Samoin avustukset lomituksen tukemiseksi. Viranomaistehtävät ostetaan Puolangan kunnalta.

Yhteistoimintaosuudet ja hankerahoitukset:

Hanke	Maksuosuus			
	2024	2025	2026	yht.
KaiPuu-Kainuun puupohjaisen energialogistiikan ja polton kehittäminen energiaturpeen käytön tilalle JTF	2 578,00	325,00	0	2 903,00
Kelkka-Kainuu	521,70	304,30	0	826
Esteetön ja saavutettava vieraanvaraisuus matkailualalla	394,00	0	0	394,00
Yrittäjyyden ja omistajanvaihdosten edistäminen	0	566,00	335,00	901,00
Kainuun matkailun DMO-toimintamallin kehittäminen	0	0	600,00	600,00
Kasvun paikka - investointeja Kainuuseen	361,00	420,00	0	781,00
Ristijärven matkailun tulevaisuuden tiekartta	3 493,30	0	0	3 493,3
Uusiutuvan energian Kainuu-pk-yritykset markkinoille	232,00	116,00	0	348,00
Kalastusmatkailu	1 429,00	1 071,00	1 063,00	3 563,00
Matkailuyritykset vastuulliselle kansainvälistymispolulle	0	278,16	0	278,16
Ylä- ja Itä-Kainuun vihreän siirtymän osaamiskeskus	7 068,00	7 068,00	0	14 136,00
Uudistuvaa vetovoimaa matkailuun -Arctic Lakeland Kainuu	0	0	0	0
Makea - vieraskielisten yrittäjyysvalmiuksien edistäminen Kainuussa ja Koillismaalla	0	0	0	0
Digioppimisen polku	1 064,22	620,80	0	1 685,02
Oulujoen vesistöalueen vesistökoordinaatio -hanke, kolmevuotinen; v. 2025–2027; 2000 e/vuosi	0	2 000,00	2 000,00	4 000,00
Yhteensä	17 141,22	12 769,26	3 998,00	33 908,48

Vastuualue
Vastuuhenkilö

Työllisyyspalvelut
Kunnanjohtaja

Perustehtävä	Työvoimapalveluista vastaa kuntalain 51–52 §:n mukaisesti tehdyn sopimuksen mukaisesti Kainuu - Koillismaan työllisyysalue, jonka vastuukuntana toimii Kajaanin kaupunki ja yhteistyökuntina Hyrynsalmi, Kuhmo, Kuusamo, Paltamo, Puolanka, Ristijärvi, Sotkamo, Suomussalmi ja Taivalkoski. Kainuu - Koillismaan työllisyysalueen yhteisenä toimielimenä toimii johtokunta, jossa kullakin kunnalla on yksi varsinainen ja yksi varajäsen.
--------------	---

	Kunnanhallituksella ei ole otto-oikeutta työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain (380/2023) nojalla tehtäviin yksilöä koskeviin päätöksiin.	
Palvelujen nykytilan kuvaus ja toimintaympäristön muutokset, talouden sopeuttamistoimenpiteet ja perustelut	Heikon suhdanteen vuoksi vuoden 2025 työttömyysaste on noussut ja on joillakin mittareilla EU-maiden toiseksi korkein. TE-palvelujen toimintaympäristö muuttui vuoden 2025 alusta niiden tuottamisvastuun siirryttyä kuntien vastuulle. Ristijärvi on osa Kainuu - Koillismaan työllisyysaluetta, jonka vastuukuntana toimii Kajaanin kaupunki. Paltamon kunta tuottaa työllisyyden hoidon palveluita Ristijärvellä sisältäen työllisyysohjaajan palvelut ja palveluohjaajan työpanoksen eläke- ja kuntoutusedellytysten selvittelyissä. Kajaani tuottaa keskitettyjä palveluita Kainuun kunnille. Palvelut sisältävät mm. yrityspalvelut, opinto- ja uraohjaaja, maksatukseen liittyviä palveluita. Suomussalmi tuottaa kotoutumisaikaisia vieraskielisten asiakkaiden palveluita. Työllisyyspalvelut eivät ole osa taloudensopeuttamis-suunnitelmaa, sillä se laadittiin ennen kuin vastuu siirtyi kunnille. Vuoden 2026 talousarvio on ollut mahdollista laatia tarkemmalla tasolla kuin vuoden 2025. Työllisyyden hoidosta saadut valtionosuudet eivät riitä kattamaan siitä aiheutuvia kustannuksia. Työttömyys on kasvanut 2020-luvulla merkittävästi Suomessa etenkin korkeakoulutettujen osalta. Kunnan maksuosuudet kasvavat työttömyyden pitkittyessä, joten inhimillisestä ja taloudellisesta näkökulmasta on tärkeää, että palvelut toimivat tehokkaasti. Yrityspalvelut tarjoavat myös kattavasti tukea yrityksen aloitusvaiheessa, liiketoiminnan kasvattamisessa ja sukupolvenvaihdoksissa. Elinvoimapäällikkö koordinoi työllisyyspalveluja kunnassa.	
Valtuustoon nähden sitovat toiminnalliset tavoitteet (kuntastrategia)		
Tavoite	Mittari	Tavoitearvo
Kunta on ajattoman arjen mahdollistaja, jossa arvostamme yrittäjyyttä, yhdistystoimintaa ja yhteisöllisyyttä.	yrittäjien ja yhdistysten tukeminen ja yrittäjien määrä	myönnetty kuntalisät työttömien palkkaukseen > 3 kpl starttiraha yritystoiminnan aloittamiseen > 1 kpl
Vuonna 2025 TE-uudistuksen valtionosuusrahoitus oli yhteensä 161 739 euroa, josta työttömyysetuuskulujen kasvun kompensatio 31 118 euroa. Vuonna 2026 työllisyyden hoidon osuutta VOS-rahoituksesta ei enää eritellä.		
Kulut Kajaanin laskuttamista yhteisistä palveluista ovat 20 370 euroa. Kulukorvauksiin on varattu 500 euroa ja koulutuksiin ja valmennuksiin 5000 euroa. Starttirahan suuruus on 10 000 euroa vuonna 2026 ja sillä pyritään tukemaan uuden yritystoiminnan syntymistä Ristijärvellä.		
Kotoutumisaikaisiin vieraskielisten asiakkaiden palveluihin on varattu talousarviossa 1000 euroa.		
Vuoden 2026 arvio sopimusperusteisen työllisyyden hoidon Paltamolle maksettavista palveluista on 48 000 euroa. Summa pitää sisällään työllisyysohjaajan palvelut, palveluohjaajan työpanoksen sekä hallinnolliset kulut. Vuodelle 2026 kuntalisään on varattu 30 000 euroa ja työllisyystukeen yli 55-vuotiaille 10 000 euroa.		

Työttömien kuntarahoitusosuuksiin on varattu 104 400 euroa, joka jakautuu ansiopäivärahaan 24 000 euroa, peruspäivärahaan 5600 euroa ja työmarkkinatukeen 74 800 euroa.

Työllisyyden hoidon kustannuksiin kuuluvat lisäksi kesätyöllistäminen, koululaisten kesätyösetelit sekä kuntaan suoraan työllistettävien työttömien palkkakustannukset. Koululaisten ja opiskelijoiden kesätyöllistämisen palkkakuluihin sekä kesätyöseteleihin on varattu 3000 euroa. Tavoitteena on, että jokainen hakukriteerit täyttävä nuori saa joko kunnan tukeman yrityspaikan tai työllistyy kuntaan. Koululaisten ja opiskelijoiden kesätyöseteliä voi käyttää myös nuorten kesäyrittäjätoimintaan.

Työllisyyden hoidosta vastaa elinvoimapaalvelut.

Sisäisen valvonnan suunnitelma ja riskien arviointi

Taloudellisena riskinä on varauduttava kustannusten hallitsemattomaan kasvuun etenkin työttömien kuntarahoitusosuuksien osalta, mikäli työllisyystilanne heikkenee vuonna 2026.

Työllisyyspalvelut	TP 2024	TA 2025	TA 2026	TS 2027 1 000 e	TS 2028 1 000 e
TOIMINTATUOTOT		0			
Henkilöstökulut		-3 208			
Palvelujen ostot		-97 200	-84 870	-85	-85
Avustukset		-139 000	-148 600	-148	-148
TOIMINTAKULUT		-249 776	-247 281	-247	-247
TOIMINTAKATE		-249 776	-247 281	-247	-247

Vastuualue Vastuuhenkilö

Hallintopalvelut Hallintopäällikkö

Perustehtävä	Hallintopalvelut tuottaa keskitetysti kuntaorganisaation tarvitsemat hallinnon tukipalvelut siltä osin kuin ne tuotetaan itse. Monetra Oy tuottaa kunnan talous- ja henkilöstöhallinnon tukipalvelut. Perustietotekniikka palvelut siirtyvät Atealta Lounealle vuoden 2026 alusta lähtien ja tulostuspalvelut Canonille. Palvelusihteerin työajasta 40 % kohdennetaan teknisiin palveluihin sekä talousasiantuntijan työpanoksesta 5 % teknisiin palveluihin ja 5 % sivistyspalveluihin. Konserttihallinnon kustannukset talousasiantuntijan palkasta on kirjattu kunnanhallituksen palkkoihin. Hallintopalveluissa työskentelee lisäksi tiedonhallintasihteerit. Hallintopalveluiden palvelualueeseen kuuluu yleishallinnon lisäksi talous- ja henkilöstöhallinto (ml. työterveyshuolto), tietohallinto sekä kokous- ja asiakirjahallinto, asiointipalvelu ja sisäinen viestintä. Hallintopalvelut vastaa myös vaalien järjestämisestä.
Palvelujen nykytilan kuvaus ja toimintaympäristön muutokset	Lainsäädännön muutoksista tulevat velvoitteet ja toimintaympäristön muutokset ovat pienelle kunnalle haasteellisia erityisesti digitalisaation osalta. Ulkopuolisilta palveluntuottajilta ostetaan asiantuntijapalveluita, sillä osaamista ja henkilöresursseja ei itsellä ole. Tästä aiheutuu ylimääräisiä kustannuksia, jotka eivät ole suhteessa kunnan kokoon.
Talouden sopeuttamissuunnitelman toteuttaminen	Tieto- sekä talous- ja henkilöstöhallinnon kustannukset vyörytetään palvelu- ja vastuualueille kuukausittain henkilöstön ja tietokoneiden määrän suhteessa. Tietohallinnon kustannuksia ovat mm. vuosittai-

	set ohjelmistojen lisenssimaksut (O365, Cloudia, Arter, Dynasty), laitehallinta ym. it-palvelut (Lounea) ja asiantuntijapalvelut (mm. Inno-factor, WellBit). Kilpailutukset tehdään yhdessä kuntien kanssa aina sopimuskauden päättyessä niiltä osin, kun kunnilla on yhteinen palveluntoimittaja (perustietotekniikkapalvelut, tulostus, puhelin, tietoverkot).	
	Kuntien yhteiset resurssit, ml. Kainuun liiton tietohallintopäällikkö hiltseivät ja vähentävät kunnan kustannuksia ja tuovat lisäosaamista kuntaan. Pienellä kunnalla ei ole tarvetta kokoaikaisille osaajille tehtävissä, jotka vaativat erityisosaamista. Kainuun kunnilla on useita yhteisiä työryhmiä, joissa jaetaan osaamista ja resursseja kuntien kesken.	
Talousarvion perustelut	Hallintopalvelut tuottaa koko konsernin tukipalvelut ja yleishallinnon palvelut. Tuottoja kertyy ainoastaan asiakirjojen käsittelymaksuista. Käyttötalousmenoista suurin osa kertyy lakisääteisten tehtävien kustannuksista.	
Valtuustoon nähden sitovat toiminnalliset tavoitteet (kuntastrategia)		
Tavoite	Mittari	Tavoitearvo
Kehitämme digitaalisia palveluja, jotta asiointi olisi helppoa ja vaivatonta kaikkina vuorokauden aikoina.	uusien sähköisten palvelujen käyttöönotto ja kunnan tehtävien automatisointi ja digitalisoiminen, mm. sähköinen arkistointi	Sähköinen arkistointi ja Dynasty-migraatio valmis vuonna 2026.
		Palvelutietovaranto (PTV) ja Suomi.fi palvelujen käytön tehostaminen.
		Tietojärjestelmien vaikutusarviointi kattaa kaikki palvelualueet.
Pidämme tärkeänä, että lapset ja nuoret ovat osa kunnan kehittäjätiimiä ja heidän äänensä kuuluu päätöksenteossa aikuisten tuella.	nuorisovaltuuston, kuntalaisten ja luottamushenkilöiden yhteiset tilaisuudet, mm. valtuuston kyselytunti	valtuuston kyselytunti 1 krt/v
Suunnitelmavuosien tavoitteet 2027–2028		
Sähköisen arkistoinnin käyttöönotto saatetaan loppuun.	Kaikkien vastuualueiden dokumentit arkistoidaan sähköisesti.	Kukin vastuualue hoitaa itsenäisesti dokumenttien arkistoinnin.
Kehitämme edelleen TAHE-palveluiden talon sisäisiä prosesseja ja jatketaan automatisoitujen ratkaisujen hyödyntämistä.	Tiliöintien oikeellisuus	Monetran kustannusten pienentäminen 5 %
Panostamme henkilöstön jaksamiseen ja työhyvinvointiin.	Työhyvinvoinnin kehittäminen on koko henkilöstön yhteinen tavoite	Henkilöstön työhyvinvointikysely toteutetaan joka toinen vuosi. Seuraava kysely toteutetaan 2027. Otetaan käyttöön Kevan Pulssikysely.
	Henkilöstön sisäistä viestintää parannetaan intranetin aktiivisella käytöllä kaikilla vastuualueilla.	Intranetista löytyvät ajantasaiset henkilöstöohjeet, suunnitelmat ja ajankohtaiset tiedotteet. Edu-käyttäjien intranet käytössä.

Sisäisen valvonnan suunnitelma ja riskien arviointi	
Tarkastuskohde	Toimenpide
Toimielinten ja viranhaltijapäätösten toimivallan peruste	Tarkistetaan toimivallan peruste hallintosäännöstä tai laista ja tarkistetaan, että peruste näkyy esittelytekstissä. Viranhaltijapäätökset, joissa kunnanhallituksella otto-oikeus, lähetetään tiedoksi kunnanhallituksen ja valtuuston puheenjohtajalle.
Päätösten tiedoksianto	Tiedonhallintasihteeri huolehtii pöytäkirjanotteiden lähettämisestä ja virallisista kuulutuksista. Kukin viranhaltija huolehtii osaltaan esim. sopimusten allekirjoittamisesta ja lausuntojen antamisesta päätösten mukaisesti.
Käyttöoikeuksien tarkistaminen ja päivittäminen	Käyttöoikeudet tarkistetaan vuosittain palveluntomittajien kanssa ja pyynnöt käyttäjätunnusten ja lisenssien poistoista lähetetään asiakastukeen heti työ-/virkasuhteen päättyessä, myös Suomi.fi valtuudet poistetaan.
Hallintosäännön päivittäminen	Hallintosääntö päivitetään tarvittaessa vastaamaan lainsäädäntöä ja toimivaltuuksia. Hallintosääntö julkaistaan kotisivuilla.
Sopimuskatselmointi säännöllisesti	Sopimuskatselmukset tehdään vuosittain. Säännöllisellä seurannalla ennakoidaan kustannustehokkaita ja oikea-aikaisia hankinnat. Hankinnat kilpailutetaan pitkälti yhdessä muiden Kainuun kuntien kanssa.
Riskien arviointi	
Taloudellisena riskinä koko kunnan osalta on tunnistettu verotulojen ja valtionosuuksien pieneneminen ja maksutulojen vähyys. Haasteena on lainsäädäntömuutosten toteuttaminen erityisesti tietojärjestelmien ja digitalisaatiota edistävien palvelujen kehittämisessä, jotka joudutaan toteuttamaan täysin palveluntoimittajan ehdoilla. Riskinä vuodenvaihteessa on päivittäisten tietotekniikka-palvelujen toimittajan vaihtuminen suunnitellusti.	
Hallintopalveluissa työskentelee talousarviovuonna 4 henkilöä. Hallintopäällikön lisäksi palvelualueella työskentelevät talousasiantuntija, palvelusihteeri sekä tiedonhallintasihteeri. Henkilöstömitoitutus on riittävä, vaikka vajetta syntyykin erityisesti talousarvion ja tilinpäätöksen teon yhteydessä. Tukipalveluiden resursseja on kuitenkin pystytty ajoittain hyödyntämään myös muilla palvelualueilla. Henkilöstön vaihtuvuus näkyy suoraan hallintopalvelujen resurssien riittävyydessä ja työssäjaksamisessa.	
Saatavat rasittavat kunnan taloutta, eikä maksusuunnitelmatkaan kaikilta osin toteudu. Saatavat alaskirjataan pääsääntöisesti edellisvuoden vaihteeseen, mutta perintä jatkuu. Saatavia seurataan kuukausittain Monetran raportoinnin pohjalta. Perintäpalvelut toimittaa Revire Oy.	

Hallintopalvelut	TP 2024	TA 2025	TA 2026	TS 2027 1000 e	TS 2028 1000 e
TOIMINTATUOTOT	22 323	204 160	222 910	223	223
Henkilöstökulut	-201 403	-175 358	-201 336	-206	-206
Palvelujen ostot	-68 063	-211 900	-229 828	-236	-233
Aineet, tarvikkeet, tavarat	-1 677	-1 200	-1 600	-2	-2
Muut toimintakulut	-33 143	-98 465	-86 950	-88	-88
TOIMINTAKULUT	-304 286	-486 922	-519 714	-531	-528
TOIMINTAKATE	-281 963	-282 762	-296 804	-308	-305

Taulukossa on hallintopalvelujen lisäksi henkilöstöpalvelujen luvut. Henkilöstöpalvelujen kustannuksia ovat mm. Eduhouse itseopiskeluportaali, ePassi ja henkilöstötilaisuudet sekä työhyvinvoinnin kehittäminen.

Tilinpäätösluvut 2024 eivät ole vertailukelpoisia talousarviolukuihin nähden vyörytyssääntöjen muutoksen takia.

5.5 Sivistyspalvelut

Vastuualue
Vastuuhenkilö

Sivistyspalvelut
Sivistyspäälikkö / rehtori

Perustehtävä	Sivistyspalvelut -palvelualueetta johtaa sivistyspäälikkö ja palvelualueeseen kuuluvat varhaiskasvatus, esiopetus, perusopetus, nuoriso- ja liikuntapalvelut, kunnan hyvinvointityön koordinointi sekä kirjasto- ja kulttuuripalvelut. Palvelualueen tehtävänä on mahdollistaa monipuoliset elinikäisen oppimisen edellytyksen Ristijärvellä, sekä ylläpitää ja mahdollistaa kuntalaisten hyvinvointia, luoda turvalliset peruspalvelut lapsiperheille, sekä ylläpitää ja kehittää liikunta- ja kulttuurielämää kaikille kuntalaisille.
Palvelujen nykytilan kuvaus ja toimintaympäristön muutokset, talouden sopeuttamistoimenpiteet ja perustelut	Toimintaympäristön muutos: - Lainsäädäntöön kohdistuvat muutokset vaikuttavat palveluiden tuottamiseen. Esimerkiksi perusopetuksessa tuen vähimmäismäärästä säädetään 1.8.2025 uudella tavalla, joka vaikuttaa resursointiin, edellisessä talousarvioissa ei huomioitu etukäteisesti. - Palvelujen nykytilassa voimakas kehitystyö käynnissä, jotta palveluiden toteutuminen ja laatu pystytään takaamaan. Uudistamiseen liittyvät ulkoiset vaatimukset tuottavat haastetta toteutettavaksi pienellä organisaatiolla. Vaatimukset ja ohjeistukset sivistyspalveluiden toteuttamiseen valtion tasolta ovat lisääntyneet kuluneiden vuosien aikana huomattavasti. - Lapsimäärän muutoksessa ollut negatiivista ennustetta, mutta muuttoliikkeen myötä tilanne kompensoitunut jossakin määrin joidenkin ikäryhmien kohdalla. Myös syntyvyydessä vaihtelua ikäluokissa. - Teknologinen kehitys on ollut nopeaa ja antaa mahdollisuuksia palveluiden parantamiseen, mutta samalla tuo vastuita ja vaatimuksia toiminnan suunnittelulle. - Erityislasterien suhteellinen määrä ja tarpeet kasvaneet ja kasvavat perusopetuksen puolella tulevina vuosina. Talouden sopeuttamissuunnitelman toteuttaminen: - Päiväkodin toiminnan toteuttamiseen liittyviä tilaratkaisuja tarkastellaan ja kartoitetaan mahdollisia ratkaisuja. - Päiväkodin kesäsulku tarkastellaan vuosittain. Kesäsulku on toteutettu vuosina 2024 ja 2025.

- Vuorohoito on siirretty Kontiomäkeen.
- Toisen kunnan lapsen hoidon laskutusta ja ap/ip-toiminnan maksuja on tarkastettu vuoden 2025 aikana.
- Henkilöstön työtehtävien sijoittamista ja kohdentamista on tehty vuoden 2025 aikana ja jatketaan vuonna 2026.
- Koulunkäynnin opintovapaan sijaista ei palkattu vuonna 2025, mutta tarpeen vuoksi paikka täytetään jatkossa.
- Yksi koulunkäynninohjaajista siirretty lukuvuodelle 2024-2025 resurssiopettajaksi hankerahoituksella ja ohjaajalle ei ole palkattu sijaista
- Hankerahoituksia on pyritty hyödyntämään mahdollisimman tehokkaasti ja laajasti. Näitä pyritään hyödyntämään mahdollisimman monipuolisesti myös vuonna 2026.

Talousarvion perustelut:

- Varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen osalta riittävän henkilöstömitoituksen toteuttaminen erittäin tärkeää lainsäädännön vähimmäisvaatimusten ja toimivien palveluiden toteuttamisen kannalta.
- Laadukkaiden ja toimivien palveluiden korrelaatio kunnan elinvoimaan ja houkuttelevuuteen on iso. Sivistyspalvelut koskettavat koko kuntaa ja ovat näkyvin osa kunnan nykyisin tarjoamia palveluita.
- Perusopetuksen laitteisiin ja välineisiin kohdentuvat investoinnit sekä hankinnat välttämättömiä elinkaaren tullessa päätökseen.
- Kehitys- ja korjausvelan kertymää on menneiltä vuosilta. Toimintaa pyritään kääntämään ennaltaehkäisevään ja etukäteissuunnitteluun nojaavaan tapaan toimia. Riittävän tason saavuttaminen tavoitteena toimintavuosina 2026 ja 2027, jotta kirittävää takamatkaa peruspalveluissa ei olisi.
- Toiminnan suunnittelussa pyritään hyödyntämään muiden kuntien/kumppanien kanssa tehtävää yhteistyötä ja -kehittämistä.
- Rekrytointien ja onnistuvan henkilöstösuunnittelun tukena tulee olla mahdollisuus keskittyä tulevan suunnitteluun perusasioiden ollessa kunnossa. Panostetaan perusasioiden kunnostamiseen.

	- Taloussuunnitteluun tuo epävarmuutta perusopetuslain uudistukset vuosina 2025 ja 2026 johtuen siirtymävuodesta. Siirtymävuoden aikana tehdään uudet tukipäätökset ja ratkaisut esi- ja perusopetuksen toteuttamisesta. Kustannusten arviointi haastavaa tältä osin. - Koulukuljetuksissa ensi keväänä katko, mahdollisuus optiovuoteen. Koulukuljetusten järjestämistä tarkastellaan vuonna 2026. - Sivistyspalveluihin varataan 500€ määräraha, jolla tuetaan lapsiperheiden hyvinvointia sosioekonomisin perustein harkinnanvaraisesti. Lisäksi varataan 500€, jolla myönnetään sosioekonomisin syin kansalaisopiston kurssimaksuihin tukea kuntalaisille harkinnanvaraisesti.
--	--

Valtuustoon nähten sitovat toiminnalliset tavoitteet (kuntastrategia)

Tavoite	Mittari	Tavoitearvo
Virikkeellinen kasvupitäjä	Kuntalaisten peruspalveluja järjestetään luovasti ja kuntalaisia kuunnellen.	Kuntalaisia pyritään osallistamaan ja antamaan kehittämisideoita yms. erilaisten kyselyiden, kohtaamisten ja tapaamisten kautta. Toimintojen toteuttamismuotoja tarkastellaan ja tarvittaessa organisoidaan uudelleen vastaamaan palvelutarpeita.
Luonnonläheinen harrastekunta	Järjestöjen ja seurojen kanssa yhteistyössä suunnitellaan toimintakalenteri.	Järjestöjen ja seurojen kanssa kokoonnutaan vuosittain tarpeen mukaan ja suunnittelun tuloksena kirjataan ylös toteutettavia tapahtumia ja toimintoja.
	Lapsille ja nuorille järjestetään heidän toiveidensa pohjalta kerho- ja virkistystoimintaa.	Kerhotoimintaan ja harrastuksiin liittyen järjestetään huoltajille ja oppilaille kyselyitä, joiden pohjalta kartoitetaan toiveita sekä palautetta järjestetystä toiminnasta.
	Kirjasto-kulttuuritoiminnan järjestäminen eri-ikäisille kuntalaisille.	Kulttuuritapahtumia pyritään järjestämään eri ikäryhmille, eri teemoista ja erilaisissa muodoissa. Tapahtumien toteuttamisessa pyritään tekemään yhteistyötä seurojen ja järjestöjen kanssa.
Mahdollisuuksien kunta	Sivistystoimi toimii mahdollistajana omilla osa-alueillaan antamalla valmiuksia uudistua ja vastata nykyajan haasteisiin. Koulutus ja sivistys luo mahdollisuuksia kasvaa ja kehittyä,	Suoritetut hygieniapassit ja työelämän ajokortit.

	oppia uutta kaikissa elämänvaiheissa.	
	Sivistys on myös kaikenlaisten kuntalaisten huomioimista ja palvelujen saavutettavuutta kaikille kuntalaisille.	Uudistua ja vastata nykypäivän ja -ajan haasteisiin, vaatimuksiin ja tarpeisiin riittävällä tasolla.
	9. luokkalaiset suorittavat työelämäajokortin ja valinnaisen kotitalouden valinneet voivat suorittaa hygieniapassit.	Edistää palveluiden saavutettavuutta.
Toiminto		Toimenpide
Suunnitelmat		Sivistyspalveluissa on useita vuosittaisia toimintasuunnitelmia, joiden toteutumista arvioidaan toimintakauden päättyessä.
Rekrytoinnit		Riskejä toiminnalle muodostaa kelpoisten ja pätevän henkilöstön saatavuus määräaikaisiin ja vakituisiin työ-/virkasuhteisiin. Ristijärvellä korostuu myös varhaiskasvatuksessa sekä esi- ja perusopetuksessa suuri tuen tarpeiden oppilaiden määrään liittyvä tarve toteuttaa riittävän laadukkaita palveluita heidän tarpeitaan vastaavalla tasolla. Rekrytoitavilta tarvitaan monipuolista substanssiosaamista ja halukkuutta uuden oppimiseen.
Henkilöstön resursointi ja sijaisjärjestelyt		Henkilöstön riittävä resursointi arjen toimintojen kannalta tärkeää. Tällä hetkellä vähimmäismäärän vuoksi särkevävara ei ole, jolloin sijaisjärjestelyjen toteuttaminen vaatii riittävän sijaisrekisterin olemassaoloa. Resursoinnin riittävyyden varmistamiseksi työnkuvia tarkastellaan lukukausittain ja muutoksia tehdään tarpeisiin peilaten.
Vastuiden ja työtehtävien määrittely		Perehdyttämisen yhteydessä käydään läpi työhön liittyvät työtehtävät ja vastuut. Näitä käydään läpi ja tarkennetaan kehityskeskusteluiden yhteydessä.
Työhyvinvointi ja jaksaminen muuttuvissa olosuhteissa		Työtehtävien määrittelyn kautta tehdään henkilöstösuunnittelua tuleville toimintavuosille ja vastuiden jaon avulla pyritään kehittämään ja vahvistamaan työssä suoriutumista sekä varmistamaan toiminta muuttuvissakin olosuhteissa. Muuttuvia olosuhteita pyritään tunnistamaan aktiivisesti ja kuulemaan työntekijöitä työhyvinvoinnin ja jaksamisen tukemiseksi ja tunnistamiseksi.
Osaamisen varmistamisen ja ylläpidon käytännöt		Osaamista ylläpidetään koulutuksin, ohjauksin ja strukturoidun koulutussuunnitelman mukaisesti edeten. Osaamista vahvistetaan kollegiaalisella yhteistyöllä ja -työskentelyllä yli kuntarajojen ja oman organisaation sisällä. Osaamista arvioidaan kehityskeskusteluissa, joissa kiinnitetään huomiota myös kehityskohteisiin osaamisen eri osa-alueilla.
Tietoturvallinen toiminta		Käyttöoikeudet pidetään ajan tasalla: asiakas- ja henki-

	löstöjärjestelmiin käyttöoikeudet niitä tarvitseville henkilöille. Puhelimet, tabletit, läppärit, yleisavaimet, luottokortit säilytetään lukituissa kaapeissa. Tietoturvallinen viestiminen vanhempien ja sidosryhmien kanssa. Arkistointia kehitetään ja noudatetaan arkistointiin ja säilyttämiseen liittyviä määräyksiä ja vaatimuksia. Henkilöstön osaamista ylläpidetään koulutuksin ja ohjaamisen avulla.
Sisäisen valvonnan suunnitelmien sekä riskien arvioinnin tulevaisuus	Riskeinä on tunnistettavissa myös opetuksenjärjestäjään kohdistuvat lisääntyvät vaatimukset, joihin vastaaminen kaapealla organisaatiolla on haastavaa. Riskinä esiintyy myös perusopetuksessa näkyvä korjausvelka suunnitelmiin, laitteistoihin, kouluttautumiseen ja osaan välineistöstä liittyen, mikäli niiden kehittämiseen ei panosteta riittävästi ja suunnitelmallisesti pidemmän aikavälin tähtäimellä. Sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa on kehitetty vuoden 2025 aikana lisäämällä tarkastuspisteitä toiminnalle, organisoimalla työtehtäviä ja työmuotoja uusilla tavoilla ja kehittämällä sekä tuottamalla suunnitelmia ajantasaiseen ja tarpeita vastaavaan muotoon. Sivistyspalveluiden osalta koulusihteerin työ parantaa ja mahdollistaa sisäisen valvonnan toteuttamista huomattavasti. Sisäisen valvonnan vahvistamiseksi pyritään riskien arviointia muuttamaan kohti jatkuvan arvioinnin ja raportoinnin periaatetta. Toimintakulttuuria vahvistetaan henkilöstön arjessa. Riskien hallintaan ja sisäiseen valvontaan liittyen raportointia on lisätty ja lisätään muille johtaville viranhaltijoille ja luottamuselimille.
Talouden sopeuttamissuunnitelman toimet talousarvio- ja suunnitelmavuosina	
Esi- ja perusopetuksessa astui voimaan lakiuudistus 1.8.2025 koskien oppimisen tuen järjestämisestä. Siirtymävuosi uusille tukipäätöksille ja tuen toteuttamiselle on lukuvuosi 2025-2026. Laissa säädetään tuen tarjoamiseen liittyen mm. riittävästä tuen vähimmäismäärästä. Erityisopetuksen uudistus on kasvattanut henkilöstöresurssien tarvetta erityis- ja resurssiopetuksen toteuttamisen vuoksi. Myös kasvava erityisoppilaiden määrä vaikuttaa koulunkäynninohjaajien resurssien tarpeeseen nostavasti. Vuonna 2025 yhtä koulunkäynninohjaajan paikkaa ei täytetty opintovapaan ajalle talouden sopeuttamissuunnitelman mukaisesti. Paikka joudutaan kuitenkin täyttämään kasvaneen tarpeen vuoksi vuodelle 2026 ja suunnitelmavuosille 2027 ja 2028. Paikka täytetään siten että siitä ohjataan 80 % koulunkäynninohjaukseen ja 20 % nuorisotyöhön. Kunta on saanut koulutuksen tasa-arvorahoitusta vuosille 2024-2027. Tämä raha on tarkoitettu maahanmuuttajalasten integraation tukemiseksi ja rahalla on rekrytoitu määräaikainen resurssiopettaja. Uuden ohjeistuksen mukaan rahaa ei kuitenkaan voi käyttää 1.8.2025 alkaen oppimisen tuen uudistukseen liittyviin resursseihin, vaan resurssi on siitä erillistä.	

Esiopetuksen siirtoa varhaiskasvatuksen yhteyteen on päätetty kokeilla lukuvuoden 2025-2026 aikana. Toiminnan toteutumista seurataan ja arvioidaan. Varhaiskasvatuksen tilaratkaisuja tarkastellaan myös edelleen. Talousarvioon tulee varata esiopetuksen opettajan palkkakustannukset edelleen vuodelle 2026.

Kolmen kunnan yhteinen kirjaston johtaja on toteutunut keväällä 2025. Keväällä 2025 on myös rekrytoitu kirjaston ja koulun yhteinen palvelusihteeri. Henkilöstökuluissa on tapahtunut laskua kirjastopalveluiden osalta. Kirjastopalveluissa säädetään lailla riittävästä kelpoisesta henkilöstöressurssista. Tarpeisiin vastataan suunnitelmavuosina 2027 ja 2028.

Suunnitelmavuosien tavoitteet 2027–2028

Palveluiden tuottaminen laadukkaasti, kustannustehokkaasti ja tarpeenmukaisesti. Yhteistyötä Kainuun muiden kuntien kanssa jatketaan ja kehitetään vahvasti. Yhteistyöllä haetaan yhteisiä henkilöstö-, koulutus- ja toteutusratkaisuja, jolloin kustannukset ja saavutetut hyödyt jakautuvat toisten kuntien kanssa.

Nykyisten toimintamuotojen ja -ratkaisujen tarkastelu ja ohjaaminen tarvittaessa kohti uusia parempia toteutustapoja.

Painopistettä pyritään siirtämään käsillä olevien ongelmien ratkomisesta hyvään ja harkittuun etukäteissuunnitteluun sekä ennakointiin.

Vahvistetaan lasten ja nuorten osallisuutta heitä koskevassa päätöksenteossa ja ratkaisuissa.

Hyvinvointivaliokunta perustetaan vuoden 2026 aikana.

Sivistyspalvelut	TP 2024	TA 2025	Muutettu TA 2025	TA 2026	TS 2027 1 000 €	TS 2028 1 000 €
TOIMINTATUOTOT	195 116	115 121	143 121	110 390	76	51
Henkilöstökulut	-1 444 477	-1 517 643	-1 546 543	-1 660 829	-1 677	-1 649
Palvelujen ostot	-722 787	-604 618	-604 618	-605 145	-601	-601
Aineet, tarvikkeet, tavarat	-50 541	-64 820	-64 820	-86 985	-76	-66
Avustukset	-22 840	-40 000	-40 000	-32 300	-32	-32
Muut toimintakulut	-343 439	-343 439	-503 991	-531 967	-532	-532
TOIMINTAKULUT	-2 584 084	-2 731 072	-2 759 973	-2 917 226	-2 919	-2 880
TOIMINTAKATE	-2 388 967	-2 615 951	-2 616 852	-2 806 836	-2 842	-2 829

Vastuualue
Vastuuhenkilö

Varhaiskasvatus
Varhaiskasvatuksen vastaava

Perustehtävä	Varhaiskasvatuksen vastuualueen esihenkilönä toimii varhaiskasvatusvastaava. Hänen vastuullaan on yksikön toiminnan johtaminen ja kehittäminen sivistyksen palvelualuepäällikön alaisuudessa. Ristijärvellä myös koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminta kuuluu hallinnollisesti varhaiskasvatuksen alaisuuteen.
--------------	--

	Varhaiskasvatus on lapsen suunnitelmallisen ja tavoitteellisen kasvatuksen, opetuksen ja hoidon muodostama kokonaisuus, jossa painottuu erityisesti pedagogiikka. Varhaiskasvatus tukee lapsen kasvua, kehitystä ja oppimista yhteistyössä huoltajien kanssa. Varhaiskasvatus on lasten tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta edistävä sekä syrjäytymistä ehkäisevä palvelu. Varhaiskasvatuksessa opitut tiedot ja taidot vahvistavat lasten osallisuutta sekä aktiivista toimijuutta yhteiskunnassa. Kunta järjestää varhaiskasvatusta siinä laajuudessa kuin vanhempien työssäkäynti tai opiskelu sitä vaatii. Varhaiskasvatustilain mukaan kaikilla alle kouluikäisillä lapsilla on oikeus täysiaikaiseen varhaiskasvatukseen.
Palvelujen nykytilan kuvaus ja toimintaympäristön muutokset, talouden sopeuttamistoimenpiteet ja perustelut	<i>Toimintaympäristön muutos:</i> - Syntyvyys vuositason vaihtelee, toisaalta muuttoliikkeen myötä lapsimäärän kasvu mahdollinen. Varhaiskasvatukseen tulevien lasten määrän ennustettavuus hankalaa. Maksuttoman varhaiskasvatuksen myötä osallistumisaste kasvaa, mikä näkyy esimerkiksi hoitopäivien määrässä ja pituudessa. Valtakunnallinen suuntaus alle 3-vuotiaiden osallistumisasteen kasvuna näkyy Ristijärvelläkin, mikä toisaalta voi vähentää kotihoidon tuen kuntalisän maksuja lapsiperheille. - Uusi toiminnanohjausjärjestelmä otetaan käyttöön marraskuussa 2025. Järjestelmä mahdollistaa tietoturvalisäisesti kaiken viestinnän päiväkodin ja vanhempien välillä, myös kuvien lähettämisen lapsen päivästä sekä lapsikohtaisen sähköisen kasvun kansion. - Useat henkilöstömuutokset vuosien 2024 ja 2025 aikana ovat tuoneet haasteita toiminnan pitkäjänteiseen suunnitteluun ja kehittämiseen. - Tällä hetkellä varhaiskasvatuksessa ei ole hankerahoituksia. <i>Talouden sopeuttamissuunnitelman toteuttaminen:</i> - Päiväkodin tilaratkaisuja tarkastellaan. Kustannustehokkuuden lisäksi on huomioitava tilojen toimivuus ja soveltuvuus varhaiskasvatuksen tarpeisiin. - Vuorohoito sekä kesäsulkuviikot 2024 ja 2025 ostopalveluna Paltamosta. - Apip- ja toisen kunnan lasten hoidosta maksuperusteet tarkastettu ja päivitetty. <i>Talousarvion perustelut:</i> - Rekrytointien onnistuminen ja henkilöstön pysyvyys ensisijaisen tärkeitä toiminnan vakauttamisen ja suunnitelmallisuuden kannalta. Arjen toimivuuden kannalta riittävä henkilöstöresursointi vaikuttaa työssä jaksamiseen sekä siihen, että lakisääteiset tehtävät tulevat tehtyä. - Lasten ja vanhempien myönteisillä kokemuksilla varhaiskasvatuspalvelujen merkittävydestä ja toimivuudesta on yhteys hyvinvointiin. Varhaiskasvatuksen rooli ennaltaehkäisevän ja varhaisen tuen mahdollistajana on merkittävä. - Laadukas varhaiskasvatus on yksi vetovoimatekijä kuntaan muuttamista harkitseville lapsiperheille.

Valtuustoon nähtävien sitovat toiminnalliset tavoitteet (kuntastrategia)		
Tavoite	Mittari	Tavoitearvo
Turvallinen ja viihtyisä kasvuympäristö	Pätevää henkilöstöä on riittävästi.	Onnistuneet rekrytoinnit. Joka ryhmässä on pätevä varhaiskasvatuksen opettaja ja riittävä määrä koulutettua henkilöstöä.
	Varhaiskasvatussuunnitelman (Vasun) mukainen monipuolinen ja oppimisen eri alueet huomioiva toiminta. Jokaiselle lapselle laaditaan yksilöllinen vasu.	Toimintaa ohjaavat sekä Vasun perusteiden että lapsen yksilölliseen vasuun kirjatut tavoitteet.
	Erityisopettaja käy varhaiskasvatuksessa säännöllisesti.	Erityisopettajan palvelut ryhmissä toteutuvat säännöllisesti, mikä edistää tukitoimien jatkumoa lapsille.
Luonnonläheinen harrastekunta	Yhdistysten ja seurojen kanssa yhteistyö	Päiväkoti välittää perheille tietoa harrastusmahdollisuuksista ja lapsille tarkoitetuista tapahtumista. Yhdistykset ja seurat esittäyty-mässä esimerkiksi päiväkodin vanhempainilloissa. Yhteisten tilaisuuksien/tapahtumien järjestäminen.
	Osallistumme päiväkotipäivän aikana järjestettyihin lasten kulttuuri- ja liikuntatapahtumiin. Teemme kirjaston kanssa monipuolisesti yhteistyötä.	Kunnassa järjestetyt näyttelyt, teatteri-, musiikki- ym. esitykset tarjoavat lapsille kulttuurielämyksiä sekä liikuntatapahtumat liikkumisen iloa ja mallin liikunnalliseen elämäntapaan.
Mahdollisuuksien kunta	Kerätty palaute ja havainnot kehittämistoiminnan perustana	Kyselyiden tms. kautta kerätty palaute. Toimintatapojen reflektointi ja konkreettinen kehittäminen kohti toimivampia ratkaisuja. Työhyvinvoinnin kehittäminen. Lasten aloitteita ja toiveita kuunnellaan ja huomioidaan (osallisuuden vahvistaminen).
Suunnitelmavuosien tavoitteet 2027–2028		
Varhaiskasvatuksen perustehtävän toteuttaminen laadukkaasti. Toiminnan systemaattinen arviointi. Sivistysosaston keskinäinen tiivis yhteistyö ja osaamisen laajempi hyödyntäminen. Henkilöstön pysyvyys, työn mielekkyys ja työhyvinvointi. Lasten ja perheiden osallisuuden vahvistaminen.		

Sisäisen valvonnan suunnitelma ja riskien arviointi

Toiminto	Toimenpide
Rekrytoinnit	Pätevän henkilöstön rekrytoinnin onnistuminen, henkilöstön sitoutuminen ja pysyvyys.
Henkilöstön resursointi ja sijaisjärjestelyt	Henkilöstön ja lasten suhdeluku toteuduttava päivittäin: työvuorosuunnittelulla kohdennetaan resurssia, huomioidaan säännölliset henkilöstön palaverit, suunnitteluajat ym. Esihenkilö toimii myös opettajana ryhmässä. Aika hallinnollisille tehtäville.

	Päteviä sijaisia haastavaa saada.
Vastuiden ja työtehtävien määrittely	Perehdytysmateriaalissa kuvattu vastuut ja työtehtävät. Tarkastellaan tarpeen mukaan. Päämääränä on tehtävien ja vastuiden tarkoituksenmukainen jakaminen.
Työhyvinvointi ja jaksaminen muutuvissa olosuhteissa	Työyhteisössä ollut muutoksia, kuten opettajien, esihenkilön vaihtuminen. Uusi ryhmä: esiopetus päiväkodilla ko-keiluluontoisesti kuluvana lukuvuotena. Toimintakulttuurin muokkaaminen toimivaksi.
Osaamisen varmistamisen ja ylläpidon käytännöt	Perehdyttäminen, koulutukset. Tuen tarpeiset lapset: erityisopettajan ja terapeuttien ohjeistukset henkilöstölle.
Tietoturvallinen toiminta	Käyttöoikeudet pidetään ajan tasalla: asiakas- ja henkilöstöjärjestelmiin käyttöoikeudet niitä tarvitseville henkilöille. Puhelimet, tabletit, läppärit, yleisavaimet, luottokortit säilytetään lukituissa kaapeissa. Tietoturvallinen viestiminen vanhempien ja sidosryhmien kanssa.

Määrälliset tunnusluvut	TP 2024	TA 2025	TA 2026	TS 2027	TS 2028
Päiväkodin läsnäolopäivät	5959	4500	4300	4 300	4 300
0–6 v. kunnassa / hoitopaikkaa tarvitsevat 0-7v.	40/31	40/37	34/30	34/30	34/30

Varhaiskasvatus	TP 2024	TA 2025	TA 2026	TS 2027 1 000 €	TS 2028 1 000 €
TOIMINTATUOTOT	43 831	17 810	7 673	8	8
Henkilöstökulut	-389 537	-367 205	-415 942	-426	-426
Palvelujen ostot	-125 665	-92 110	-69 545	-69	-69
Aineet, tarvikkeet, tavarat	-4 234	-4 350	-4 560	-4	-4
Avustukset	-22 840	-40 000	-31 000	-31	-31
Muut toimintakulut	-108 862	-142 756	-89 859	-102	-102
TOIMINTAKULUT	-651 138	-646 421	-646 626	-668	-668
TOIMINTAKATE	-607 307	-628 611	-638 953	-660	-660

Vastuualue
Vastuuhenkilö

Perusopetus
Rehtori/sivistyspäällikkö

Perustehtävä	Ristijärven keskuskoulu tuottaa esi- ja perusopetuksen palvelut kunnan oppivelvollisuuden piirissä oleville. Toiminnan tavoite on tuottaa laadukasta perusopetusta ja vahvaa osaamista jatko-opintoja ja työelämää varten. Keskiössä on yhteiskunnallisen osallisuuden vahvistaminen ja perusopetuslain hengen mukainen oppimisen takaaminen jokaiselle yksilölle lähtökohdista riippumatta. Yhteistyötä tehdään Kainuussa yli kuntarajojen monissa eri muodoissa perusopetuksen tehtäviä tuottaessa.
Palvelujen nykytilan kuvaus ja toimintaympäristön muutokset, talouden sopeuttamistoimenpiteet ja perustelut	Toimintaympäristön muutos: - Lainsäädäntöön tullut muutoksia vuoden 2025 aikana ja tulee lisää 1.8.2026 mm. liikunnallisen elämäntavan vahvistaminen.

- Opetussuunnitelman uudistus ohjaa opetuksen järjestämistä ja toteuttamista uusilla tavoilla ja riittävillä resursseilla.
- Teknologinen kehitys ja digitaalisen osaamisen vaatimukset osana opetuksen järjestämistä ja tuottamista vaikuttavat toimintaympäristöön.
- Erityisopetusta ja henkilökohtaista ohjausta tarvitsevien määrä kasvaa tulevinä toimintavuosina.
- Opetussuunnitelman uudistukset muuttavat mm. valmistavan opetuksen opetussuunnitelmaa ja pidentyneen oppivelvollisuuden toteuttamista. Nämä vaikuttavat toiminnallisiin ratkaisuihin ja resurssien kohdentamisiin toteuduttuaan, muutosmääräykset tulevat voimaan 1.8.2026 alkaen, jota ennen talven/kevään 2026 aikana saadaan muutosmääräykset. Osa muutoksista odottaa eduskunnan hyväksyntää.

Talouden sopeuttamissuunnitelman toteuttaminen:

- Esiopetusta järjestetään kokeiluluontoisesti lukuvuodella 2025–2026 varhaiskasvatuksen yhteydessä ja sen toimivuutta sekä vaikutuksia arvioidaan.
- Työtehtävien ja resurssien kohdentaminen tehokkaasti ja laadukkaasti.
- Hankintojen ja kilpailutusten arviointi, etukäteissuunnittelu ja toteuttaminen vaikuttavat kustannusten syntyyn.

Talousarvion perustelut:

- Riittävä henkilöstöresurssi toimintojen toteuttamiseksi. Yhtenäiskoulussa luokan-, aineen- ja erityisopetusta. Henkilöstön kouluttaminen ja palveluiden tuottaminen yhteistyössä yli kuntarajojen mahdollisuuksien mukaan tarkastetaan kaikissa tilanteissa. Yhteistoiminnan kuluihin riittävä varaus.
- Painopisteen siirtäminen haasteiden varhaiseen tunnistamiseen ja riittävään laadukkuuteen vähentää tulevaisuudessa kustannuksia opetuksen järjestelyihin liittyen.
- Toiminnan painopisteenä tuottaa palvelut sille kohdentuvan lainsäädännön, asetusten ja ohjeistusten mukaisesti.
- Rakennetaan houkutteleva, laadukas ja haluttu paikka perusopetuksesta, joka kohentaa kunnan elinvoimaa, lisää muuttoliikettä ja tuottaa onnistuneita rekrytointeja.
- Laadukkaan opetuksen toteuttamiseksi riittävä opetusvälineistö ja toimiva työnjako.
- Riittävien tuki- ja ohjauspalveluiden järjestäminen jokaiselle tarvitsevalle oppilaalle.

Valtuustoon nähtävät sitovat toiminnalliset tavoitteet (kuntastrategia)		
Tavoite	Mittari	Tavoitearvo
Virikkeellinen kasvupitäjä	Hyte-mittaukset, jotka perusopetuksen 9.luokan oppilaat tekevät muille oppilaille.	Kyselyistä esille nouseviin asioihin pyritään hakemaan ratkaisuja ja toimintamalleja.
	Koulun oma lukuvuosittainen strukturoitu hyvinvointikysely. Lasten ja Nuorten parlamentin, oppilaskunnan, tukioppilaiden arviot lukuvuodesta.	Toiminnan kehittäminen arvioiden ja saadun palautteen perusteella.
	Toteutuneet tapahtumat ja tilaisuudet.	Arvioidaan toteutuneiden tapahtumien ja tilaisuuksien määrää ja suosiota. Kehitetään arvion perusteella tapahtumien ja tilaisuuksien toteuttamista.
Luonnonläheinen harrastekunta	Toteutunut kerhotoiminta tilasto, erityisesti osallistuneiden opiskelijoiden määrä.	Useita toteutuneita kerhoja ja eri ikäryhmien tavoittaminen kerhotarjonnasta.
		Yhteistyö kolmannen sektorin kanssa toteutuksissa.
Mahdollisuuksien kunta	Kerätty palaute ja havainnot kehittämistoiminnan perustana.	Otetaan konkreettisesti käyttöön uusia toimintatapoja, joilla parannetaan opetusjärjestelyjä, lisätään työhyvinvointia ja vahvistetaan oppilaiden osallisuutta.
Suunnitelmavuosien tavoitteet 2027–2028		
Perusopetuksen perustehtävän toteuttaminen laadukkaasti. Yhteistyön toteuttaminen ja vahvistaminen Kainuun muiden kuntien kanssa opetuksen järjestämiseen liittyen esim. henkilöstöratkaisuissa. Toiminnan kehittäminen pohjaten validiin tietoon, kuntalaisten kuulemiseen ja opetuksen järjestäjä koskevien velvoitteiden mukaisesti. Työhyvinvoinnin ja työpaikan haluttavuuden kehittäminen myönteisesti erottuvalle tasolle. Sisäisen yhteistyön ja työnjaon järjeistämisen ja organisaation sisäisen osaamisen laajempi hyödyntäminen. Vahvistetaan lasten ja nuorten osallisuutta heitä koskevassa päätöksenteossa ja ratkaisuissa.		
Sisäisen valvonnan suunnitelma ja riskien arviointi	Suunnitelma laaditaan sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeistuksen mukaisesti. Toimenpiteiden tulee olla <i>konkreettisia</i> valvontatoimenpiteitä. Esi- ja perusopetusta ohjaa vuosittaiset sekä pidemmän aikavälin toimintasuunnitelmat, joiden toteutumista arvioidaan toimintakauden päättyessä. Riskejä toiminnalle muodostaa kelpoisten ja pätevän henkilöstön saatavuus määräaikaan ja vakituisiin työ-/virkasuhteisiin. Ristijärvellä korostuu myös varhaiskasvatuksessa	

	sekä esi- ja perusopetuksessa suuri tuen tarpeiden oppilaiden määrään liittyvä tarve toteuttaa riittävän laadukkaita palveluita heidän tarpeitaan vastaavalla tasolla. Riskeinä on tunnistettavissa myös opetuksenjärjestäjään kohdistuvat lisääntyvät vaatimukset, joihin vastaaminen kapealla organisaatiolla on haastavaa. Riskinä esiintyy myös perusopetuksessa näkyvä korjausvelka suunnitelmiin, laitteistoihin, kouluttautumiseen ja osaan välineistöstä liittyen, mikäli niiden kehittämiseen ei panosteta riittävästi ja suunnitelmallisesti pidemmän aikavälin tähtäimellä. Sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa on kehitetty vuoden 2025 aikana lisäämällä tarkastuspisteitä toiminnalle, organisoimalla työtehtäviä ja työmuotoja uusilla tavoilla ja kehittämällä sekä tuottamalla suunnitelmia ajantasaiseen ja tarpeita vastaavaan muotoon. Perusopetuksessa on siirrytty tiimimalliin, jonka avulla sisäistä valvontaa on saatu kohennettua. Koulusihteerin työ parantaa ja mahdollistaa sisäisen valvonnan toteuttamista huomattavasti. Sisäisen valvonnan vahvistamiseksi pyritään riskien arviointia muuttamaan kohti jatkuvan arvioinnin ja raportoinnin periaatetta. Toimintakulttuuria vahvistetaan henkilöstön arjessa. Riskien hallintaan ja sisäiseen valvontaan liittyen raportointia on lisätty ja lisätään muille johtaville viranhaltijoille ja luottamuselimille.
--	--

Määrälliset tunnusluvut	TP 2023	TP 2024	TA 2025	TA 2026	TS 2027	TS 2028
Opetushenkilöstö 1.8.	14	12	11,2	11,4	11,2	10,7
- tuntiopettajia	3	2	1,2	1,2	1,2	1,2
koulunkäynninohjaajat	4	2,7	3,3	3,5	3,5	3,5
henk. koht. lastenhoitaja		0,7	0,7	0,7	0,7	0,7
Oppilasmäärä 1.8.	94	96	98	90	88	87
- esikoulussa	12	7	8	7	7	6
- joista kuljetusoppilaita	49	53	56	n.50	n.50	n.50

*Koulunkäynnin ohjaajien työajasta kahdelta ohjaajalta työaika kohdistuu osin varhaiskasvatuksen iltapäiväkerhon vetämiseen, osa työajasta tuntiopettajuuteen ja osa koulunkäynninohjaamiseen. Fyysisesti koulunkäynninohjaajia on koululla viisi. Henkilökohtaisen lastenhoitajan tarve tulevat 9 vuotta.

Perusopetus	TP 2024	TA 2025	Muutettu TA 2025	TA 2026	TS 2027 1 000 €	TS 2028 1 000 €
TOIMINTATUOTOT	117 606	75 429	100 429	97 152	67	42
Henkilöstökulut	-878 416	-948 756	-973 756	-1 097 819	-1 087	-1 059
Palvelujen ostot	-517 446	-428 811	-428 811	-442 265	-441	-440
Aineet, tarvikkeet, tavarat	-27 935	-39 880	-39 880	-44 680	-42	-42
Muut toimintakulut	-183 220	-266 735	-266 735	-328 444	-317	-317
TOIMINTAKULUT	-1 607 017	-1 684 182	-1 709 182	-1 913 208	-1 887	-1 858
TOIMINTAKATE	-1 489 412	-1 608 753	-1 608 753	-1 816 056	-1 819	-1 815

Sisäisiä menoja allokoidaan aiempaan nähden eri tavoin, mikä näkyy nousseina kustannuksina esim. palvelujen ostoissa, mutta siirtyy samalla pois muilta palvelualueilta. Myös henkilöstön palkankorotukset ja erityislasten suuri määrä vaikuttavat talousarvioon sitä nostavasti. Erityisopetuksen uudistus nostaa henkilöstökuuluja.

Tehtäväalue
Vastuuhenkilö

Vapaa-aikapalvelut
Hyvinvointikoordinaattori ja sivistyspäällikkö

Perustehtävä	Kuntalain mukaan kunnan perustehtävä on asukkaiden hyvinvoinnin, terveyden, toimintakyvyn ja turvallisuuden edistäminen, osallisuuden vahvistaminen sekä syrjäytymisen ennaltaehkäisy. Kunnan tulee luoda edellytyksiä asukkaiden liikunnalle järjestämällä liikuntapalveluita eri kohderyhmät huomioiden, tuemalla kansalaistoimintaa mukaan lukien seuratoiminta sekä rakentamalla ja ylläpitämällä liikuntapaikkoja. Vapaa-aikapalveluiden tarkoitus on tuottaa laadukkaita liikunta- ja nuorisopalveluita sekä tarjota kansalaisopiston ja musiikkiopiston palveluita kuntalaisille. Nämä edistävät kuntalaisten fyysistä ja psyykkistä hyvinvointia, ennaltaehkäisevät syrjäytymistä ja vahvistavat osallisuutta. Vanhus- ja vammaisneuvoston sekä nuorisovaltuuston toimintaedellytyksistä huolehtiminen, osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien varmistaminen.
Palvelujen nykytilan kuvaus ja toimintaympäristön muutokset, talouden sopeuttamistoimenpiteet ja perustelut	Vapaa-aikatoimi (nuoriso- ja liikuntatoimi) Vapaa-aikatoimen tehtävänä on turvata asukkaiden lakisääteisten palveluiden toteutuminen ja tuottaminen huomioiden liikunta- ja nuorisolait sekä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lait. Vapaa-aikatoimen tavoitteena on kuntalaisten kokonaisvaltainen hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen, kehittäminen ja arviointi. Vapaa-aikatoimi ja tekninen toimi huolehtivat ja kehittävät yhteistyössä kunnan liikuntaolosuhteita kuntalaisia kuunnellen. Ohjattuja liikuntapalveluita pyritään tarjoamaan kaikenikäisille kuntalaisille yhteistyössä yhdistysten, seurojen, koulun ja kansalaisopiston kanssa. Senioreille on tarjolla maksuton kuntosalin käyttö Virtaalassa. Kuntamme on myös mukana

	kolmevuotisessa Voimaa vanhuuteen -mentorointihankkeessa, jonka tarkoituksena on lisätä erityisesti ikäihmisten omatoimista toimintakyvyn ylläpitämistä ja lisäämistä. Virtaalla järjestetään myös vesijumppaa senioreille ja vauvauintia perheen pienimmille. Vapaa-aikatoimi tukee omilla toimillaan kaikenikäisten risti-järveläisten hyvinvoinnin kasvua. Tietoutta terveellisistä elintavoista jaetaan jatkuvasti ja kuntalaisten aktiivisuutta, osallisuutta ja yhteisöllisyyttä tuetaan monipuolisesti tarjoamalla resursseja, tietoa, taitoja ja tiloja. Lisäksi järjestetään mahdollisuuksien mukaan yhteisöllisyyttä lisääviä tapahtumia kuten hyvinvointi-illat, vanhustenviikon virikkeet, vaellus ja laturetki sekä lapsille ja nuorille suunnattuja tapahtumia. Nuorisotilat ovat avoinna kahtena iltana viikossa ja nuorisotoimintaa (päivä- ja yöleirit, discot, teemaillat, kerhot) järjestetään yhteistyössä Ristijärven 4 H yhdistyksen kanssa. Kerhotoimintaa on tarjolla kuutena päivänä viikossa 4 H yhdistyksen ja Harrastamisen Suomen mallin hankerahoituksella. Tavoitteena on saada vähän liikkuvat lapset ja nuoret ohjatun liikunnan ja terveellisten elintapojen piiriin entistä tiiviimmällä yhteistyöllä varhaiskasvatuksen, perusopetuksen, kerho- ja järjestötoiminnan sekä hyvinvointialueen yhteistyöllä. Tavoitteena on luoda eheä kasvun polku ristijärveläisille lapsille ja nuorille varhaiskasvatuksesta peruskouluun harrastustoiminta huomioiden. Lakisääteisistä palveluista etsivän nuorisotyön palvelut ostetaan Kajaanin kaupungilta ostopalvelusopimuksella tarvelähtöisesti. Nuorisotilojen osalta käydään aktiivisesti keskustelua mistä löydetään mahdollinen korvaava tila nykyisten tilojen myyntiaikeitten takia. Talousarviovuonna kartoitetaan peruskoululaisille tiloja mopojen ja muiden pienkoneiden korjaustoimintaa varten. Nuorisotyöhön kohdennetaan lisää 0,2 htv. Kansalaisopisto ja musiikkiopisto Kansalaisopisto järjestää ja kehittää opetustaan ristijärveläisten toiveiden mukaisesti. Kansalaisopiston palvelut tuottaa Sotkamon kunta. Toimintaan on budjetoitu 23000 € ja sillä toteutetaan noin 600–700 h opetusta / lukuvuosi. Kainuun musiikkiopisto järjestää viikoittain opetusta Ristijärvellä ostopalveluna. Toimintaan on budjetoitu 6 700 €.	
Valtuustoon nähten sitovat toiminnalliset tavoitteet (kuntastrategia)		
Tavoite	Mittari	Tavoitearvo
Kuntalaisten osallistaminen hyvinvointia koskeissa asioissa.	Säännöllisesti toteutettavat hyvinvointikyselyt kuntalaisille.	Toteutetaan hyvinvointikysely joka toinen vuosi kuntalaisille. Toteuttamiskelpoisten ehdotusten eteenpäin vieminen olemassa olevien resurssien puitteissa.
	Keskustelu ja kysely osallistavasta budjetoinnista.	Kuntalaisten aidon kuulemisen pohjalta tehty hyvinvoin-

		tia lisäävä osallistavan budjetoinnin ehdotuksen toteutus, resurssit ja talous huomioiden. Ainakin keskustelua aiheesta käydään.
Nuorten osallistaminen nuoria koskevilla asioilla.	Nuorisovaltuuston kuuleminen säännöllisesti sekä nuorisovaltuuston mukaan pyytämisen heitä käsiteltävien asioiden tiimoilta.	Nuorisovaltuuston ja kunnan luottamushenkilöiden välinen yhteistyö toimivaksi. Nuorisovaltuutetut osallistuvat vähintään kerran vuodessa valtuuston kokoukseen.
Kunnan sekä järjestöjen ja yhdistysten välinen yhteistyö toimivaksi ja näkyväksi.	Saadaan toimiva yhteistyöverkosto ja toteutetaan yhteindikaattoreiden mukaista osallistavaa toimintaa suunnitelmallisesti.	Kokoonnutaan säännöllisesti yhdistysten ja järjestöjen kanssa vähintään 3 kertaa vuodessa.
Suunnitelmavuosien tavoitteet 2027–2028		
Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen kattavasti eri ikäryhmät huomioiden. Liikunta- ja harrastustoiminnan sekä tapahtumien järjestäminen monipuolisesti eri kohderyhmille. Liikuntaneuvonnan suunnittelu ja toteuttaminen vähän liikkuville kuntalaisille. Hyvinvointikyselyjen tulosten arviointi ja toiminnan kehittäminen kuntalaisia kuunnellen. Nuorten osallistaminen toiminnan suunnitteluun ja toteutukseen. Osallistavan budjetoinnin toteuttaminen.		
Sisäisen valvonnan suunnitelma ja riskien arviointi		
Yksi työntekijä ja monisisältöinen työnkuva kirjallisista töistä ohjauksiin on haasteellinen ja ajoittain kuormittava. Tapahtumien järjestäminen vähäisillä henkilöstöresursseilla haasteellista. Vastuualue seuraa talouden toteutumista ja raportoi poikkeamista.		

Vapaa-aikapalvelut	TP 2024	TA 2025	Muutettu TA 2025	TA 2026	TS 2027 1 000 €	TS 2028 1 000 €
TOIMINTATUOTOT	24 714	20 202	23 202	4 185		
Henkilöstökulut	-54 486	-54 734	-58 634	-51 141	-57	-57
Palvelujen ostot	-34 009	-34 767	-34 767	-41 505	-41	-41
Aineet, tarvikkeet, tavarat	-932	-1 990	-1 990	-4 790	-1	-1
Avustukset						
Muut toimintakulut	-6 953	-14 722	-14 722	-12 106	-12	-12
TOIMINTAKULUT	-96 380	-106 213	-110 113	-109 542	-111	-111
TOIMINTAKATE	-71 666	-86 011	-86 911	-105 357	-111	-111

Tehtäväalue
Vastuhenkilö

Kirjasto ja kulttuuripalvelut
Kirjastonjohtaja

Perustehtävä	Lakisääteisen palvelun tavoitteena on edistää väestön yhdenvertaisia mahdollisuuksia sivistykseen ja kulttuuriin, tiedon saatavuutta ja käyttöä, lukemiskulttuuria ja monipuolista lukutaitoa, mahdollisuuksia elinikäiseen oppimiseen ja osaamisen kehittämiseen, aktiivista kansalaisuutta, demokratiaa ja sananvapautta. Tavoitteen toteuttamisessa lähtökohtina ovat yhteisöllisyys, moniarvoisuus ja kulttuurinen moninaisuus.
--------------	---

	Kirjasto on hyvinvointipalvelu, jonka tarkoituksena on tuottaa sen käyttäjille yhdenvertaiset mahdollisuudet elämän eri tilanteista selviämiseen, itsensä kehittämiseen ja henkiseen virkistäytymiseen sekä toimia kulttuurisena kohtaamispaikkana. Kulttuuritoimen tarkoituksena on kuntalaisten hyvinvoinnin tukeminen taiteen ja kulttuurin keinoin yhdessä kunnan sivistystoimijoiden, yhdistysten ja Kainuun kulttuuritahojen kanssa.
Palvelujen nykytilan kuvaus ja toimintaympäristön muutokset, talouden sopeuttamistoimenpiteet ja perustelut	<i>Toimintaympäristön muutos:</i> Suurin muutos kirjastossa on edellisen kirjasto- ja kulttuuri-vastaavan eläköityessä. Keväällä 2025 siirryttiin kolmen kunnan yhteisen kirjastonjohtajan ja osa-aikaisen kirjastopalvelusihteerin tarjoamaan palvelukokonaisuuteen. Kirjaston toiminnassa tunnistetaan riskejä ja haasteita laadukkaan palvelun tuottamisessa. Kulttuurin tuottamiseen tarvittavan henkilöstöresurssia tarkastellaan vuonna 2026. Muita muutoksia kirjastossa on tuonut esimerkiksi Sotkamon liittyminen Kainet-kirjastokimppaan, varausmaksun poistuminen ja koko Kainuun yhteiseen varausjonoon siirtyminen. <i>Talouden sopeuttamissuunnitelman toteuttaminen:</i> Kirjastossa vähennetään musiikin ja DVD-elokuvien hankintaa. Kirjasto jatkaa yhteistyötä varsinkin Paltamon ja Hyrynsalmen kanssa yhteisen kirjastonjohtajan myötä. Tiivistä yhteistyötä jatketaan myös muiden Kainuun kirjastojen kanssa, jolla kehitetään Kainet-kirjastokimppaa. Esimerkiksi Kajaani kilpailuttaa kirjojen kuljetuksen kaikkien Kainuun kirjastojen puolesta, jonka tavoitteena on kustannustehokkaampi kuljetus kirjastojen välillä. <i>Talousarvion perustelut:</i> Talousarviovuonna tulee säästöä henkilöstökuluissa, sillä henkilötyövuosia on enää 0,7, joista 0,5 on palvelusihteerin työaikaa. Henkilötyövuosista jäävää säästöä käytetään lasten ja nuorten kirjallisuuden uudistamiseen, sillä kokoelma on päässyt paikoin huonokuntoiseksi ja se sisältää paljon vanhanaikaista kirjallisuutta. Vuosien 2026 ja 2027 aikana uudistettavalla kokoelmalla lisätään kunnan elinvoimaisuutta ja kuntalaisten hyvinvointia varsinkin lasten ja nuorten osalta sekä lisätään kokonaislainausta. Rahaa käytetään myös kaluston uusimiseen. Itsepalveluautomaatti, mikä mahdollistaa omatoimiajan, alkaa olla käyttökänsä päässä ja se tulee vaihtaa. Hankimme myös kuvakirjoille lisää säilytystilaa. Parannamme asiakaskokemusta järkevöittämällä aineiston nidetietoja helpottaaksemme aineiston löytymistä, mikä tarkoittaa uusien tarrojen tilaamista lähes koko aineistoon. Vuonna 2028 on tarkoitus palauttaa lainattavan aineiston ja kaluston määrärahat samalle tasolle, missä ne ovat olleet vuoden 2025 talousarviossa.

Valtuustoon nähden sitovat toiminnalliset tavoitteet (kuntastrategia)	Kirjasto uudistuvine aineistoinen ja kulttuuritoimi tapahtumi- neen tarjoavat käyttäjilleen mahdollisuuksia henkiseen hyvin- vointiin, yhteisölliseen vuorovaikutukseen ja luovuuteen, mikä tukee kuntaa virikkeellisenä kasvupitäjänä. Kirjastolla tätä mitataan lainaus- ja kävijätilastoilla. Tavoite on saada tu- levana talousarviovuonna 1,07 % korotus kokonaislainauk- siin ja 3,49 % korotus lainaajien määrään. Kulttuuritoimen ta- voite on saada järjestettyä vuosittaiset tapahtumat (esimer- kiksi Ämmäinviikko) niin kuin ennenkin. Kuntaa tuetaan luonnonläheisenä harrastekuntana hankki- malla aiheeseen liittyvää kirjallisuutta ja markkinoimalla lii- kunta- ja harrastevälineitä, joita kirjastolla on lainattavissa. Tätä mitataan tarkastelemalla lainaustilastoja ja tavoite on, että liikuntakasseja lainataan yhteensä viisi kertaa vuodessa. Kirjasto on osaltaan tukemassa kuntalaisten elinikäistä oppi- mista mm. digiopastuksella ja avustamalla sähköisen kokoel- man käyttöönotolla. Tätä mitataan esimerkiksi vuonna 2025 alussa käyttöön otetulla kuntien yhteisen E-kirjaston käytöllä.
Sisäisen valvonnan suunnitelma ja riskien arviointi	Sivistystoimialoilla on vuosittaiset toimintasuunnitelmat, joi- den toteutusta arvioidaan toimintakauden päättyessä. Kir- jasto- ja kulttuuritoiminnan riskit ovat vähäinen ja kirjasto- alalle kouluttamaton henkilökunta, iso työmäärä ja pirstalei- nen työnkuva.

Strategiset tavoitteet 2026

Tavoite	Mittari	Tavoitearvo/toteuma
Yhteisöllisyys	Tapahtumat pyritään pitämään ennallaan	Kirjailijavierailut, lukupiirit, näyttelyt ja keskustelutilai- suudet.
Kirjaston palvelukyky	Aineiston uudistaminen	> 500 kirjaa / 1000 as (v. 2024 471)
Kirjaston käyttöaste	Fyysiset käynnit/asukasluku Lainaajia/asukasluku	> 10 / toteuma nyt 7,97 > 40 % asukkaista / toteu- tuma nyt 36,51
Lainojen määrä	Kokonaislainaus/asukasluku	> 15 lainaa / toteuma nyt 12,9

Määrälliset tunnusluvut	TP 2024	TA 2025	TA 2026	TS2027	TS 2028	Kainuu 2024*
Lainojen määrä / as	14	14	15	16	17	14
Kirjastokäynnit / as	10	10	10	11	12	7,2
Lainaajia / as	36,5	36	40	40	45	29,9
Toimintakulut €/as	130	130	130	131	130	65

* Opetus- ja kulttuuriministeriön tilasto 2024.

Kirjasto- ja kulttuuritoimi	TP 2024	TA 2025	TA 2026	TS 2027 1 000 €	TS 2028 1 000 €
TOIMINTATUOTOT	2 716	1 680	1 380	1	1
Henkilöstökulut	-58 602	-54 471	-24 736	-37	-37
Palvelujen ostot	-33 222	-29 350	-29 590	-28	-28
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-17 130	-18 450	-32 750	-29	-19
Muut toimintakulut	-40 201	-71 953	-60 058	-60	-60
TOIMINTAKULUT	-149 154	-174 224	-147 433	-154	-145
TOIMINTAKATE	-146 438	-172 544	-146 053	-153	-143

5.6 Tekniset palvelut

Vastuualue	Tekniset palvelut
Vastuuhenkilö	Tekninen päällikkö

Perustehtävä	Tekniset palvelut -palvelualueetta johtaa tekninen päällikkö, joka vastaa: - kiinteistöistä ja niiden kunnossapidosta - liikunta-alueiden kunnossapidosta - kunnallistekniikasta - rakennusvalvonnasta ja rakennuttamisesta - kaduista, teistä ja yleisistä alueista - metsä- ja rakennusomaisuudesta - ympäristönsuojelusta
Palvelujen nykytilan kuvaus ja toimintaympäristön muutokset, talouden sopeuttamistoimenpiteet ja perustelut	<i>Palvelujen nykytilan kuvaus:</i> - Tekniset palvelut tuottaa laadukkaasti, tehokkaasti ja taloudellisesti vastuualueensa perustehtävät. - Asiakkaiden, niin kuntalaisten kuin kunnan muiden toimialojen, tarpeet ja palaute otetaan huomioon toiminnassa. <i>Toimintaympäristön muutos:</i> - Sote-kiinteistöjen yhtiöittämisvelvoite ja sen vaikutus kuntaan. - Haasteena ovat henkilöresurssien vähyys ja alati muutuva toimintaympäristö, mukaan lukien lainsäädännön muutokset. - Kunnan yleisen taloustilanteen huomioiden, lisätään kuntayhteistyötä mahdollisuuksien mukaan. Jotta kuntayhteistyö on mahdollista, tulee ohjelmistojen olla yhtenevät kuntien välillä sekä aineisto (esim. rakennuslupakuvat) digitaalisessa muodossa. <i>Talouden sopeuttamissuunnitelman toteuttaminen:</i> - Willa Wanhan ja Unikon myynti, jos kiinteistöt eivät ole kunnan palvelutoiminnan käytössä. - Vanha kunnantalo, myydään, laitetaan kylmilleen tai puretaan. Eri vaihtoehtojen toteutusta ja kustannuksia arvioidaan vielä. - Uvan ja Jokikylän katuvalojen ylläpitokustannukset, ei tulla toteuttamaan. - Yksityistieavustusten alentaminen, ei tulla toteuttamaan. - Luvattomien rakennusten kiinteistöverotuksen piiriin saaminen. Palvelu pyritään joko saamaan ostopalveluna toisesta kunnasta tai palkataan määräaikainen henkilö. - Maksujen ja taksojen ajantasaisuus: Arvioidaan vuosittain korotuspaine sekä suhde muiden kuntien hintatasoon. Osa maksuista on sidottu indeksiin. <i>Talousarvion perustelut:</i> - palvelualueen tavoitteena on kiinteistöjen, teiden ja yleisten alueiden kunnossapito kuntalaisten hyvinvoinnin ja kunnan elinvoimaisuuden säilyttämiseksi ja edistämiseksi. - toiminnan painopisteenä on perustoiminnan ylläpito ja ajankohtaisia kehittämistarpeita nostetaan vuosittain toteutettavaksi.

Valtuustoon nähteen sitovat toiminnalliset tavoitteet (kuntastrategia)		
Tavoite	Mittari	Tavoitearvo
Turvallinen elinympäristö ja liikenneväylät: Pidetään reitit ja ulkoilupaikat turvallisina käyttäen ilman vahinkoja.	Kuntalaisten palaute / aiheutuneet vahingot.	Ei tapaturmia.
Kiinteistöjen energiankulutuksen pienentäminen	Kiinteistöjen energiankulutus	Säännöllisen valvonnan avulla pyritään pienentämään kulu- tusta. Kunnantalon valaistuksen uu- siminen led-valoiksi.
Kaukolämpöverkoston hyvä hyötysuhde	Hyötysuhde	Hyötysuhteen pitäminen > 85 %:ssa.
Hinku-toimenpiteiden toteutus.	Energiatehokkuussopimuksen mukaiset toimet.	Toteutetaan vähintään 4 toi- menpidettä, joista vähintään 2 on suoraan kunnan käyttämän energian vähentämisen toi- menpidettä.
Suunnitelmavuosien tavoitteet 2027–2028		
Kuntastrategia päivitetään uudelle valtuustokaudelle ja siitä tullaan johtamaan tavoitteet ja mittarit tekniselle toimelle.		

Sisäisen valvonnan suunnitelma ja riskien arviointi	
Tarkastuskohde	Toimenpide
Viranhaltijapäätökset: - tulee tehdä toimivallan puitteissa - ovat asianmukaisesti esillä ja annettu tie- doksi asianosaisille - on annettu määräajan puitteissa tiedoksi toimielimille, joilla on asiassa otto-oikeus	Viranhaltijapäätökset: - toimivalta tarkastetaan hallintosäännöstä - päätöksen yhteydessä valitaan, onko päätös julki- nen. Pistokoemaisesti tarkastetaan, että julkiset päätökset löytyvät kunnan internetsivuilta. - päätöksen yhteydessä valitaan, millä toimielimellä on otto-oikeus.
Henkilöstöhallinto: - resurssointi, sijaisjärjestelyt	Teknisen toimen henkilöstön lomien sijoittaminen eri aikaan ja huomioiden työmäärä (esim. tapahtumat).
Investointisuunnitelman toteutuminen, eri- toten poikkeamat suunniteltuun.	- Investointien kustannusten toteumaa seurataan aktiivisesti ja jos jo tarjousvaiheessa ilmenee, että määräraha on vaarassa ylittyä, keskeytetään in- vestointi tarvittaessa. - investointisuunnitelman ja PTS-suunnitelman päi- vitys vuosittain.
Taloudellisten riskien ennakointi, esim. kunnan tilojen vuokralaisten kanssa tehtä- vät sopimukset.	Kaikista tiloista tehdään aina allekirjoitettu vuokra- sopimus ja sopimuksen noudattamista seurataan säännöllisesti. Vuokrasaamia seurataan kuukausittain ja siirre- tään tarvittaessa perintään.
Kustannusten nousu ja talouden sopeutta- minen (energiänsäästö).	Talouden toteumaa seurataan aktiivisesti ja huomi- oidaan tiedossa olevat muutokset ja niiden vaikutus määrärahan riittävyyteen. Rakentamisessa ja remontoinnissa huomioidaan energiatehokkuussopimuksen toimitasuunnitel- man (JETS) toteuttaminen.

Hankinnat on suoritettava taloudellisesti ja tarkoituksenmukaisesti noudattaen julkisia hankintoja koskevaa lainsäädäntöä sekä kunnan hankintaohjeistusta	Tarkistetaan pistokoemaisesti, että hankinnat on tehty hankintalain ja kunnan omien hankintaohjeiden mukaisesti.
Yleisavainten käyttö	Kaikki avaimet luovutetaan pelkästään kuittausta vastaan.
Luottokorttien käyttö ja säilyttäminen.	Tekninen toimi käyttää luottokorttia pelkästään vähäiseen polttoaineen hankintaan ja kortti säilytetään lukitussa tilassa.

Tekniset palvelut yht.	TP 2024	TA 2025	Muutettu TA 2025	TA 2026	TS 2027 1 000 €	TS 2028 1 000 €
TOIMINTATUOTOT	912 414	1 073 796	1 243 796	1 207 082	1 103	1 104
Henkilöstökulut	-202 069	-222 904	-202 904	-199 179	-196	-196
Palvelujen ostot	-381 301	-605 910	-555 910	-503 625	-488	-488
Aineet, tarvikkeet, tavarat	-655 746	-732 410	-734 710	-744 315	-733	-733
Avustukset	-42 391	-45 000	-30 000	-45 000	-45	-45
Muut toimintakulut	-41 641	-37 936	-37 936	-30 452	-30	-30
TOIMINTAKULUT	-1 323 147	-1 644 160	-1 561 460	-1 522 571	-1 493	-1 493
TOIMINTAKATE	-410 733	-570 364	-317 664	-315 489	-390	-389
Poistot	-260 060	-247 876	-247 876	-236 870	-217	-206
Tilikauden yli-/alijäämä	-670 793	-818 239	-565 539	-552 359	-608	-595

Vastuualue
Vastuuhenkilö

Teknisten palveluiden hallinto
Tekninen päällikkö

Toiminta

Tehtäväalue sisältää teknisten palveluiden hallinnon ja investointien sekä muun rakentamisen toteuttamisen hallinnoinnin.

Rakennusvalvonnan ja rakennuslupien hallintaan kohdistuvat tavoitteet on esitetty Lupa- ja valvontalautakunnan yhteydessä.

Teknisten palveluiden hallinto	TP 2024	TA 2025	TA 2026	TS 2027 1 000 e	TS 2028 1 000 e
TOIMINTATUOTOT	16 603	16 900	15 900	16	16
Henkilöstökulut	-115 682	-114 836	-110 021	-113	-113
Palvelujen ostot	-89 931	-96 300	-99 800	-100	-100
Aineet, tarvikkeet, tavarat	-823	-1 740	-1 355	-1	-1
Muut toimintakulut	-6 878	-30 186	-21 332	-21	-21
TOIMINTAKULUT	-213 313	-243 062	-232 508	-235	-235
TOIMINTAKATE	-196 710	-226 162	-216 608	-219	-219

Hyrynsalmen kunta tuottaa toistaiseksi rakennusvalvonnan palvelut. Kustannuksia arvioidaan tulevan lisää n. 13 000 e. Tämä johtuu resurssoinnista eli ennen on rakennusvalvontaa tuotettu 0,5 pv/vko, jatkossa määrä on 1 pv/vko.

Kunnan rakennusjärjestys on uusittava lain mukaan 31.12.2026 mennessä.

Vastuualue
Vastuuhenkilö

Liikenneväylät ja tilapalvelut
Tekninen päällikkö

Liikenneväylät ja yleiset alueet

Tehtäväalue vastaa kunnan kaavateiden ja yleisten alueiden huollosta ja kunnossapidosta. Tiet ja alueet pyritään hoitamaan kustannustehokkaasti ja suunnitelmallisesti huomioiden niiden viihtyvyys ja turvallinen käyttö.

Liikenneväylien ylläpitoon ja kunnostukseen arvioidaan menevän noin 90 000 euroa vuonna 2026. Kaavateiden talvikunnossapito ostetaan Sotkamolaiselta Tipaskone Oy:ltä. Varsinainen sopimus kestää 2026 kevääseen saakka ja mahdollisuus on 1+1 optiovuoteen.

Yksityisteiden tieavustuksiin varataan yhteensä 45 000 euroa, joka koostuu asumisavustuksesta (35 000 euroa) ja avustuksesta tiekunnille (10 000 euroa).

Yleisten alueiden hoitoon sisältyy mm. Saukkovaaran rinteet ja hissit, kaava-alueen puistot ja piha-alueet, venevalkamat sekä maaomaisuuden hallinta. Maaomaisuuden hallintaan sisältyy kunnan omistamien maiden vuokraaminen. Vuokratuotot ovat noin 10 000 euroa vuonna 2026. Tonttien vuokrasopimukset on sidottu vuosittaiseen indeksikorotukseen. Lisäksi kunta saa tuulivoimaan liittyvää vuokratuottoa riippuen kaavoituksen ja sopimusten tilanteesta.

Liikunta- ja virkistyspaikat

Kunta haluaa kehittää ja ylläpitää lähiliikuntapaikkoja sekä Saukkovaaran aluetta. Alkukartoitus on tehty alkuvuonna 2025. Kartoituksessa käytiin läpi kunnan sekä eri toimijoiden tarpeita ja ideoita lähiliikuntapaikkoihin liittyen. Vuoden 2026 aikana tullaan arvioimaan ja suunnittelemaan toteutusjärjestystä ja mahdollisia hankkeita.

Liikuntapaikkojen, latujen ja reittien kunnostusajankohdan ilmoittamiseen/seurantaan kunnalla on käytössä esim. puhelimeen ladattava Fluent Outdoors-ohjelma. Ohjelman avulla käyttäjä voi tarkastaa esim. hiihtoladun kunnostusajankohdan. Ohjelmaan ladataan myös muut ulkoilureitit, taukopaidat, kelkkaurat sekä reittien varrella/läheisyydessä olevat palvelut.

Latujen ja kelkkaurien talvikunnossapito on kilpailutettu vuonna 2025 ja sopimus on voimassa 31.4.2028 asti. Sopimusta voidaan jatkaa yhdellä optiovuodella. Vuoden 2026 aikana uusitaan latuverkoston valoja tarpeen mukaan. Reitistöjen kunnostukseen/raivaukseen on varattu määrärahaa henkilön palkkakuluja varten.

Vuoden 2026 suunniteltu Oumo-hanke ei toteudu. Osasyynä on, että Ristijärven kunnalle on myönnetty avustusta kahtena vuonna peräkkäin. Vuoden 2026 aikana tullaan laatimaan suunnitelma ja hakemus seuraavalle Oumo-hankkeelle vuodelle 2027.

Tilapalvelut

Tilapalveluiden tehtävänä on hallinnoida ja vuokrata omistamiaan kiinteistöjä ja rakennuksia sekä kunnalle että yrityksille. Lisäksi tehtäväalueeseen kuuluvat metsien hoito, kaukolämpö ja vesihuolto.

Kainuun Hyvinvointialue vuokraa toimitiloja kunnalta (kouluterveydenhoitajan, paloaseman, ensihoidon tilat/ambulanssihallin ja kotihoidon tilat). Kunnanhallitus on tilannut (kh 14.14.2025 § 65) BDO Oy:ltä sosiaali- ja terveydenhuoltoa ja pelastustoimea koskevan uudistuksen toimeenpanosta ja sitä koskevan lainsäädännön voimaannpanosta annetun lain (sote-voimaannpanolaki, 616/2021) edellyttämän yhtiöittämisselvityksen. Selvityksen perusteella BDO Oy suosittelee, että yhtiöittämisvelvolli-

suuden piirissä olevat rakennukset tullaan yhtiöittämään uuteen perustettavaan toimitilayhtiöön. Yhtiötettäviä kohteita ovat paloasema ja ensihoidon tilat/ambulanssihalli. Kunnanhallitus päätti 25.8.25 §143 perustaa Ristijärven Hyvinvointikiinteistöt Oy:n. Itse yhtiöittäminen (kiinteistöjen siirtotapa) täsmenyy syksyn 2025 aikana. Kyseisten kiinteistöjen osalta talousarvio 2026 on tehty siten, ettei niiden siirtoa erilliseen yhtiöön ole huomioitu.

Kunta on tehnyt Energiategohokkuussopimuksen vuosille 2024–2025 (HINKU), joka veloittaa kuntaa tekemään energiansäästöön liittyviä toimenpiteitä. Vuodelle 2026 tullaan syksyn 2025 aikana päivittämään uusi Energiategohokkuussopimus (JETS) sekä toimintasuunnitelma tuleville vuosille. Tähän liittyen kunnantalolle ja kunnan omistamien kiinteistöjen piha-alueille tullaan vaihtamaan led-valoja.

Kunnan omistamilta kiinteistöiltä hakataan metsää vuosittain metsähoitosuunnitelman mukaisesti. Tuottoja arvioidaan kertyvän vuodelle 2026 noin 200 000 euroa ja jälkihoidon kustannukset noin 20 000 euroa.

Kunnan kaukolämmön tuottaa Nevel Oy. Kunta omistaa ja hallinnoi kaukolämpöverkkoa, jossa on asiakkaina sekä ulkoisia että sisäisiä asiakkaita. Vesihuollon palvelut tuottaa pääsääntöisesti Ristijärven Vesihuolto-Osuuskunta. Poikkeuksena Saukkovaaran, Hietaniemen ja Putkosvaaran alue.

Liikenneväylät ja tilapalvelut	TP 2024	TA 2025	Muutettu TA 2025	TA 2026	TS 2027 1 000 €	TS 2028 1 000 €
TOIMINTATUOTOT	895 811	1 056 896	1 226 896	1 191 182	1 087	1 088
Henkilöstökulut	-86 387	-108 068	-88 068	-89 158	-84	-84
Palvelujen ostot	-291 370	-509 610	-459 610	-403 825	-389	-389
Aineet, tarvikkeet, tavarat	-654 923	-730 670	-732 970	-742 960	-732	-732
Avustukset	-42 391	-45 000	-30 000	-45 000	-45	-45
Muut toimintakulut	-34 763	-7 750	-7 750	-9 120	-9	-9
TOIMINTAKULUT	-1 109 834	-1 401 098	-1 318 398	-1 290 063	-1 258	-1 258
TOIMINTAKATE	-214 023	-344 201	-91 501	-98 881	-171	-170
Poistot	-256 243	-245 315	-245 315	-236 870	-217	-206
Tilikauden yli-/alijäämä	-470 266	-589 517	-336 817	-335 751	-389	-376

Toimielin

Lupa- ja valvontalautakunta

Lautakunta johtaa ja kehittää alaistaan toimialaa ja vastaa palvelujen tuloksellisesta järjestämisestä. Lautakunta seuraa ja arvioi palvelujen vaikuttavuutta ja varaa asukkaille ja käyttäjille mahdollisuuden osallistua palveluiden suunnitteluun ja kehittämiseen.

Lautakunta edustaa kuntaa ja käyttää kunnan puhevaltaa toimialaansa kuuluvissa asioissa.

Lupa- ja valvontalautakunta vastaa rakentamisen viranomaispalveluista, luvista sekä rakentamisen valvonnasta ja neuvonnasta. Rakennustarkastajapalvelut ostetaan vuonna 2026 Hyrynsalmen kunnalta.

Lupa- ja valvontalautakunta toimii kunnan ympäristöviranomaisena ja viranhaltijatehtäviä hoitaa kaksi ympäristötarkastajaa ostopalveluna Suomussalmen kunnalta.

Lautakunnan esittelijänä toimii rakennustarkastaja ja ympäristöasioiden osalta ympäristötarkastaja.

Lupa- ja valvontalautakunta	TP 2024	TA 2025	TA 2026	TS 2027 1 000 eur	TS 2028 1 000 eur
Henkilöstökulut	-1 088	-1 105	-1 579	-2	-2
Palvelujen ostot		-200	-200		
Aineet, tarvikkeet, tavarat	-6	-30	-100		
Toimintakulut	-1 095	-1 335	-1 879	-2	-2
TOIMINTAKATE	-1 095	-1 335	-1 879	-2	-2

Ympäristön valvonnan tavoitteet vuodelle 2026:

Tavoite	Mittari	Mittarin tavoitearvo
Valvottavien kohteiden kartoitus ja päivitys.	Kirjausmäärä ympäristönvalvontasuunnitelmaan ja ympäristöhallinnon tietojärjestelmään.	Kaikki valvottavat kohteet kirjattu ja päivitetty valvontasuunnitelmaan ja YLVA:an.
Ympäristövalvontasuunnitelman toteutuminen.	Valvontaohjelman toteutuminen.	Valvontaohjelman toteutuminen.
Ympäristönsuojelumääräysten laatiminen.	Toteutumisen seuranta.	Ympäristönsuojelumääräyksen valmistuneet vuoden loppuun mennessä.

Rakennustarkastuksen tavoitteet vuodelle 2026:

Tavoite	Mittari	Mittarin tavoitearvo
Hakemusten käsittelyajat, uuden rakennuslain mukainen käsittelyaika max 3 kk hakemuksen valmistumisesta (hakemuksessa oltava kaikki tarvittavat tiedot).	Lupapisteen kautta valmiin hakemuksen käsittelyajan laskeminen	Kaikki käsittelyyn otetut valmiit hakemukset käsitelty max 3 kk:n aikana.
Kunnan rakennusjärjestys tulee päivittää 31.12.2026 mennessä.	Kunnanhallituksen käsittely/hyväksyminen	Rakennusjärjestys on päivitetty.

6 Investoinnit

6.1 Perustelut

Katvelan kunnostukseen on saatu OKM:n avustus vuosille 2025–2026. Vuonna 2026 tullaan uusi-
maan rakennuksen vesikatto sekä kunnostamaan rakennuksen ulkovuorausta.

Teknisen työn luokan rakennuksen ulkopuolella oleva kontti ja purunpoistojärjestelmä uusitaan.

Kunta arvioi myyvänsä kiinteistöjä yhteensä 12 500 euroa vuosittain. Lisäksi kunta varautuu osta-
maan kiinteistöjä.

6.2 Investointisuunnitelma 2026–2028

Investointisuunnitelma	TA 2026	TS 2027	TS 2028
Aineettomat hyödykkeet			
tulot			
menot			
8034 Visit Ristijärvi internetsivusto	-13 000		
8035 kaavoitus Iso-Lahnanen	-13 000		
8036 kaavoitus Hiisjärvi	-8 000	-5 000	
nettomenot	-34 000	-5 000	
Maa- ja vesialueet			
sitovuustaso hankekohtainen			
tulot	12 500	12 500	12 500
menot	-40 000	-20 000	-20 000
nettomenot	-27 500	-7 500	-7 500
Rakennukset			
sitovuustaso hankekohtainen			
tulot			
8029 Katvelan kunnostus	50 000		
menot			
8029 Katvelan kunnostus	-115 000		
nettomenot	-65 000		
Kiinteät rakenteet ja laitteet			
sitovuustaso hankekohtainen (kunnallistekniikka ja liikuntapaikat, eriteltävä uudisrakentami- nen ja ylläpito)			
tulot			
menot			
8033 purunpoistojärjestelmä	-50 000		
nettomenot	-50 000		
Koneet ja kalusto			
sitovuustaso palvelualueittain			
tulot			
menot			
nettomenot			

Muut aineelliset hyödykkeet			
tulot			
menot			
nettomenot			
Osakkeet ja osuudet			
tulot			
menot			
nettomenot			
Investoinnit yhteensä			
hankinnat yhteensä	239 000	25 000	20 000
rahoitusosuudet yhteensä	-50 000		
myynnit yhteensä	-12 500	-12 500	-12 500
nettomenot	176 500	12 500	7 500

Mikäli talousarviovuoden aikana tulee investointisuunnitelmasta poikkeavia osto- tai myyntitarjouksia kunnan omistamien maa- ja metsäalueiden, tonttien tai osakkeiden osalta, niin kunnanhallitus päättää ostosta ja myynnistä 50 000 euroon saakka.

7 Kuntakonserni

Kuntalain 14 §:n mukaan valtuusto päättää kuntakonsernin toiminnan ja talouden keskeisistä tavoitteista sekä konserniohjauksen periaatteista. Kunnan konsernijohtoon kuuluvat kunnanhallitus ja kunnanjohtaja. Konsernijohto vastaa kuntakonsernissa omistajaohjauksen toteuttamisesta sekä konsernivalvonnan järjestämisestä (kuntalaki 48 §).

Toiminnalliset tavoitteet asetetaan merkittävimmille tytäryhteisöille. Vuokrataloja tarkastellaan yhtenä kokonaisuutena. Kunnanhallitus on hyväksynyt konserniyhtiöiden toimintaa ohjaavan konserniohjeen 14.3.2018.

Konsernirakenne 31.12.2025	Yhdistelty (kpl)	Omistusosuus %
Tytäryhteisöt		
Yhtiöt		
Kiinteistö- ja asuntoyhtiöt	1	100
Ristijärven Vuokratalot Oy		
Osuuskunnat	1	
Osuuskunta Seniorisilta		88,2
Kuntayhtymät	2	
Kainuun liitto		1,89
Kainuun jätehuollon ky (Ekokymppi)		2,04
Osakkuusyhteisöt	1	
Ristijärven Vesihuolto-osuuskunta (yhdistelemätön)		47,01
Yhteensä	5	

Kuntayhtymät kuuluvat konserniin, mutta ne eivät ole kunnan tytäryhteisöjä. Osakkuusyhteisö on konserniin kuulumaton yhteisö, jossa kunnalla on vähintään viidesosa ja enintään puolet yhteisön osakkeista tai osuuksien äänimäärästä ja jossa kunnalla on vähintään viidesosa yhteisön osakepääomasta. Osakkuusyhteisöjä on yksi, Ristijärven Vesihuolto-osuuskunta.

Ristijärven Vuokratalot Oy

Vastuualue **Asuminen**
Vastuuhenkilö Toimitusjohtaja

Visio ja organisaatio

Yhtiön tarkoitus on tuottaa kuntalaisille vuokra-asumisen palvelua. Toiminta keskittyy siten vuokra-asuntojen vuokraustoimintaan sekä asuntojen hallinnointiin ja markkinointiin. Tavoitteena on ylläpitää asuntojen korkea käyttöaste ja jatkaa rakennusten kunnostustoimia siten, että asunnot ovat houkuttelevia ja viihtyisiä sekä turvallisia käyttää ja asua.

Yhtiön hallituksessa on kolme jäsentä, joista yksi jäsen toimii puheenjohtajana. Kunnanhallituksen edustajaksi on nimetty kuluvalle valtuustokaudelle Arto O. Tolonen. Yhtiön toimintaa johtaa toimitusjohtaja. Yhtiö raportoi taloudesta ja toiminnasta kunnalle kaksi kertaa vuodessa.

Toiminta vuonna 2026

Asumisviihtyvyydestä pidetään huolta kuuntelemalla asukkaiden palautetta ja toteuttamalla niitä mahdollisuuksien mukaan. Yhtiön PTS-suunnitelma tullaan päivittämään vuoden 2026 aikana ja suunnitelman mukaista korjausohjelmaa toteutetaan yhtiön talouden raameissa.

Talouden tasapaino tullaan toteuttamaan korkealla käyttöasteella sekä tarkastelemalla yhtiön kustannusrakennetta. Vuokratalot osallistuu Ristijärven kunnan kanssa Monetran järjestämään yhteiskilpailutukseen lämmitysöljyn hankinnasta (1.7.26 alkaen). Lisäksi nykyinen sekajäteastioiden tyhjennys- ja kuljetussopimus päättyy 31.7.2026 ellei sopimusta jatketa optiovuosilla (1+1).

Tavoite	Mittari	Mittarin tavoitearvo
Asukasviihtyvyys	Asukasvaihtuvuus	< 15 uutta vuokrasopimusta
Asuntojen korkea käyttöaste	Käyttöaste	Käyttöaste > 90 %
Talouden tasapaino	tulot > kulut+poistot	positiivinen tulos

Sisäisen valvonnan suunnitelma ja riskien arviointi	
Tarkastuskohde	Toimenpide
Toiminnallinen riski: Säännösten, määräysten ja päätösten noudattaminen.	Toiminnassa huolehditaan vastuurajoista ja tarvittavin osin asiat käsitellään hallituksen kokouksissa ja pyydetään ennakkokäsitys kunnanhallitukselta.
Toiminnallinen ja taloudellinen riski: Ko- hoavat kustannukset	Huolehditaan sopimusten ajantasaisuudesta ja sopimusten mukaisesta laskutuksesta. Etsitään aina kokonaistaloudellisinta vaihtoehtoa.
Toiminnallinen ja taloudellinen riski: Vuokrasopimukset	Vuokrasopimuksen teossa, avainten luovutuksessa sekä takuuvuokran palautuksessa tulee noudattaa yhtiön hallituksen ohjeita.
Taloudellinen riski: Saatavien hallinta	Vuokrasaamia seurataan kuukausittain ja siirretään tarvittaessa perintään.
Taloudellinen riski: Maksuvalmiuden riittävyys	Yhtiön maksuvalmiudesta huolehditaan käyttötalouden ja investointien suunnittelussa sekä lainajärjestelyjen yhteydessä.
Omaisuusriski: Ennakoiva kiinteistöjen korjaus	Yhtiön PTS-suunnitelman päivitys vuonna 2026
Omaisuusriski: Vakuutukset	Vakuutukset on kilpailutettu vuonna 2023.

Ristijärven Vuokratalot Oy	TP 2024	TA 2025	TA 2026	TS 2026 1 000 €	TS 2027 1 000 €
Kiinteistön tuotot	384 014	360 000	373 000	-	-
Kiinteistön kulut	-202 532	-221 000	-238 700	-	-
LIIKEVOITTO/-TAPPIO	181 482	139 000	134 300	-	-
Poistot ja arvonalennukset	-88 692	-90 000	-86 000	-	-
Rahoitustuotot ja -kulut	-46 691	-43 000	-17 000	-	-
Voitto (tappio) ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja	46 010	6 000	31 300	-	-
Välittömät verot	-12 786	-14 000	-14 000	-	-
TILIKAUDEN VOITTO/TAPPIO	33 313	-8 000	17 300	-	-

Konsernin sisäisiä eriä ei ole eliminoitu.

Osuuskunta Seniorisilta, VIRTALA

Visio

Osuuskunta Seniorisilla liiketoiminta-ajatuksen tavoitteena on asiakaskunnan kokonaisvaltaisen palvelukokonaisuuden toteuttaminen perustuen hyvinvointi- / liikuntapalvelujen, ohjelmapalvelujen, majoituspalvelujen ja kahvilapalvelujen myymiseen. Osuuskunnan tarkoituksena on terveyttä, kunnon pysymistä ja hyvää oloa edistävien palveluiden tuottaminen kaiken ikäisille henkilöille kannattavan liiketoiminnan muodossa. Lisäksi tarjotaan palveluita ja tiloja kaiken ikäisille asiakkaille sekä yrityksille.

Toiminta ja organisaatio

Osuuskunta Seniorisilta ylläpitää Liikuntatalo Virtaalan toimintaa ja harjoittaa vuokraustoimintaa omistamissaan Apartamentos -huoneistoissa osoitteessa Verkkotie 10 sekä mahdollisuuksien mukaan kunnan vapaana olevissa asuntotiloissa. Toiminnan tavoitteena on löytää uusia käyttäjäryhmiä palvelujen piiriin ajankohtaisilla teemoilla ja palvella paikkakuntalaisia sekä matkailijoita. Asuntojen vuokraustoimintaa lyhyt- ja pitkäaikaiseen käyttöön jatketaan.

Vastuuorganisaationa toimii osuuskunnan hallitus, jossa ovat edustettuina osuuksien omistajat. Kunnan omistusosuus on suoraan 58,8 %. Osuuskunnalla on yksi varsinainen työntekijä.

Tavoite	Mittari	Mittarin tavoitearvo
Positiivinen tulos	Tulos ilman avustusta	Avustus tarpeeton

Konsernijohto raportoi valtuustolle kaksi kertaa vuodessa. Tytäryhteisöjen edustajat raportoivat kunnan edustajille kaksi kertaa vuodessa.

Osuuskunta Seniorisilta	TP 2024	TA 2025	TA 2026	TS 2026 1 000 €	TS 2027 1 000 €
Liikevaihto	88 131	70 000	60 000	-	-
Kunnan avustus	0	0	0	-	-
Muuttuvat kustannukset	-8 974	-6 500	-8 300	-	-
Myyntikate	79 156	63 500	51 700	-	-
Kiinteät kustannukset	-51 626	-41 240	-47 500	-	-
Käyttökate	27 530	22 260	4 200	-	-
Poistot	0	0		-	-
LIIKEVOITTO/-TAPPIO	27 530	22 260	4 200	-	-
Rahoitustuotot ja -kulut	-478	-500	-400	-	-
VOITTO / TAPPIO	27 051	21 760	3 800	-	-

Konsernin sisäisiä eriä ei ole eliminoitu.